

BURSA TÜRK İSLAM ESERLERİ MÜZESİ

KOLEKSİYONUNDAKİ SERAMİKLER

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Aylin DÖNMEZ

2010

T.C

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI**

BURSA TÜRK İSLAM ESERLERİ MÜZESİ KOLEKSİYONUNDAKİ SERAMİKLER

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Aylin DÖNMEZ

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Ayşe ÇAYLAK TÜRKER

Çanakkale – 2010

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi/Projesi olarak sunduğum “Bursa İslam Eserleri Müzesi Koleksiyonundaki Seramikler” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

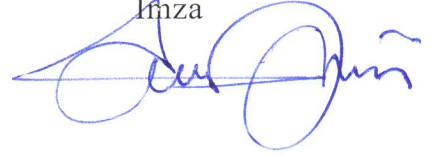
Tarih

01.10.2010

Adı ve Soyadı

Aylin DÖNMEZ

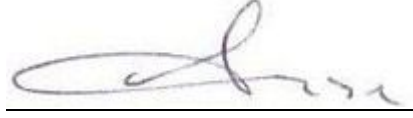
İmza

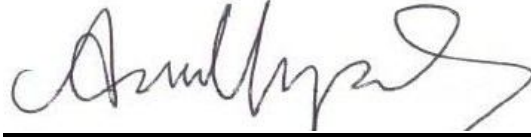
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Aylin DONMEZ' e ait "Bursa İslam Eserleri Müzesi Koleksiyonundaki Seramikler"

adlı çalışma, jürimiz tarafından Sanat Tarihi Anabilim Dalında,
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Üye Doç. Dr. Ayşe Çaylak TÜRKER
(Danışman)

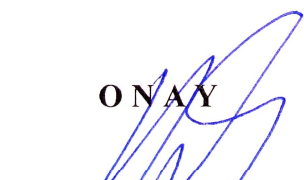
Üye Prof. Dr. Ali Osman UYSAL

Üye Yrd. Doç. Dr. Enver YOLCU

Tez No : 385435
Tez Savunma Tarihi: 01 / 10 / 2010

ONAY

Doç. Dr. Yücel ACER
Enstitü Müdürü
01/10/2010

ÖZET

Bursa İslam Eserleri Müzesi Koleksiyonundaki Seramikler

Bu çalışmanın amacı, Müzede sergilenen seramiklerin ait oldukları dönem ve seramik grubu içerisindeki yeri ve öneminin belirlenmesidir.

Tez konusundaki çalışmalar iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamayı müzedeki araştırmalarımız oluşturmuştur. Bu çalışmada sergideki seramiklere ait hamur, üretim ve bezeme tekniği yanı sıra kompozisyon özellikleri ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Edinilen bilgiler oluşturduğumuz standart katalog fişlerine kaydedilmiştir. Ayrıca eserler çizim ve fotoğraf ile de belgelenmiştir. Bu aşamada eserlerin kesit ve görünüş çizimleri hazırlanmıştır. İkinci aşamayı konuyla ilgili yayınlanan kaynakların incelenmesi oluşturmuştur.

Çalışmanın ana konusunu oluşturan seramik kaplar 58 eserden oluşmaktadır. Bunlar, Bizans dönemine ait 2, Selçuklu dönemine ait 15, Osmanlı dönemine ait 41 eserdir. Kendi içinde beş gruba ayrılan Osmanlı dönemi seramiklerinden; tek renk sırlı seramikler grubunda 1, Milet tipi seramikler grubunda 9, mavi beyaz seramikler grubunda 18, Şam işi seramikler grubunda 3, Rodos işi seramikler arasında 9 eser vardır.

Bizans dönemi ve Selçuklu dönemi seramikleri benzer örnekler ile karşılaştırma yapılarak, Osmanlı Dönemi seramikleri ise kendi içinde ayrıldığı dönemlere göre tarihlendirilmiştir. Osmanlı Dönemi seramiklerini, tek renk sırlı seramikler, Milet işi, Mavi- Beyaz, Şam işi, Rodos işi seramik örnekleri oluşturur.

ABSTRACT

The Ceramics at Bursa Museum of Turkish and Islamic Arts

The aim of this study is to determine the eras the ceramics in the museum belong and the importance of the pieces with regard to sub groups they are in.

The studies are conducted in two steps. The first step involves the research in the museum. At this stage the dough of the ceramics, the fabrication technique, the adornment technique and the composition features of the works are analysed in detail and the information got from the analysis is recorded on the standardized catalog files. Moreover, the pieces are documented with drawings and pictures. At this stage the section drawings and form drawings of the pieces are prepared. The second part of the study is conducted by analysing the written sources.

The study is conducted on 58 pieces of ceramics. These are; 2 pieces belonging to Byzantium Era, 15 pieces belonging to Seljuk Era and 41 pieces belonging to Ottoman Era. Among the Ottoman ceramics, which are divided into 5 sub classes there is 1 piece in single-coloured glazed group, there are 9 pieces in Milet style ceramics group, 18 ceramics in blue-white ceramics group, 3 in Şam style ceramic group and 9 in Rodos type ceramics.

The pieces from Byzantium and Seljuks Era have been dated by comparing them with similar works, whereas the ones from Ottoman Era are dated with regard to its sub eras. Ottoman Era ceramics consists of single coloured sirli ceramics, Milet style, Blue-white, Şam style, Rodos Style ceramics.

ÖNSÖZ

Seramik, insanların ihtiyaçlarını karşılaması açısından önemli bir yere sahip olmuş ve farklı dönemlerde farklı biçim, teknik ve süsleme ile üretilmiştir. Üretilen bu seramiklerde bitkisel, geometrik, yazı, hayvan-insan figürlerinin yanında çeşitli eşya içeren bezemeler kullanılmıştır. Bursa Türk İslam Eserleri Müzesi Koleksiyonundaki Seramikler adını taşıyan bu çalışmamızda teşhirde yer alan eserler incelenerek tanıtılmasına çalışılmıştır.

Bu çalışma süresinde sevgisini ve desteğini esirgemeyen AİLEME, bilgi ve tecrübeleriyle beni yönlendirilen sayın hocam Doç. Dr. Ayşe Çaylak TÜRKER'e teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca benden yardım ve sabrını esirgemeyen Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Personel Müdürü Mustafa SEVİM ve ailesine, Yrd. Doç. Dr. Semiha ALTIER'e, sevgili arkadaşlarım Gülşah ÇETİN ve Deniz GÜNGÖRMÜŞ'e teşekkürü bir borç bilirim.

Aylin DÖNMEZ

Çanakkale 2010

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv-v
KISALTMALAR.....	vi
FOTOĞRAF LİSTESİ.....	vii-ix
ÇİZİM LİSTESİ.....	x-xii
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Konu	3
1. 2. Amaç ve Çalışma Yöntemi.....	4
2. ANADOLU SELÇUKLU VE OSMANLI DÖNEMİ SERAMİK SANATI.....	4-9
3. ANADOLU SELÇUKLU VE OSMANLI DÖNEMİ SERAMİK ARAŞTIRMALARI.....	9-12
4. BURSA TÜRK İSLAM ESERLERİ MÜZESİ KOLEKSİYONUNDAKİ SERAMİK ESERLER.....	12
4. 3. 1. Bizans Dönemi Seramikleri.....	12-21
4. 3. 2. Selçuklu Dönemi Seramikleri.....	22-70
4. 3. 3. Osmanlı Dönemi Seramikleri	71
4. 3. 3. 1. Tek renk sırlı seramikler.....	71-74
4. 3. 3. 2. Astar Boyama (Slip) Teknikli Seramikler.....	75-76
4. 3. 3. 3. Milet işi Seramikler.....	79-110
4. 3. 3. 4. Mavi Beyaz Seramikler.....	111-178
4. 3. 3. 5. Şam işi Seramikler.....	179-188

4. 3. 3. 6. Rodos işi Seramikler.....	189-217

DEĞERLENDİRME-SONUÇ

KAYNAKÇA

KISALTMALAR

A.Ç. : Ağız Çapı

K.Ç. : Kaide Çapı

G. Ç. : Gövde çapı

Y. : Yükseklik

T. : Taban

C. : Cidar

Kat. : Katalog (yazı karakteri değişmiş)

Bkz. :Bakınız

FOTOĞRAF LİSTESİ

- Fotoğraf 1- 2** : Testi, Envanter no: 1329
- Fotoğraf 3- 4** : Kâse, Envanter no: 4357
- Fotoğraf 5- 6** : Kazıyıcı, Envanter no:4378
- Fotoğraf 7** : Kürevî konik kap, Envanter no:1678
- Fotoğraf 8** : Kürevî konik kap, Envanter no: 3342
- Fotoğraf 9** : Kulplu testi, Envanter no: 1688
- Fotoğraf 10- 11** : Kulplu testi, Envanter no: 1690
- Fotoğraf 12- 14** : Kandil, Envanter no: 1711
- Fotoğraf 15- 16** : Kandil, Envanter no: 4362
- Fotoğraf 17- 18** : Kâse, Envanter no: 3073
- Fotoğraf 19- 20** : Kâse, Envanter no: 3073
- Fotoğraf 21- 22** : Kâse, Envanter no: 3074
- Fotoğraf 23- 24** : Kâse, Envanter no: 3075
- Fotoğraf 25- 26** : Kâse, Envanter no: 4359
- Fotoğraf 27- 28** : Çift kulplu kâp, Envanter no: 3375
- Fotoğraf 29- 30** : Heykelcik, Envanter no: 3259
- Fotoğraf 31 32** : Fincan, Envanter no: 4337
- Fotoğraf 33- 34** : Kapaklı Sürahi, Envanter no: 811
- Fotoğraf 35- 36** : Tabak, Envanter no: 2578
- Fotoğraf 37- 38** : Tabak, Envanter no: 3259
- Fotoğraf 39- 40** : Tabak, Envanter no: 2659
- Fotoğraf 41- 42** : Tabak, Envanter no: 3093

- Fotoğraf 43- 44** : Tabak, Envanter no: 3095
- Fotoğraf 45- 46** : Tabak, Envanter no: 3092
- Fotoğraf 47- 48** : Kâse, Envanter no: 3061
- Fotoğraf 49- 50** : Kâse, Envanter no: 3120
- Fotoğraf 51- 52** : Kâse, Envanter no: 3097
- Fotoğraf 53- 54** : Kâse, Envanter no: 3096
- Fotoğraf 55- 59** : Tabak, Envanter no: 813
- Fotoğraf 60- 64** : Tabak, Envanter no: 814
- Fotoğraf 65- 67** : Tabak, Envanter no: 3105
- Fotoğraf 68- 69** : Tabak, Envanter no:3123
- Fotoğraf 70- 71** : Tabak, Envanter no: 3145
- Fotoğraf 72- 73** : Kâse, Envanter no: 3106
- Fotoğraf 74 75** : Kâse, Envanter no: 3107
- Fotoğraf 76- 77** : Kâse, Envanter no: 3098
- Fotoğraf 78- 79** : Kâse, Envanter no: 3099
- Fotoğraf 80- 82** : Ayaklı Meyve Tabagı, Envanter no: 3376
- Fotoğraf 83** : Vazo, Envanter no: 3374
- Fotoğraf 84** : Sürahi, Envanter no: 3104
- Fotoğraf 85- 87** : Bardak, Envanter no: 3284
- Fotoğraf 87- 88** : Kadeh, Envanter no : 3138
- Fotoğraf 89- 90** : Bardak, Envanter no: 3593
- Fotoğraf 91- 93** : Tabak, Envanter no: 3108
- Fotoğraf 94- 96** : Tabak, Envanter no: 3109

- Fotoğraf 97- 99** : Leğen / tabak, Envanter no: 3592
- Fotoğraf 100- 101** : Kadeh, Envanter no: 3117
- Fotoğraf 102- 103** : Kadeh, Envanter no: 3163
- Fotoğraf 104- 105** : Tabak, Envanter no: 3162
- Fotoğraf 106- 107** : Tabak, Envanter no: 3159
- Fotoğraf 108- 109** : Tabak, Envanter no: 3111
- Fotoğraf 110- 111** : Tabak, Envanter no: 3158
- Fotoğraf 112- 113** : Büyük kâse, Envanter no: 3113
- Fotoğraf 114- 115** : Kupa, Envanter no: 3116
- Fotoğraf 116- 117** : Kulplu büyük kupa, Envanter no: 3115
- Fotoğraf 118- 119** : Sürahi, Envanter no: 3373
- Fotoğraf 120- 121** : Sürahi, Envanter no: 3591
- Fotoğraf 122- 123** : Sürahi, Envanter no: 4336

ÇİZİM LİSTESİ

- Çizim 1** : Testi, Envanter no: 1329
- Çizim 2** : Kâse, Envanter no: 4357
- Çizim 3** : Kazıyıcı, Envanter no:4378
- Çizim 4** : Kürevî konik kap, Envanter no:1678
- Çizim 5** : Kürevî konik kap, Envanter no: 3342
- Çizim 6** : Kulplu testi, Envanter no: 1688
- Çizim 7** : Kulplu testi, Envanter no:1690
- Çizim 8** : Kandil, Envanter no: 1711
- Çizim 9** : Kandil, Envanter no: 4362
- Çizim 10** : Kâse, Envanter no: 3073
- Çizim 11** : Kâse, Envanter no: 3073
- Çizim 12** : Kâse, Envanter no: 3074
- Çizim 13** : Kâse, Envanter no: 3075
- Çizim 14** : Kâse, Envanter no: 4359
- Çizim 15** : Çift kulplu kâp, Envanter no: 3375
- Çizim 16** : Heykelcik, Envanter no: 3259
- Çizim 17** : Fincan, Envanter no: 4337
- Çizim 18** : Kapaklı Sürahi, Envanter no: 811
- Çizim 19** : Tabak, Envanter no: 3259
- Çizim 20** : Tabak, Envanter no: 2578
- Çizim 21** : Tabak, Envanter no: 2659
- Çizim 22** : Tabak, Envanter no: 3093

- Çizim 23** : Tabak, Envanter no: 3095
- Çizim 24** : Tabak, Envanter no: 3092
- Çizim 25** : Kâse, Envanter no: 3061
- Çizim 26** : Kâse, Envanter no: 3120
- Çizim 27** : Kâse, Envanter no: 3097
- Çizim 28** : Kâse, Envanter no: 3096
- Çizim 29** : Tabak, Envanter no: 813
- Çizim 30** : Tabak, Envanter no: 814
- Çizim 31** : Tabak, Envanter no: 3105
- Çizim 32** : Tabak, Envanter no:3123
- Çizim 33** : Tabak, Envanter no: 3145
- Çizim 34** : Kâse, Envanter no: 3106
- Çizim 35** : Kâse, Envanter no: 3107
- Çizim 36** : Kâse, Envanter no: 3098
- Çizim 37** : Kâse, Envanter no: 3099
- Çizim 38** : Ayaklı Meyve Tabağı, Envanter no: 3376
- Çizim 39** : Vazo, Envanter no: 3374
- Çizim 40** : Sürahi, Envanter no: 3104
- Çizim 41** : Bardak, Envanter no: 3284
- Çizim 42** : Kadeh, Envanter no: 3138
- Çizim 43** : Bardak, Envanter no: 3593
- Çizim 44** : Tabak, Envanter no: 3108
- Çizim 45** : Tabak, Envanter no: 3109

- Çizim 46** : Leğen / tabak, Envanter no: 3592
- Çizim 47** : Kadeh, Envanter no: 3117
- Çizim 48** : Kadeh, Envanter no: 3163
- Çizim 49** : Tabak, Envanter no: 3162
- Çizim 50** : Tabak, Envanter no: 3159
- Çizim 51** : Tabak, Envanter no: 3111
- Çizim 52** : Tabak, Envanter no: 3158
- Çizim 53** : Büyük kâse, Envanter no: 3113
- Çizim 54** : Kupa, Envanter no: 3116
- Çizim 55** : Kulplu büyük kupa, Envanter no: 3115
- Çizim 56** : Sürahi, Envanter no: 3373
- Çizim 57** : Sürahi, Envanter no: 3591
- Çizim 58** : Sürahi, Envanter no: 4336

1. GİRİŞ

Bursa’da kent merkezinde bulunan Türk İslam Eserleri Müzesi, “Yeşil Medrese” ya da “Sultaniye Medresesi” adıyla da tanınmaktadır. Yapı, Yeşil Külliye içinde I. Mehmed Çelebi (1382-1421) emri ile Mimar Hacı İvaz Paşa (?-1428) tarafından 1414 - 1424 yılları arasında yapılmıştır. Plan olarak Anadolu Selçukluları’nın açık avlulu medreselerinin bir devamı görünümündedir¹.

Medresenin 1’i büyük 13 odası bulunmaktadır. Medrese odalarının önündeki avlu üç yönden revaklarla kuşatılmıştır ve ortasında fiskiyeli bir havuz bulunur². Medrese çeşitli dönemlerde tamir edilmiştir.

1902 tarihinde Erkek Lisesi’nde açılan Bursa Müzesi, 1930 tarihinde bugünkü binasına yani Yeşil Medreseye nakledilmiştir. Müze, yeni teşhir ve düzenleme ile 1956 tarihinde yeniden ziyarete açılmıştır. 70’li yıllarda tekrar onarılan medrese, 1975 yılında Türk-İslâm Eserleri Müzesi olarak bugünkü şekli ile ziyarete açılmıştır³. Müzede, 12. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar maden, seramik, ahşap, işleme, el yazmaları, İslami sikke, kitabe ve mezar taşları ile etnografik malzeme teşhir edilmektedir.

Bu araştırmada, yukarıda sözü edildiği üzere müzede teşhir edilen seramikler ele alınmıştır. Seramik, su ile hamur haline getirilen topraktan yapıp, fırında pişirilerek sertleştirilen çanak çömlekle birlikte, bu sanata verilen isimdir⁴. Seramik, teknik açıdan nesnenin biçimlendirilmesinde plastikliği sağlayan kil ve fırınlama sırasında parçanın kırılmasını ya da çatlamasını önleyen kuvars ve bu ikisini bağlayan ergitici feldspat karışımından oluşan hamurla yapılan nesnelere niteler. Kimi zaman “keramik” biçiminde kullanılan seramik sözcüğü, Batı dillerinde fırınlama ve yüzey işlemlerinden bağımsız, genel bir terimdir. Yunanca “keramos” kelimesinden geldiği için ve dilimizde yaygın kullanım biçiminin ise Fransızca ve İngilizce’den alındığı, buna karşılık Almanca’da

¹ Ekrem Hakkı Ayverdi, Osmanlı Mimarisinde Çelebi ve II. Sultan Murad Devri 806 - 855 (1403 - 1451) II Cilt, İstanbul Fetih Cemiyeti İstanbul Enstitüsü no:65, Damla Ofset, İstanbul,1989, s.94 - 99

² Medrese ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Kazım Baykal, Bursa ve Anıtları, İstanbul, 1982

³ Ekrem Hakkı Ayverdi, a.g.e. s.94 - 99

⁴ Celal Esad Arseven, Keramik, *Sanat Ansiklopedisi III.Cilt*, M.E.B., İstanbul,1965, s.1027

karşılığı “keramik” olan sözcüktür⁵. Kelime, Türkçe’de de bu geniş kapsamıyla kullanılır. Uzmanlar arasında ilkel yöntemlerle yapılmış, yüzeyi sırsız kaplara “çanak-çömlek”, gene düşük ısıda fırınlanmış, ama yüzeyi sırlı nesnelere “seramik” denir⁶. Osmanlı döneminde kap kacak formları için ”evanî”, duvar kaplamaları için de ”kaşî” terimi kullanılmıştır.

Seramiğin üç ana biçimlendirme yöntemi vardır. Bunlar, el ile biçimlendirme, çömlekçi çarkında biçimlendirme ve kalıp ile biçimlendirmedir. Elde biçimlendirme tekniklerinden ilki “çimdikleme” olarak adlandırılır. Hamurdan koparılan bir parça bir elde tutulur, diğer elin başparmağı ile merkezde bir çukur oluşturularak kap biçimlendirilmeye başlanır. İkinci teknik ise “şerit” tekniğidir. Bu teknikte seramik hamurundan koparılan ve şerit biçiminde yuvarlanarak biçimlendirilen parçalar üst üste yerleştirilir. Daha sonra; el, ahşap veya bir başka alet yardımıyla iç ve dış yüzeyler düzleştirilir⁷. Çömlekçi çarkında biçimlendirmede, aynı yöne doğru dönen çarkın merkezine hamur yerleştirilir ve parmaklar yardımıyla yükseltip dairesel formlar elde edilir. Oluşturulan dairesel ana formlara, hamur belli bir kıvamda iken isteğe bağlı olarak müdahale edilir ve şekillendirme tamamlanır. Kalıpla şekillendirmede alçı ya da ahşap kalıp kullanılır. Hamur kalıba sıvanır ya da sıvılaştırılmış hamur döküm yapılarak şekillendirilir.

Seramik, şekillendirmesi bittikten sonra kurutma, fırınlama ve sırlama aşamalarından geçer. Yüzeye uygulanmak istenilen dekor arttıkça, fırınlama aşaması da buna paralel olarak artar.

Müzenin seramik koleksiyonunda 58 adet seramik bulunmaktadır. Çalışmada seramikler öncelikle dönemlerine göre gruplanmış, aynı döneme ait seramikler ait olduğu seramik grubu içerisinde formlarına göre kataloglanmıştır.

⁵ Ebru Parman, Bizans Keramik Sanatı ve Ayasuluk Tepesinde Bulunan Bizans Keramikleri, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1978

⁶ Beril Anılanmert, Z.Rona, Seramik, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, III. Cilt, , İstanbul, 1997, s.1634

⁷ Ayşe Çaylak Türker, Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi Bizans Dönemi Sırsız Seramikleri, Adalya Ek Yayın Dizisi 8, Suna- İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 2009, s.22-23

1. 1. Konu

Araştırmanın konusunu “Bursa Türk İslam Eserleri Müzesi Koleksiyonundaki Seramikler” oluşturur. Seramikler arasında Bizans (4.yy-15.yy), Selçuklu (9.yy-13.yy) ve Osmanlı dönemine(13.yy-20.yy) ait eserler bulunur.

Anadolu seramik sanatı bütün diğer sanatlar gibi, daha önceki Türk devirlerine bağlanarak geliştirilmiştir. Özellikle Abbasi (8.yy-10.yy) ve Büyük Selçuklu (11.yy-12.yy) seramikleri arasında bağlantı kurulur⁸. Birbiriyle yakın ilişki gösteren, çeşitli bölgelerde geniş bir alanda izlenen ve 9.-13. yüzyıllarda gelişen bu seramikler, en büyük aşamasını İran Selçukluları’nda yapmıştır. Anadolu Türk seramik sanatı da kaynaklarını büyük ölçüde 12.-13. yüzyıl İran Selçuklu seramiğinden almıştır⁹.

İlk kaynaklarını Anadolu dışındaki Türk seramiğinden alan Anadolu seramik sanatı, Selçuklu seramiğinden bazı etkilerle Osmanlı Döneminde kendine özgü bir gelişme göstermiş, çok aranan ve ihraç edilen eserler vererek ilgi görmüştür. Müzede sergilenen Osmanlı Dönemine ait erken örneklerden, geç örneklere kadar yapılmış seramik eserler sayesinde bu gelişim çalışmamızda da rahatlıkla gözlenebilmektedir.

Müzede sergilenen 58 adet seramik eser vardır. Seramiklerin, form ve dekor özellikleri incelenerek tanımlanmış ve bir tarih ve dönem önerisinde bulunulmuştur. İrdelenen bu eserlerin 2’sinin Bizans, 15’inin Selçuklu, 41’inin Osmanlı dönemlerine ait olması gerektiği savlanmıştır.

1974 yılında Bursa Müzesi tarafından müsadere edilen seramiklerden 13’ü bu koleksiyonda yer alır. Bengi Çorum daha önce bu eserleri incelemiştir. Araştırmacı, eserlerin ölçülerini belirtmiş, hamur, sır, dekor özellikleri üzerinde durmuş ve tanımlamasını yapmıştır. Bengi Çorum’un konuya ilişkin makalesinde verdiği eserlerin ölçüleri ile çalışmamızda yer alan ölçüler karşılaştırıldığında farklı değerler ortaya çıkmıştır¹⁰.

⁸ Anadolu seramiğinin diğer merkezlerle olan bağlantısı için bkz. Oktay Aslanapa, Türk Sanatı El Kitabı, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 1993, s. 171- 191

⁹ Gönül Öney, Türk Çini Sanatı, Yapı Kredi Bankası Kültür Hizmeti, İstanbul, 1976, s. 121

¹⁰ Bengi Çorum, “ 1974 Yılında Bursa Müzesi Tarafından Müsadere Edilen İznik Keramikleri”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Yıllığı VI*, İstanbul, 1976, s. 279-294

1. 2. Amaç ve Çalışma yöntemi

Çalışmanın amacı, söz konusu seramiklerin desen, kompozisyon ve form açısından incelenerek ait oldukları dönem ve seramik grubu içerisindeki yeri ve önemini belirlenmesidir.

Tez konusundaki çalışmalar iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamayı müzedeki çalışmalarımız oluşturmuştur. Bu aşamada sergideki seramiklere ait hamur, üretim tekniği, bezeme tekniği ve kompozisyon özellikleri ayrıntılı biçimde incelenmiş ve bilgiler oluşturduğumuz standart katalog fişlerine kaydedilmiştir. Eserlerin katalog fişleri sırasıyla fotoğraf no, çizim no, döküm no, müzeye geliş şekli, buluntu yeri, türü, ölçüleri, hamur rengi, yapım tekniği, form, bezeme tekniği, bezeme, yayın, tarihlendirme şeklinde hazırlanmıştır.

Ayrıca eserler fotoğrafları çekilerek belgelenmiş ve çizimleri yapılmıştır. Böylelikle eserlerin kesit ve görünüş çizimleri hazırlanmıştır. İkinci aşamayı konuyla ilgili yazılmış kaynakların incelenmesi oluşturmuştur.

Çalışmada seramikler değerlendirilirken dönemlere ayrılmış ve Bizans, Selçuklu, Osmanlı Dönemi olarak gruplandırılmıştır. Her bölüme bir ara değerlendirme yazılması uygun görülmüştür. Böylelikle eserlerin ait oldukları dönemler incelenmiştir. Sonuç aşaması da tüm eserlerin değerlendirilmesinden oluşmuştur.

2. ANADOLU SELÇUKLU VE OSMANLI DÖNEMİ SERAMİK SANATI

Son dönemlerde yapılan kazı ve araştırmalarla, Türk-İslam seramik sanatı hakkında son derece zengin bilgilere ulaşılabilmektedir. Bir çok yayında 12-14. Yüzyıla tarihlenen Ortaçağ seramik örnekleri tanıtılmıştır. Bunlar; Ahlat, Samsat, Kalehisar, Antakya, Ani, Alanya, Akşehir, Al Mina, Gritille, Kubad Abad, Konya, Misis, Kinet Höyük, Korucutepe, Hasankeyf gibi merkezlerde bulunmuştur. Bu merkezlerden Ahlat Kalehisar, Antakya ve Hasankeyf'te yapılan kazılarda üretime ilişkin yalnızca fırın malzemeleri değil, fırınlar ve atölyeler tespit edilmiş ve yerel üretime ilişkin kesin kanıtlar ortaya konabilmektedir¹¹.

Buluntular, sırsız günlük kullanım seramiklerinin çok çeşitli hamurlardan yapıldıklarını ve çok farklı tipte formlara sahip olduklarını gösterir. Sırsız çanak, çömlek,

¹¹ Sevinç Gök Gürhan, "Selçuklu Dönemi Kazıları" *Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı*, T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2007, s.105,107

vazo, ibrik, matara, kadeh, sürahi, testi, küp vb. seramiklerin hamurları farklı renkte ve farklı kalitededir. Bu da tek bir merkez yerine yaygın ve geleneksel bir halk seramik sanatına işaret eder. En zengin buluntular Samsat kazılarında çıkarılmıştır¹².

Bu dönem seramikleri, geniş bir teknik ve motif düzenlemesine sahiptir. Abbasi Döneminden başlayarak, Samanoğulları (9.yy-11.yy), Fatımi, (10.yy-12.yy) Eyubi (12.yy-13.yy) ve Büyük Selçuklular dönemlerinde de görülen; sıraltı, lüster, sgraffito, slip, champleve ve tek renk sırlı, kabartmalı baskı ve barbutin ile minai teknikleri kullanılarak seramikler süslenmiştir. Bitkisel, geometrik, insan ve hayvan figürlü motiflerin yanı sıra yazı ve yazı taklidi süslemeler karşımıza çıkmaktadır¹³. Selçuklu dönemi sırlı seramiklerinde en yaygın örnekler; tek renk şeffaf firuze sırlı, bazıları baskı kabartmalarla bezeli seramiklerdir. Çoğunda sır altında astar yoktur. Bunlarda hamur kalitesi ve rengi yöreye göre değişir. Sır, kalın ve kalitesizdir.

Erken Osmanlı döneminde kırmızı hamurlu, kaba görünümlü, astar boyama (slip), tek renk sırlı ve kazıma tekniklerinde seramikler üretilmiştir. Beylikler döneminde Milet işi denilen seramiklerde de Selçuklu etkisi gözlenir. Selçuklu döneminde kullanımı karakteristik olan firuze, yeşil, kobalt mavisi, mangan moru renkler beylikler devrinde de kullanılmaya devam etmiştir. Dekorları da Selçuklu dekorlarıyla yakından ilişkilidir. Geometrik bezemede; bantların meydana getirdiği geçme dekorları, radyal hat dekorları, bitkisel bezemede; palmet, rumi, lotus motifleri Kubad Abad ve daha birçok Selçuklu çinisi üzerinde görülebilir¹⁴.

14.yüzyıl ortalarından itibaren teknik biraz daha geliştirilerek, daha özenli Milet tipi seramikler üreilmeye başlanmıştır. Bu tip seramiklerin iç yüzeyi ince, beyazımsı krem rengi astarla tamamen kaplanmıştır. Dış yüzey genelde ayak başlangıcına 2-3 cm kalana kadar astarlıdır. Sır genelde iç yüzeyde şeffaf, renksiz, ince ve temizdir. Dış yüzey için renksiz veya yeşil renkli şeffaf sırlar uygulanmıştır. Bezemelerinde bitkisel, geometrik ve figürlü motiflerin kullanıldığı görülmektedir¹⁵. Milet işi seramik üretimi 16. Yüzyıl sonlarına kadar devam etmiştir¹⁶.

¹² Gönül Öney, Türk Çini ve Keramik Sanatı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1993, s.287

¹³ Sevinç Gök Gürhan, a.g.e. s. 109

¹⁴ Mükerrerem Paker, "Anadolu Beylikler Devri Keramik Sanatı" Sanat Tarihi Yıllığı I, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Enstitüsü, 1964-1965, Baha Matbaası, İstanbul, 1965,s.164

¹⁵ Nurşen Özkul Fındık, a.g.e. s.377

¹⁶ Kırmızı renk ile birlikte kullanılan bir Milet tipi seramik, renk, kompozisyon, boyama üslubu açısından 16. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bkz. Nurşen Özkul Fındık. a.g.e. s.377

Osmanlı dönemi seramik ve çinisinin ana üretim merkezi İznik'tir. İznik, Bursa ilinin 86 km doğusunda, dağlarla çevrili verimli bir arazi üzerine kurulmuştur. Kuzey doğuda Naldöken, güneyde Avdan, kuzeyde Ayvaş dağlarının eteklerindeki alüvyal düzlükte bir alanda yer almaktadır.

Araştırmacılar İznik'in bir üretim merkezi olarak bu derece ön plana çıkmasını çeşitli nedenlere bağlar. Çini ve seramik üretiminde yakacak olarak odun kullanılan atölyeler için İznik ve çevresi bol ağaçlı ormanlarıyla üretime kaynak sağlayan elverişli bir bölgedir. Seramik yapımı için gerekli olan malzeme de civardaki topraklardan elde edilebilmektedir. İznik şehri başkent İstanbul'a yakındır ve İstanbul'u Anadolu'ya ve İpek yoluna bağlayan ticaret yolu üzerindedir. İstanbul'a yakınlığı sayesinde nakliyenin kolaylaştığı ve harcamaların asgari düzeyde tutulduğu düşünülmektedir¹⁷.

Bizans döneminde İznik'te, Osmanlı döneminde olduğu gibi beyaz ve kırmızı hamurlu seramikler üretilmiştir. Yanık, bozuk seramik parçaları, yarı mamül örnekler ve fırın malzemeleri Bizans döneminde de İznik'te üretimin yapıldığına işaret etmektedir. Şehir kısa bir dönem Selçuklu hâkimiyetinde kalmıştır. Selçukluların kısa süre de olsa seramik üretimi yapmış olmaları muhtemeldir¹⁸.

İznik'teki Osmanlı seramik üretimi genel olarak iki ana grupta toplanabilir. İlk grup erken Osmanlı döneminde karşımıza çıkan kırmızı hamurlu, kaba görümlü seramikler, diğer grup, 15. yüzyıl ortalarında görülmeye başlayan beyaz hamurlu üretimdir¹⁹.

15. yüzyıldan sonra ustalar yavaş yavaş saray için de üretime geçmişlerdir. En kaliteli örnekler beyaz hamurlu seramiklerle karşımıza çıkmaya başlamıştır. 16. yüzyıldaki teknolojik gelişmelerle, hamur daha rahat biçimlendirildiğinden büyük boyutlarda, çeşitli formlarda seramikler üretilmiştir. İznik, saray tarafından desteklenen, saray ve çevresinin beğenisine göre yapılan desenler nakkaşhanede hazırlanarak gönderilen, sarayın siparişleri varken dışarıya üretim yapmayan kontrol halinde bir üretim merkezine dönüşmüştür²⁰.

16. yüzyıl Osmanlı dönemi beyaz hamurlu seramikleri; mavi beyazlar, Şam işi, Rodos işi ve renkli astar boyama tekniğinde seramikler olarak gruplandırılabilir. Mavi

¹⁷ Sitare Turan Bakır, "Osmanlı Sanatında Bir Zirve İznik Çini ve Seramikleri", *Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı*, İstanbul, 2007, s. 280

¹⁸ Oktay Aslanapa, *Türk Sanatı El Kitabı*, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 1993, s.178

¹⁹ Nurşen Özkul Fındık, "Osmanlı Devri Seramik Sanatı" *Türkler Ansiklopedisi 12. Cilt*, Semih Ofset, Ankara, 2002, s.375

²⁰ Nurşen Özkul Fındık, *İznik Roma Tiyatrosu Kazı buluntuları (1980- 1995) Arasındaki Osmanlı Seramikleri*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2001, s.8-15

beyaz seramikler bezemede mavi rengin hâkim olduğu seramiklerdir. Beyaz az gözenekli hamur sert ve sık dokuludur. Grup kendi içinde Baba Nakkaş, Haliç işi gibi üslupsal çeşitlilik göster. Şam işi seramikler renk, motif ve kompozisyon bakımından Osmanlı seramikleri arasında özgün bir gruptur. Kendi içinde ritim yaratan kompozisyonlara sahiptir. Rodos işi seramiklerde karakteristik olan kabarık kırmızı rengin kullanımı vardır. Bezemede çok çeşitli çiçek desenleri, figürlü bezeme motifleri ve yazı kullanılmıştır. Renkli astar boyama grubu teknik ve motif bakımından Osmanlı dönemi seramiklerinin her döneminden etkiler alarak oluşmuştur. Teknikteki uygulama zorluğundan dolayı şematik ve basit düzenlemeler tercih edilmiştir²¹. İznik'te üretim 14. yüzyıldan 18. yüzyılın ilk çeyreğine kadar devam etmiştir²².

Kütahya'da 1979 yılında yapılan bir hafriyat sırasında ele geçen ve Faruk Şahin'in inceleyerek yayınladığı buluntular arasındaki "Milet işi" seramikler, tek üretim merkezinin İznik olmadığını ortaya koymuştur²³. Kütahya'da yapılan kazı çalışmalarında bulunan çok sayıda mavi beyaz buluntular, buranın da diğer bir yapım merkezi olarak belirlenmiştir.

Kütahya seramikleri, İznik seramikleri ile desen form olarak benzerlik gösterebilir de bazı farklılıklar vardır. İznik seramiklerinin sırları Kütahya örneklerine göre daha kalındır ve sır çatlakları yoktur. Kütahya seramiklerinin sırları daha ince ve çatlak, renkleri daha koyu tondadır. Kütahya seramiklerinde sarı rengin kullanımı söz konusudur. 15. yüzyıl sonları ile 16. yüzyıl başları İznik ve Kütahya seramiklerinde benzer form ve motifler kullanılmıştır. İznik 16. yüzyıl sonlarına doğru önemini yitirmeye başlarken, Kütahya kendine has dekor anlayışı ile faaliyetini sürdürmeye devam etmiştir²⁴.

İstanbul, Osmanlı döneminde idari, ekonomik ve kültürel bir başkent olarak tüm Osmanlı coğrafyasında örnek alınan bir yaşama biçiminin sergilendiği bir merkez olmuştur. Ayrıca yoğun nüfusu nedeniyle ihtiyaçlarının öncelikli olarak karşılanması gereken bir kent konumundaydı. Günlük kullanım ve lüks tüketim için birçok yerden malzeme gelirken yerel üretim de yapılıyordu. Bunlardan biri de seramik üretimidir.

²¹ Nurşen Özkul Fındık, a.g.e. s.378-380

²² Mine Sevgili, İznik'te Kullanım Amaçlı Üretilen (16.yy) Tabak ve Kase Formlarının Günümüzdeki Benzer Üretimleriyle Karşılaştırılması (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2006, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir

²³ Şebnem Akalın, Hülya Yılmaz Bilgi. Suna ve İnan Kırac Koleksiyonunda Kütahya Seramikleri Yadigâr-ı Kütahya, İstanbul, 1997, s.9

²⁴ Faruk Şahin, "Kütahya Çini- Seramik Sanatı ve Tarihinin Yeni Buluntular Açısından Değerlendirilmesi", *Sanat Tarihi Yıllığı X-XI*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul, 1981, s.259-286

Sarayda ve kentlinin günlük yaşamında önemli bir yer tutan bu yerel seramikler, İstanbul'un değişik bölgelerinde, değişik bezeme üsluplarıyla, ihtiyaçları karşılayacak şekilde üretilmiştir. Bu üretimlerden ikisi “Tekfur Sarayı” ile “Eyüp Çömlekçiliği”dir.

18. yüzyılda İznik'ten çini ustaları Tekfur Sarayı'na getirilmiştir ve yeni bir üretim başlamıştır²⁵.

Tekfur Sarayı kazıları sonucu ele geçen seramiklerin kırmızı ve beyaz hamurlu iki çeşit hamur tipi vardır. Beyaz hamurlularda, şamdan, sürahi, ibrikli veya kulplu formlar, kırmızı hamurlularda kavanozlar, yukarı doğru genişleyerek açılan kap formları, kulplu ve ibrikli formlar, güveç kapları bulunmuştur²⁶.

Çömlekçiler Mahallesi de İstanbul- Eyüp bölgesinde bir üretim merkezidir. Burada da yerel üretim yapan atölyeler tespit edilmiştir. Kırmızı ve beyaz killi yeşil ve tonları, açık sarı, koyu hardal, kahverengi sırlı, ebruli boyalı kap, kâse, tabak, şamdan, gibi eşyalar yapılmıştır²⁷. Tekfur'a çok yakın olan Eyüp Sultan Çömlekçiler Bölgesinde Tekfur'lu ustaların, atölyelerin yetiştirdiği ustaların 19. ve 20. yüzyıl başlarında Eyüp Sultan'da üretim yaptıklarını ve böylece bir geleneği sürdürdüklerini ortaya koymaktır²⁸. Bursa Türk İslam Eserleri Müzesinde sergilenen seramikler arasında Kütahya ve İstanbul üretimine ait eser bulunmamaktadır.

Türk seramik tarihi içinde İznik ve Kütahya seramikleri gibi önemli bir yere sahip olan bir başka üretim de Çanakkale'de yapılmıştır. Bu seramikler genellikle sırlı olarak üretilmiş ve günlük kullanımda kendisine yer bulmuştur. Üretildiği dönemde Çanakkale için önemli bir ihraç ürünü olarak yer tutan bu seramikler, genellikle çömlekçi çarkında şekillendirilmiştir²⁹.

Bu seramiklerde iri gözenekli kırmızı, ender olarak da bej bir hamur kullanılmıştır. 18. yüzyıl Çanakkale seramiklerinde desen fırça darbeleriyle verilmiş etkisi yaratır. Soyut çiçek rozetler, benekler, yelkenliler, kalyonlar, camiler, köşkler, kuşlar, balıklar, hayvanlar soyut şekilde işlenmiştir. 19. ve 20.yüzyıl başı Çanakkale seramikleri küp, ibrik, testi, vazo, şekerlik, saksı, mangal, çanak, çömlek, tabak, matara, şamdan, fincan, lamba, hokka,

²⁵ Filiz Yenişehirlioğlu, “Tekfur Sarayı Çinileri ve Eyüp Çömlekçiliği”, *Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı*, İstanbul, 2007, s. 349

²⁶Filiz Yenişehirlioğlu, a.g.e. s, 358

²⁷ Filiz Yenişehirlioğlu, a.g.e. s, 360

²⁸ Örcün Barışta, ” Eyüpsultan'dan Ebru Desenli Seramik ve Çiniler”, *Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla 3. Eyüpsultan Sempozyumu*, 28-30 Mayıs 1999, İstanbul, 2000, s.156-164.

²⁹ M. Fatih Karagül, “Çanakkale Seramiği”, *Çanakkale Değerleri Envanteri*, Çanakkale, 2009, s.102

demlik, hayvan veya insan şeklinde biblo gibi çok çeşitli formlarda karşımıza çıkmaktadır³⁰.

Çanakkale seramiklerinin üretimi 17. yüzyıldan 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar devam etmiştir. Bu seramiklerde ilk örneklerle kıyasla 20. yüzyıla doğru ürün kalitesi düşmüştür.

3. ANADOLU SELÇUKLU ve OSMANLI DÖNEMİ SERAMİK ARAŞTIRMALARI

Türk sanatı ve mimarisini içine alan “Türk Sanatı” kitabında Oktay Aslanapa Anadolu'da yapılan kazı ve araştırmaların sonuçlarını bir araya getirmektedir³¹. Kitabın büyük kısmı mimariye ayrılmış olup, cami, medrese, türbe, hamam, kale, kervansaray, saray ve çeşmeler, taş ve alçı kabartmalar gibi konular yanında, çini ve keramik, maden işleri, cam işleri, halı, kumaş, minyatür ve hat sanatı ile çeşitli küçük sanatlara da ayrıca yer verilmiştir. İslamlık öncesinden başlayarak, az tanınan ilk devirler ele alınmakla birlikte, asıl ağırlık Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçukluları ile Osmanlı sanatına verilmiştir.

Gönül Öney, Selçuklu Dönemi mimari süsleme ve el sanatlarını ele aldığı kitabında, Selçuklular'ın 14. yüzyıl Beylikler Dönemi'nde yarattığı etkilere de değinmiştir. Kitap fazla detaya inmeden hazırlanmış olup dipnotlara yer verilmemiştir³².

Anadolu Selçuklu Döneminden günümüze ayakta kalabilmiş olan Selçuklu sarayında yapılan araştırmaları anlatan “Kubad Abad” kitabında³³, sarayın kazı buluntuları anlatılır. Saray, Anadolu'da planı bilinen tek Selçuklu Sarayı olma özelliğini taşır. Yapılan çalışmalarda ortaya çıkarılan bulgulardan, başta figürlü çiniler olmak üzere, seramik, cam örnekleri, Anadolu Ortaçağı'nı aydınlatmaya yardımcıdır.

Ortaçağ seramiği üretim merkezlerinden biri olan Samsat'ı anlatan kitapta³⁴ 12.-13. yüzyıl arası seramik buluntuları değerlendirilmiştir. Rakka Tipi olarak tanınan sır altı

³⁰ Gönül Öney, “Çanakkale Seramikleri”, *Sadberk Hanım Müzesi Türk Çini ve Seramikleri*, İstanbul, 1991, s.104

³¹ Oktay Aslanapa, *Türk Sanatı, Remzi Kitapevi*, İstanbul, 2005

³² Gönül Öney, *Anadolu Selçuklu Mimarisinde Süsleme ve El Sanatları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1978

³³ Rüşan Arık, *Kubad Abad*, İş Bankası yayınları, İstanbul, 2000

³⁴ Lale Bulut, “Ortaçağ Samsat Seramikleri (Sıralı ve Lüsterler)”, İzmir, 2000

seramiklerin form, bezeme ve teknik olarak Suriye seramikleri ile benzerliğini öne sürmüştür. Bu tip seramiklerin yanı sıra kendine özgü tipte örnekler de görülmektedir.

Editörlüğünü Gönül Öney ve Zehra Çobanlı'nın yaptığı "Anadolu'da Türk Devri ve Çini Seramik Sanatı Kitap" Selçuklu döneminden başlayarak Cumhuriyet dönemine kadar çini ve seramik sanatını anlatır.³⁵ Kitap, seramiğin teknik, form, desen ve diğer dönemlerden etkilenme özelliklerini, çizim ve fotoğraflarla destekleyerek özlü olarak sunmaktadır. Kitabın Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Dönemini tanıtan bölümleri vardır. Kazılarda ortaya çıkan buluntular, birçok araştırmacının yeni görüşleri ve son yayınların değerlendirmeleri ile kitabın ana konusunu oluşturur.

Selçuklu Dönemi seramik eserler üzerinde desen olarak kullanılan figürlerin incelendiği, Özden Süslü'nün "Tasvirilere Göre Anadolu Selçuklu Kıyafetleri" adlı kitapta³⁶, Selçuklu tasvirlerindeki kıyafetler ile Orta Asya etkileşiminden bahsedilmiştir. Kitap, geleneksel Türk giyimini oluşturan, başlık, kaftan ve saç şekilleri gibi öğeleri, içerir. Bu öğeler çeşitli malzemeler üzerinde yer alır. Giyim kuşam motiflerinin kadın ve erkek figürlerini birbirinden ayırdığı, çeşitli sosyal sınıfların kendine özel giyimlerinin olduğu görülebilir. Özellikle minai tekniğinde yapılmış Selçuklu seramiklerinde görülen kıyafetli figürler, seramik eserlerin yapıldığı dönemi açıklayıcı yardımcı unsur olmalarından dolayı önemlidir.

Osmanlı dönemine dair en geniş araştırmalardan biri, Oktay Aslanapa başkanlığında başlatılan ve 1963 yılından 1969 yılına kadar süren birinci dönem İznik kazılarıdır. "İznik Çini Fırınları Kazısı" olarak 81 senesinde başlayan çalışmalar ikinci dönem kazıları ile 88 yılına kadar devam etmiştir. 89 senesinde malzemeler derlenerek yayınlanmıştır³⁷. Kitabın asıl çalışma konusunu 15.-17. yüzyıl seramik ve çinilerinin, teknik özelliklerinin ve fırınlama teknolojisinin irdelenmesi, bunların İznik üretimi olduklarının kanıtlanması oluşturmaktadır. Yayında bu üretimin Selçuklu çağı seramik teknikleri temeli üzerinde geliştirildiğinden bahsedilmektedir. İznik'te Ortaçağ Kazısı geleneğini başlatan bu çalışmalar, yoğunluk, fırınların türleri, malzeme ve teknik

³⁵ Editörler Gönül Öney, Zehra Çobanlı, Anadolu'da Türk Devri ve Çini Seramik Sanatı Kitabı, İstanbul, 2007

³⁶ Özden Süslü, Tasvirilere Göre Anadolu Selçuklu Kıyafetleri, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları Sayı 35, Ankara, 1989

³⁷ Oktay Aslanapa, Ş. Yetkin, A. Altun, İznik Çini Fırınları Kazısı II. Dönem 1981-1988, İstanbul, 1989

bakımından önemli veriler sağlamasının yanında, bezeme teknikleri ve üsluplarına dayalı bir yöntemle Osmanlı çini ve seramiğinin devirlerini saptamıştır.

Nurhan Atasoy-Julian Raby İznik seramiklerini ayrıntılı bir biçimde incelemiştir³⁸. Kalite, estetik özellikler ve tasarımlarının benzersizliği, İznik seramiklerinin İslam dünyasında önemli bir yere gelmesini sağlamıştır. Bu kitap 1989'da yayınlandığında, konuyla ilgili en geniş ve yetkin eserdir. Uzun yıllar boyunca süren araştırmalara dayanan bu çalışma İznik çini üretimine adanmış en ayrıntılı çalışma olma özelliğini hala sürdürmektedir.

Nurşen Özkul Fındık, “İznik Roma Tiyatrosu Kazı buluntuları (1980-1995) arasındaki Osmanlı Seramikleri”³⁹ adlı kitabında kazı araştırma malzemelerini tespit ederek, tek tek belgelemiştir. Çeşitli örneklerle karşılaştırmalar yaparak ortaya koyduğu bu kitap, benzer konularda çalışan araştırmacılara önemli bilgi ve malzeme sunar. Bu kazılar İznik’in Osmanlılar’ın eline geçmesinden itibaren kesintisiz, zengin üretim alanının varlığını ortaya koymuştur. Osmanlı seramik sanatı içinde yer almayan tekniklerde yeni grupları da tanıtarak Osmanlı seramik sanatına yeni bir boyut ve örnekler kazandırmıştır.

Sadberk Hanım Müzesi koleksiyonundaki Osmanlı dönemi seramiklerinden İznik seramiklerini Ara Altun, Kütahya seramiklerini John Carswell ve Çanakkale üretimi seramikleri Gönül Öney incelemiştir. Kitabın giriş bölümü, dönemlerin seramik ve çini üretimi hakkında kısa bilgi içerir. Katalog kısmında seramiklerin form, hamur, kompozisyon özellikleri anlatılmıştır⁴⁰.

İznik Çinileri ve Gülbenkian Koleksiyonu 16. yüzyıl Osmanlı sanatının İznik çini ve seramiklerini içerir⁴¹. Sitare Turan Bakır’ın incelediği bu eserler Türk çini sanatının tarihsel gelişimini, dönemin tasarım ilkelerini görme açısından önemlidir. Yeni yetişen sanatçı adaylarının ve koleksiyoncuların çalışmalarına katkıda bulunabilecek bir yayındır. Bu kitapta; söz konusu döneme ait parçaların tek tek desenleri analiz edilmiş, şemaları çizilmiş ve sınıflandırması yapılmıştır.

Suna ve İnan Koleksiyonunda Kütahya Seramikleri: Yadigâr-ı Kütahya başlıklı kitap, Hülya Yılmaz Bilgi, Şebnem Akalın tarafından yazılmıştır. Kitapta Kütahya’nın bir

³⁸ Nurhan Atasoy; Julian Raby. İznik, London, 1989

³⁹ Nurşen Özkul Fındık, İznik Roma Tiyatrosu Kazı buluntuları (1980- 1995) Arasındaki Osmanlı Seramikleri, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2001

⁴⁰ Ara Altun, John Carswell, Gönül Öney, Sadberk Hanım Müzesi, İstanbul, 1991

⁴¹ Sitare Turan Bakır, İznik Çinileri ve Gülbenkian Koleksiyonu, Ankara, 1999

üretim yeri olarak sahip olduğu önemden bahsedilmiştir. Özellikle 18. yüzyılda Kütahya'da çağın Uzak Doğu ve Avrupa porselenlerinden alınan ilham ile yöresel üslup birleştirilerek halkın gereksinimleri doğrultusunda zarif günlük kullanım kapları ve liturjik objeler üretildiği anlatılmıştır. Bu katalogda Suna ve İnan Kırâç Kütahya Çini ve Seramik Koleksiyonu'ndan değişik form ve bezemeye sahip, 177 adet eser envanter bilgileri ile yer almaktadır⁴².

Son dönem Osmanlı seramiklerini konu edinen “Çanakkale Seramikleri” adlı kitap Gönül Öney’e aittir. Tabak, çukur kâse gibi bilindik kap kazağın yanı sıra tuhaf formlara sahip olan bu seramikler, tiplerine göre ayrılmış ve kendi içinde gruplandırılmıştır. Kitapta müzeler ve özel koleksiyonlardaki eserler değerlendirilmiştir⁴³.

4. BURSA TÜRK İSLAM ESERLERİ MÜZESİ KOLEKSİYONUNDAKİ SERAMİKLER

4.3.1. Bizans Dönemi Seramikleri

Müzedede Bizans Dönemine ait iki örnek bulunur. Bunlardan biri sırlı bir kâse diğeri ise sırsız bir testidir.

Sırsız testi (kat. 1) yonca ağız formuna sahiptir. Bu forma sahip bir testi Adramytteion kazısında ortaya çıkarılan temel seviyesinde ayakta kalabilmiş 10- 11. yüzyıla ait kilise kazısında ele geçmiştir. Testi 9.-10. yüzyıllara tarihlendirilmektedir⁴⁴. Eser çarkta biçimlendirilmiştir.

Sırlı kâse (kat.2) sgraffito tekniğinde bezenmiştir. Seramik sanatı araştırmalarında genellikle “çizme” ya da “kazıma” anlamında yaygın olarak sgraffito olarak adlandırılan terim “graffiato, graffito ya da sgraffiato” şeklinde de adlandırılmıştır. Sgraffito bezeme tekniği seramik yüzeyinin astar üzerinden alttaki hamur rengini ortaya çıkartacak şekilde

⁴² Şebnem Akalın, Hülya Yılmaz Bilgi, Suna ve İnan Kırâç Koleksiyonunda Kütahya Seramikleri Yadigâr-ı Kütahya, İstanbul, 1997

⁴³ Gönül Öney, Türk Devri Çanakkale Seramikleri, Ankara, 1971

⁴⁴ Tülin Çoruhlu, “2007 Dönemi Ören (Adramytteion Antik Kenti) Kazı Çalışmaları ve Ortaçağ Buluntularının Değerlendirilmesi”, *XII. Ortaçağ Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu*, Çanakkale, 15-17 Ekim, 2008, s.477

kazınması işlemidir⁴⁵. Hatta bazen de çamuru kazıyarak yapılır, kazınan yerlerde hamurun rengi görünür⁴⁶.

Ortaçağ Anadolu seramik sanatının en karakteristik tekniğidir. Hamur üzerine çekilen astar⁴⁷ tabakasına, ince bir uçla⁴⁸ kazıma yapılarak desen verilir⁴⁹. Tek renk sırlı, boyalı ve akıtmalı örnekleri⁵⁰ mevcuttur. Bu teknikte desen ince çizgiler halinde kazınarak işlendikten sonra, yüzeye şeffaf renkli ya da renksiz sır uygulanır. Sır, çukur kısımlarda daha koyu, yüksek kalan kısımlarda ise daha açık görünür ve böylece motifler belirgin bir hal alır.

Eserin geliş yeri envanter defterinde İznik olarak kayıtlıdır. Kâse İzmir Arkeoloji Müzesinde bulunan kuş figürlü Bizans seramiklerine kompozisyon bakımından benzerlik gösterir. Rumilere benzer saplara sahip, özenle çizilmiş bitkisel dallar arasında daima profilden verilmiş kuşların gagaları, göz şekilleri, kanatları, kuyrukları, paçaları ve pençeleri stil birliği göstermekle beraber, her biri kendine has kimlik sunarlar. Pek çok merkezin yanı sıra Gönül Öney, Hermitage Müzesi'nde bulunan ve Kırım'dan getirilen bir tabak, Korint'te bulunan etrafi arabeskle kuşlu tabaklar, Londra Viktoria ve Albert Müzesi'nde, Suriye'deki St. Simeon'dan gelen ve 1260-68'e tarihlenen tabaklar, Kıbrıs'ta (13-14.yy.) bulunan bazı kuşlu parçaların ortaya koyduğu gelişmiş üslubun, 11.-12. yüzyılda İran Selçuklu ve Suriye bölgesi sgraffito tabaklardaki örneklerle benzemekle birlikte, Anadolu Selçuklu kuşlarıyla da paralellik gösterdiğini belirtmektedir⁵¹.

⁴⁵ Ayrıntılar için bkz. Sema Bilici, Akdeniz Bölgesi Örneklerine Göre Ortaçağ Anadolu Sgraffito Seramikleri Materyal, Biçim, Teknik ve Stilistik Açından Bir Yaklaşım, Tarihlendirme ve Tipoloji Denemesi, Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Ankara, 1992 s.10

⁴⁶ Lale Bulut, Samsat Ortaçağ Sgraffito ve Champleve Seramikleri, *Prof Dr. Şerare Yetkin Anısına Çini Yazıları, Sanat Tarihi Derneği Yayınları 1*, İstanbul, 1996, s.35

⁴⁷ Yoğunluğu azaltılmış (sulandırılmış) çamur tabakasıdır. Astarı dört biçimde inceleyebiliriz: Kendinden astar gerçek astar, sınırlı astar, boya astar. Ayrıntılı bilgi için bkz. A.Tuba Ökse. Önasya Arkeolojisi Seramik Terimleri Başvuru ve El Kitapları Dizisi:1 Arkeoloji ve Sanat Yayınları İstanbul, 1999, s.28, 29

⁴⁸ 3-5mm.lik kalın küt geniş uçlu alet. Ayrıntılı bilgi için bkz. Lale Doğer, İzmir Arkeoloji müzesi Örnekleriyle Kazıma Dekorlu Ege Bizans Seramikleri, İzmir, 2000, s.35; Bu işlem 0,5-0,7 mm olabildiği gibi 1-2mm kalınlığında kazınmış örnekler de görülebilmektedir. Ayrıntılar için bkz. Sema Bilici, a.g.e.s,10

⁴⁹ Gönül Öney, Türk Çini ve Keramik Sanatı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1993, s.287

⁵⁰ Araştırmacılar Dr. Nurşen Özkul Fındık bu tekniği "Kazıma Tekniğinde Seramikler" başlığında verip kendi içinde tek renk sırlı ve boyalı kazıma tekniği olarak ikiye ayırmıştır. Ayrıntılar için bkz. Nurşen Ö. Fındık, "Osmanlı Devri Seramik Sanatı", *Türkler Ansiklopedisi 12.cilt*, Yeni Türkiye Yayınları, Semih Ofset, Ankara, 2002 s.378

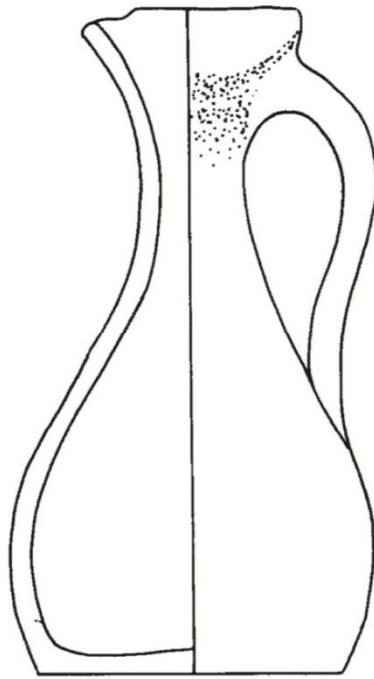
⁵¹ Lale Doğer, "İslam Sanatı Etkisinde Kuş Figürlü Bizans Seramikleri" *Arkeoloji ve Sanat Dergisi, Sayı: 77*, İstanbul, 1997, s.15

Eser bantlarla sınırlandırılmış bitkisel kompozisyonlar içindeki kuş figürlerine sahip örneklere benzerliğiyle 12.-13. yüzyıllara tarihlendirilmektedir⁵².

⁵² Benzer örnekler için Bkz. Lale Doğer, “İzmir Arkeoloji Müzesi’ndeki Kuş Figürlü Bizans Seramiklerine Üslupsal Açından Bir Yaklaşım”, *Sanat Tarihi Dergisi XI Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları*, İzmir, 2001, s.57; Sema Bilici, Sırlı Seramik Sanatı Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi Uygarlığı 2, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Desen Ofset A.Ş., Ankara, 2006, s. 259; Joanita Vroom, Byzantine to modern Pottery in The Aegean, Parnassus Press, 2005, s.117; Yusuf, Ayönü. “Selçuklu- Bizans İlişkileri”, *Türkler Ansiklopedisi*, 6. Cilt, Yeni Türkiye Yayınları, Semih Ofset, Ankara, 2002, s. 598; Lale Doğer, “İzmir Arkeoloji Müzesi’ndeki Kuş Figürlü Bizans Seramiklerine Üslupsal Açından Bir Yaklaşım”, *Sanat Tarihi Dergisi XI*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir, 2001, s.57

Katalog no	: 1
Fotoğraf no	: 1,2
Çizim no	: 1
Envanter no	: 1329
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (M. Altınölçek'ten İznik, 25 / 01 / 1973)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Testi
Ölçüleri	: A.Ç.4,6 cm, Y. :13,5 cm, K.Ç. : 6,2 cm, C. 5 mm
Hamur rengi	: Gri hamurludur.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirme.
Form	: Yonca ağızlı, kısa boyunlu, armut gövdelidir. Kulp ağız kenarının hemen altından başlar ve gövdeyle birleşir.
Bezeme tekniği	: Bezemesiz
Bezeme	: Bezemesiz.
Tarihlendirme	: Eser form açısından benzer örnek ile 9. – 10. yüzyıl ⁵³ .

⁵³ Bkz. Tülin Çoruhlu, "2007 Dönemi Ören (Adramytteion Antik Kenti) Kazı Çalışmaları ve Ortaçağ Buluntularının Değerlendirilmesi", *XII. Ortaçağ Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu*, Çanakkale, 15-17 Ekim, 2008, s.477

Çizim no: 1

Fotoğraf no: 1

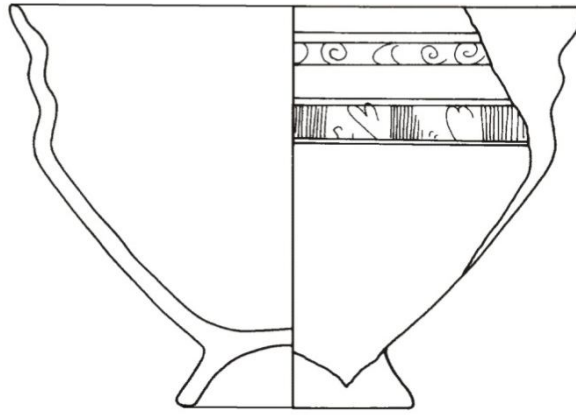
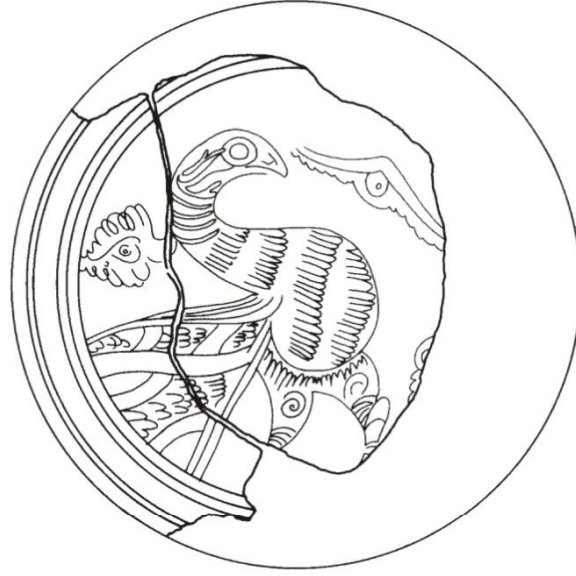
Fotoğraf no: 2

Katalog no	: 2
Fotoğraf no	: 3,4
Çizim no	: 2
Envanter no	: 4357
Müzeeye geliş şekli	: Hibe (Mehdi Kamruz, Bursa, 17 / 06 / 1991)
Buluntu yeri	: İznik
Türü	: Kâse
Ölçüleri	: A.Ç. : 17,5 cm, Y. : 11,5 cm, K.Ç. : 6,3cm, C. : 4 mm
Hamur rengi	: Kırmızı hamurludur.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirme.
Form	: Kaideli olup, gövdesi ağız kenarına doğru genişleyerek yükselir. Ağız kenarının yaklaşık 1,5- 2 cm. altında bir kabartma bilezik vardır. Kaidesi ve gövdenin yarıya yakın kısmı eksik olup alçı ile tamamlanmıştır.
Bezeme tekniği	: Sgraffito ve champleve tekniği ⁵⁴ . İçi tamamen, dışı yarıya kadar sarı sırla sırlanmış olup ağız kenarında yeşil sır da kullanılmıştır.
Bezeme	: Kâsenin iç kısmında ağız kenarında 3 kazıma halka yer alır. Merkezde profilden resmedilmiş büyük bir kuş figürü yer alır. Kuşun göz ve boyun kısmındaki çizgilerin kalınlığı bedenindeki diğer çizgilerden geniştir ve gözünü bir halka çevreler. Başının arkasında, sapı kuşun boynuna bağlı bir yaprak motifi vardır. Kuşun gövdesinde ve kanatlarında tüylerini temsil eden sıralı çizgiler, diz kıvrımlarını gösteren spiral çizgiler görülmektedir. Gagasının önündeki desen de stilize edilmiş bir yaprak tasviri olabilir.

⁵⁴ Champleve: Geniş ve derin satırlı kazıma tekniğidir. Bu teknikte, seramik yüzeyine kalınca bir tabaka halinde sürülen astarın ve kısmen hamurun geniş yüzeyler halinde oyulmasıyla desen oluşturularak sırlama yapılır. Bu teknik genellikle sgraffito ve slip teknikleriyle birlikte kullanılır.

Tarihlendirme : Bu kâse bezeme tekniği ve kompozisyonu ile 12-13.yüzyıl Bizans örnekleriyle paralellik göstermektedir ⁵⁵.

⁵⁵ Lale Doğer, “ İslam Sanatı Etkisinde Kuş Figürlü Bizans Seramikleri” *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, Sayı: 77, İstanbul, 1997, s.15

Çizim no: 2

Fotoğraf no: 3

Fotoğraf no: 4

4.3.2. Selçuklu Dönemi Seramikleri

Müzedede, Selçuklu koleksiyonunu oluşturan 15 eser yer alır. Bunlar, kâse, kürevî konik kap, testi, kandil, biblo, fincan ve kazıyıcı (strigil) türündeki eserlerdir.

Kâseler katalogda 10, 11, 12, 13, 14,15 numaralı örneklerdir. Bunlardan biri lüster (Kat.10), üçü sır akıtma (Kat. 11, 12, 14), biri sıraltı (Kat. 13) tekniğindedir. Sır akıtma ile bezeli kâselerden ikisinde (Kat. 11, 12) sırn bozulduğu gözlenir. Bu akma, sırn kalın sürülmüş olması ya da fırın sıcaklığının yüksekliğiyle ilgili olabilir. Sır akarken mavi renklerle de etkileşime girerek renk değiştirmiştir. Üzerinde bazı kazıma izleri görülen kâsenin yüzeyi astar ve sır ile kapanmıştır (Kat.12). Bu işlem, kâsenin sgraffito için hazırlanmış, daha sonra desenden vazgeçilerek sırlanmış olduğunu düşündürür. Kabın dış yüzeyinde baskı ile bezendiğini gösteren 6 adet baskı izi bulunur. Ancak bu bölümlerde baskı oluşturulurken hamur çok incelmıştır ve desen anlaşılabilir hale gelmiştir.

Çift kulplu oluşuyla diğer kâselerden farklılık gösteren ve çift kulplu kâse olarak tanımladığımız bir örnek bulunur (Kat. 15). Minai, tekniği ile süslenmiştir. Minai tekniği, hem sır altı hem de sır üstü uygulamasıdır. Minai tekniğinde yedi renk kullanılabilir. Bu teknikte, bisküvi pişirimi yapılmış ve astar çekilmiş seramik yüzeyine desen lacivert, türkuaz, mor ve yeşil renklerde boyanıp şeffaf sır çekilerek fırınlanır. Daha sonra sır üstüne yüksek ısıya dayanıklı olmayan siyah, kiremit kırmızısı ve altın yıldız gibi renklerde boyama yapılarak, düşük ısıda tekrar fırınlanır⁵⁶. Tekniğin ortaya çıkışı ve ortadan kalkması çok kısa bir dönemi kapsar. Araştırmacılar minai tekniğinde yapılmış eserleri 12. yüzyılın ortasından 13. yüzyılın ilk çeyreği arasındaki döneme tarihlendirmektedirler. Minaide kullanılan hamur sır ve mine boyalar teknolojik olarak daha önce bilinmekte idi fakat hepsini bir araya getirerek kullanmayı ilk akıl eden Selçuklu ustalarıdır⁵⁷. Eserin bezemesinde yan yana bağdaş kurarak oturur biçimde gösterilmiş kaftan giymiş figürler yer alır. Olasılıkla bir eğlence sahnesi tasvir edilmektedir.

Katalogda “kürevî konik” olarak tanımlanan kapların iki örneği yer almaktadır (Kat.4, 5). Bunlardan (Kat. no 4)’teki örnek astarlıdır ve dış yüzeyinde yer yer türkuaz sır

⁵⁶ Gönül Öney, Anadolu Selçuklu Mimarisinde Süsleme ve El Sanatları, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.94; Sema Bilici, Sırlı Seramik Sanatı Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi Uygarlığı 2, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2006, s.522

⁵⁷ Muharrem Çeken, “Minai Tekniği Üzerine Bir Değerlendirme”, *XII. Ortaçağ – Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu, Çanakkale, 2008, s. 374-379*

tabakası görülmektedir. Muhtemelen yüzeyi tamamen sırlıdır. Aynı türden olan (Kat. 5)'de sırsız ve damla dekorludur.

Bu kapların kalıp tekniği ile yapıldığını cidar kalınlığının düzenli olmasından ve yüzeylerinde herhangi bir alet ya da el izi görülmemesinden anlamaktayız. Döküm çamurundan elde edilen kürevî konik kaplar, formları gereği çift parçalı kalıp tekniği ile üretilmiştir. Kubad Abad sırsız seramiklerinde, bu tekniğin kürevî konik kaplarda kullanıldığı görülmüştür⁵⁸. Ancak, Kubad Abad buluntuları arasında kırık olarak ele geçirilmiş bazı kürevî konik kapların iç yüzeyinde çark izleri de görülmektedir. Böylece yalnız kalıp ile değil çark ile de üretildikleri anlaşılmaktadır.

Bu kap türünün kullanımını hakkında çeşitli görüşler öne sürülmüştür Cıva, parfüm, içecek ve çeşitli maddeleri koruma, taşıma, el bombası, ilaç kabı, ateş körüğü, bira meşrubat kabı, kandil topları, halıcılıkta ağırlık yapması işleviyle kullanılmış oldukları düşünülür⁵⁹. Bazı buluntuların üzerinde yazı da vardır. Bizim incelediğimiz eser üzerinde yazı bulunmaz. İşlevini tam olarak tespit etmek güçtür. Araştırmalarda ortaya konan bilgiler bunların birden çok işlevde kullanıldığını gösterir. Ancak sırlanmış olması özenli bir kullanıma işaret edebilir.

Aynı teknikle bezenmiş olan iki adet testi (Kat. 6, 7) nolu örneklerden (Kat. 6) gövdesinde kalp benzeri kabartma desenleri olan bir testi olup silindirik kaidelidir. Gövdesinde yer yer sarı renkli sır görülmektedir. Diğeri de, gövdesi geometrik desenli, kaidesi kadeh ayağı formunda olan bir testidir ve sırsızdır (Kat. 7) ⁶⁰. Bu testi Manisa Gülgün Hatun Hamamında bulunan testiler ile form olarak benzerlik göstermektedir. Benzer örneklerin iki parça halinde imal edildikleri anlaşılmaktadır. Gövde iki parça halinde kalıba basılarak hazırlandıktan sonra kalın bir seramik hamuru ile birleştirilmekte ve dışta geniş bir bordür oluşmaktadır. Bu eserlerin tarihlenmesi için benzer örnek

⁵⁸ Mürvet Yıldıztekin, Kubad- Abad Sarayı Kazılarında Ele Geçen Sırsız Seramik Buluntular (1982-1990), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) 2006, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale

⁵⁹ İşlevler ile ilgili yayınlar için bkz. Friedrich Sarre, *Keramik Und Andere Kleinfunde Der Islamischen Zeit Von Baalbeck, Leipzig, 1925*; Kühnel, E. *Islamische Kleinkunst, Berlin 1925*; M. Önder, "Türk ve İslam Sanatı'nda Kürevî Konik Şeklinde Seramik Kaplar" *Türk Etnografya Dergisi, Sayı XVI, Ankara 1977*; Erkan Sönmez, Konya Karatay Müzesi'nde Bulunan Kürevî Konik Kaplar, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale, 2006; A. Osman Uysal, "Konya'daki İnşaat Hafriyatlarında Ele Geçen Sırsız Selçuklu Seramikleri" *Konya Kitabı X Özel sayısı*, Konya Ticaret Odası Yeni İpek Yolu Yayını, Konya, 2007, s.711-722

⁶⁰ Sırsız testiler için bkz. Gül Tuncel, "Sırsız Seramik Sanatı", *Anadolu Selçukluları ve Beylikler dönemi Uygurlığı 2*, TC. Kültür ve turizm Bakanlığı yayınları, Desen ofset Aş., Ankara, 2006, 525

bulunamamış ancak yapının mimari özellikleri ile 14.yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmiştir⁶¹.

İki örneği bulunan kandillerden biri (Kat. 8) emzikli olup gövdesi pahlarla bölünmüş biçimdedir ve firuze sırlıdır. Bu kandilin kaide kısmı bozuk bir yüzeye sahiptir. Çift katlı yeşil sırlı bir kandil olan (Kat 9) Hasankeyf kazı buluntularındaki kandil örneklerine biçim açısından benzerlik gösterir. Hasankeyf ‘teki benzer kandil örneklerinin ağız kısmı çukur biçimlidir. Tek kulplu olup dar, uzun gövdelidir. Tabak benzeri bir dibe sahiptir ve tek renk sırlıdır⁶².

Heykelcik biçimindeki seramik parçası (Kat. 16) sgraffito tekniğindedir. Kafası ve kolları kırık biçimlidir. Ancak kolların omuzdan öne doğru şekillenışı figürün duruşu bakımından fikir vermektedir. Göğüs kısmındaki çıkıntılarında dolayı bir kadın heykelciği olabileceği düşünülebilir. Bu heykelciğin form ve süsleme tekniği açısından benzer örneği Çinili Köşk’te bulunmaktadır. Eser 12.-13. yüzyıl Anadolu Selçukluları dönemine tarihlenmiştir⁶³. Bu örnekten yola çıkarak eser 12.- 13. yüzyıla tarihlenebilir.

Kazıyıcı (strigil) Roma hamamlarında kullanılan cilt temizleme aletidir. Genellikle kanca biçimindedir, dönemin seramikleri üzerindeki dekorlarda kullanım şekli görülmektedir. Müzedeki eser (Kat no.3) buharlı bir odada tamamen ıslandıktan sonra cildin kazınmasına yardımcı olan bir alettir. Bu tarz küçük dekoratif objeler cildi törpülemek için pratiklik ortaya koyar. Eser İran kökenli olup üzerinde hayat ağacı ve kuş figürleri bulunur. Orta Asya’daki inançlarda ve Şamanlık’ta ruhlar ölümden sonra göğe kuşlarla taşınır; her canın (insanın) kuş biçiminde bir koruyucu ruhu bulunur; ölünde bunların rehberliğinde o can da göğe uçardı. Kuşlar ve kartal Anadolu Selçuklu süslemesinde “hayat ağacı” üzerinde veya yanında görülmektedir. Hayat ağacı evrenin eksenidir. Şaman’ın yeraltı, yeryüzü, gökyüzü arasında bu eksen boyunca gidip geldiği varsayılır⁶⁴.

⁶¹ Sevinç Gök Gürhan. “Manisa Gülgün Hatun Hamamında Bulunan Baskı Desenli Kuşlu Testiler”, *XII. Ortaçağ- Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu*, Çanakkale, 2008, s.206-216

⁶² Muharrem Çeken, Hasankeyf 1991, 2001 – 2003 yılı Kazı Buluntusu Fırın ve Atölyeleri ile birlikte Seramik Malzemeleri, Doktora Tezi, 2005, Ankara Üniversitesi, Ankara

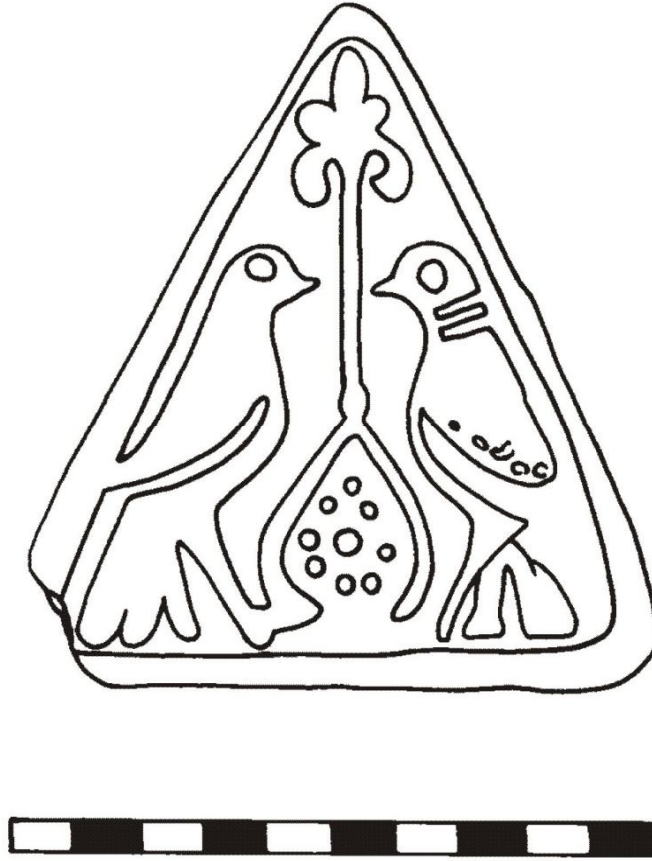
⁶³ Özlem Duran, Çinili Köşk Koleksiyonunda Figürlü Seramikler, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) 2007, İstanbul,

⁶⁴ Rüçhan Arık, Oluş Arık, Anadolu Toprağının Hazinesi Çini Selçuklu ve beylikler Çağı Çinleri, Kale Grubu Kültür Yayınları, İstanbul, 2007, s.301

Katalog no	:3
Fotoğraf no	: 5, 6
Çizim no	: 3
Envanter no	:4378
Müzeeye geliş şekli	:Satın alma (Mehdi Kamruz, Bursa, 12 / 07 1992)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kazıyıcı (Strigil) ⁶⁵
Ölçüleri	: T. :10 cm, Y. :10,5 cm, C. :1,3 mm
Hamur rengi	: Kırmızı hamurludur.
Yapım tekniği	: Kalıpla şekillendirme.
Form	: Üçgen şeklinde olup, üçgenin alt köşelerinden biri kırıktır.
Bezeme tekniği	: Baskı tekniği.
Bezeme	: Merkezde, palmete benzer stilize bir bitkisel motif ve iki yanında simetrik olarak yerleştirilmiş kuş figürü yer alır. Bitkisel motifin alt kısmında küçük kabaralar bulunur.
Tarihlendirme	: Eser, benzer örnekler göre İran kökenlidir. Sotheby' London'daki benzer örneğin boyutları 11x13 cm.'dir. 12.-13. yüzyıllara tarihlendirilmektedir ⁶⁶ .

⁶⁵ Envanter defterinde" tuğla" olarak kayıtlıdır.

⁶⁶ Benzer örnekler için bkz. Watson, Oliver. Ceramics From Islamic Lands, New York, 2004, s. 116, 117; <http://www.christies.com/LotFinder/lot_details.aspx?intObjectID=5248976>(7.08.2010)

Çizim no: 3

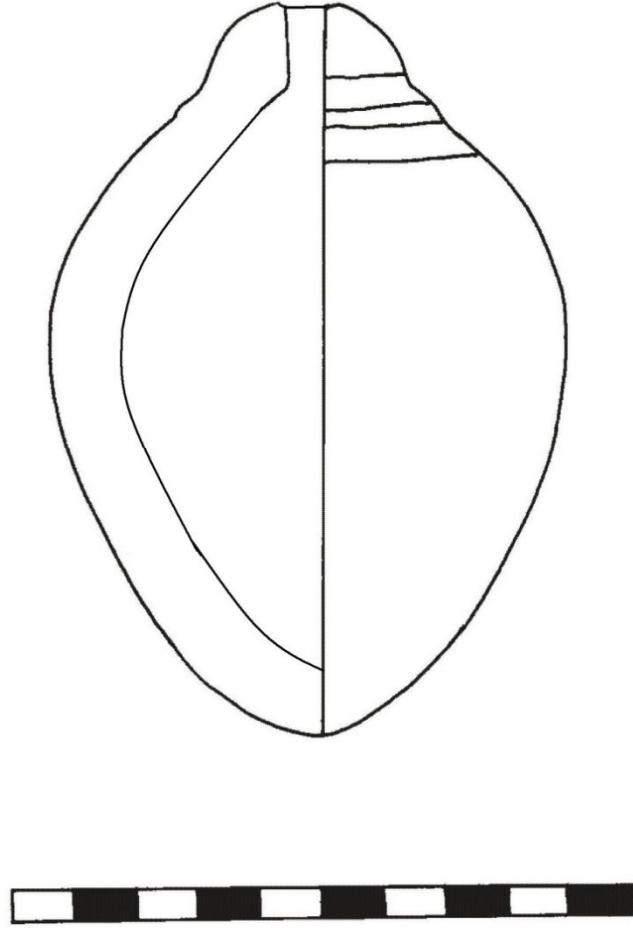
Fotoğraf no: 5

Fotoğraf no: 6

Katalog no	: 4
Fotoğraf no	: 7
Çizim no	: 4
Envanter no	:1678
Müzeeye geliş şekli	: - , 09 / 03 / 1974
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kürevî konik kap
Ölçüleri	: A.Ç.: 2,5 cm, Y. :11,2cm, G.Ç. :8,8cm
Hamur rengi	: Pembedir.
Yapım tekniği	: Kalıpla şekillendirme.
Form	: Kısa basık boyunludur. Boyun genişleyerek gövdeye bağlanır ve gövde kürevî bir şekle dönüşerek konik biçimde alta doğru devam eder, küt bir biçim alarak sonlanır.
Bezeme tekniği	: Tek renk sırlıdır.
Bezeme	: Türkuaz renk sırlıdır. Sırın büyük bir kısmı dökülmüş ve astarlı yüzey ortaya çıkmıştır. Ağız kısmının iç yüzünde de sır görülmektedir.
Tarihlendirme	: Firuze sırlı benzer örneklere göre 13.yüzyıla tarihlenir ⁶⁷ .

⁶⁷ Sevinç Gök Gürhan, “Akşehir Kurtarma Kazısı Seramikleri”, *Anadolu’da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı*, İstanbul, 2007, s.162

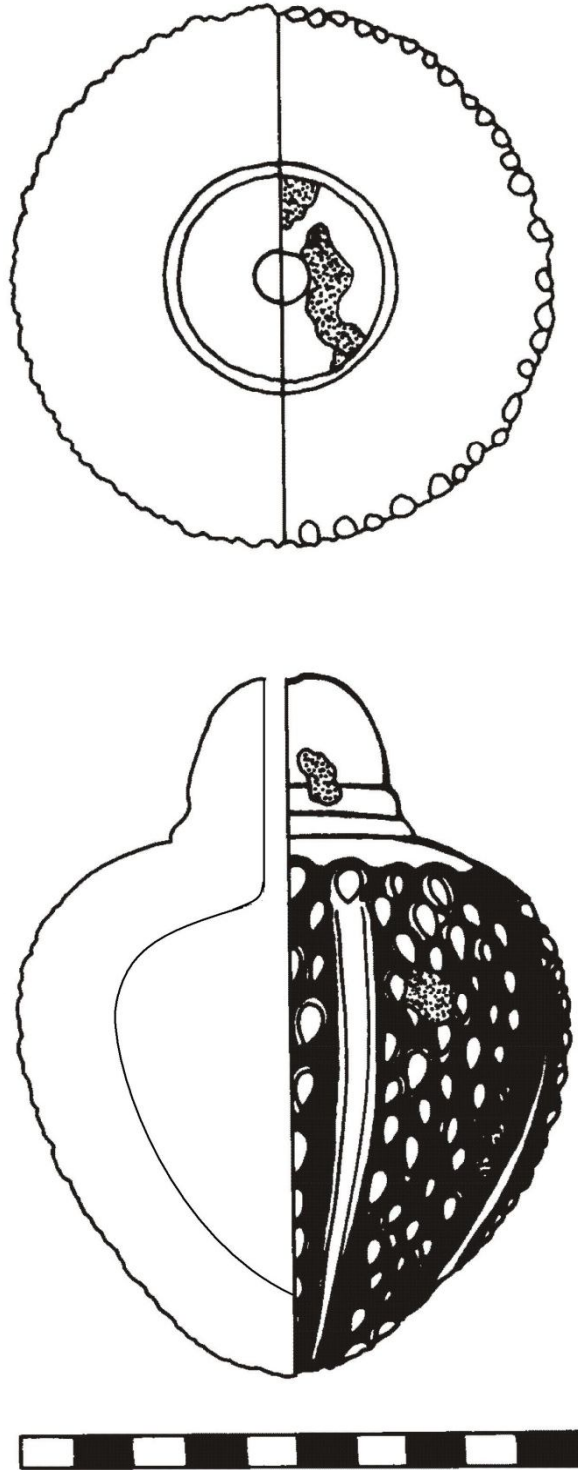
Çizim no: 4

Fotoğraf no:7

Katalog no	: 5
Fotoğraf no	: 8
Çizim no	: 5
Envanter no	: 3342
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Süleyman Sür, Bursa, 4 / 11 / 1976)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kürevî konik kap
Ölçüleri	: Boyun çapı: 4,1 mm. Yükseklik: 12,5cm. , Karın çapı:-
Hamur rengi	: Grimsi renklidir.
Yapım tekniği	: Kalıpla şekillendirme.
Form	: Kürevî konik biçimdedir. Boyun kısadır ve gövdeye bağlandığı noktada yiv vardır. Boyun yivli kısımdan sonra genişleyerek gövdeye bağlanır. Gövde kürevî forma dönüşür ve küt bir biçimde sonlanır.
Bezeme tekniği	: Kalıpla şekillendirme.
Bezeme	: Form yukarıdan aşağıya doğru uzanan dokuz şerit ile bölünmüştür. Şeritlerin arasında damla biçiminde kabartmalar vardır.
Tarihlendirme	: Eser form açısından benzer örnekler doğrultusunda 13. yüzyıla tarihlenebilir ⁶⁸ .

⁶⁸ Gül Tuncel, "Sırsız Seramik Sanatı", *Anadolu Selçukluları ve Beylikler dönemi Uygarlığı 2*, TC. Kültür ve turizm Bakanlığı yayımları, Desen ofset Aş., Ankara, 2006, s. 528 ; Gül Tuncel, "XII-XIV. Yüzyıl Artuklu Kabartma Desenli Sırsız Seramikleri", *Türkler Ansiklopedisi 8.Cilt*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.120; Erkan Sönmez, "Konya Karatay Müzesinde bulunan Kürevî Konik Kaplar"(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2006, Çanakkale, s.81

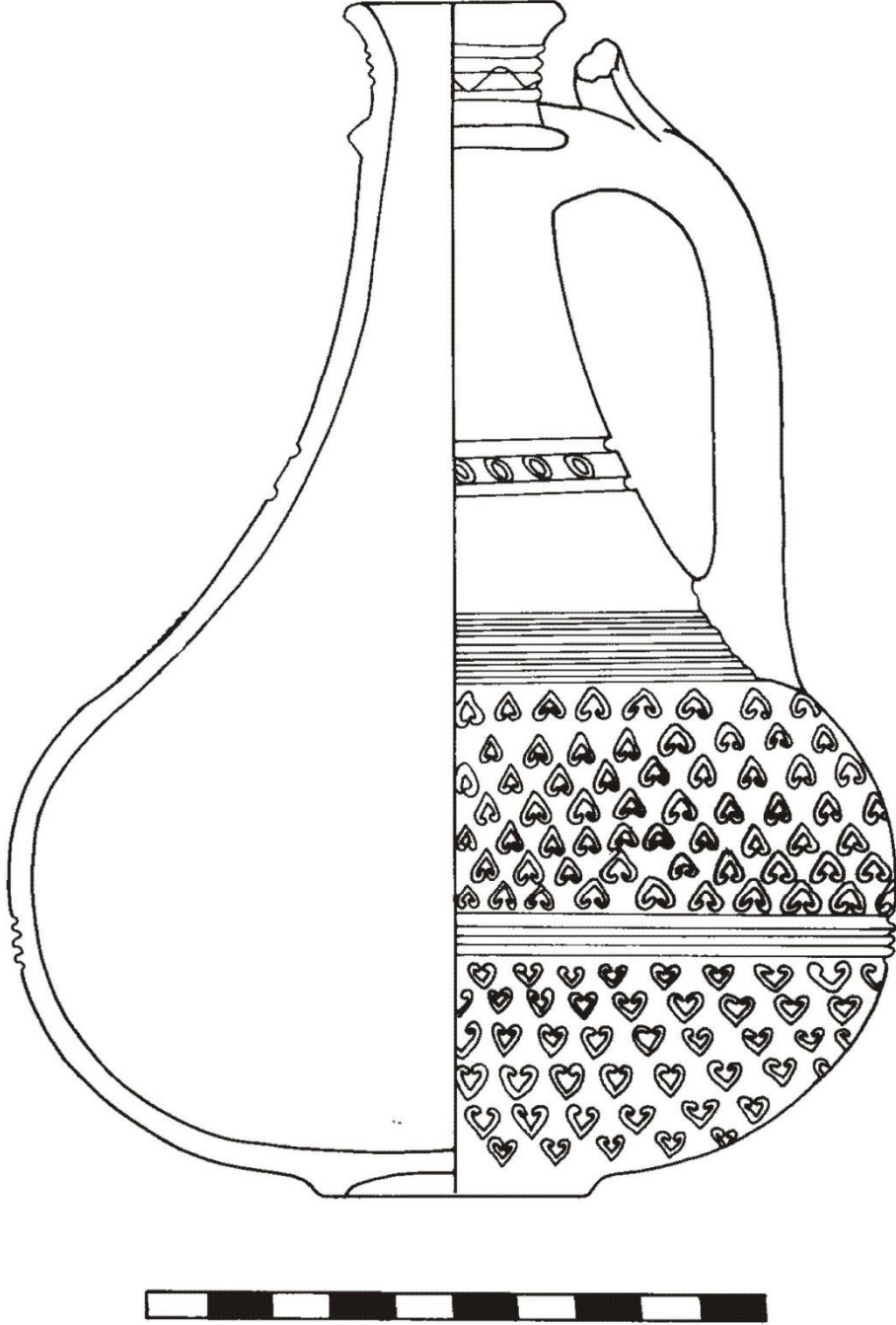
Çizim no: 5

Fotoğraf no: 8

Katalog no	: 6
Fotoğraf no	: 9
Çizim no	: 6
Envanter no	: 1688
Müzeeye geliş şekli	: Hibe (İsmail Yazık, Bursa, 13 / 03 / 1074)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kulplu testi
Ölçüleri	: A.Ç. : 3,5 cm, Y. : 19 cm, K.Ç. : 5,5 cm, C. : 3,5 cm
Hamur rengi	: Sarımsı gri hamurludur.
Yapım tekniği	: Kalıpla şekillendirme. Kulplu elle şekillendirme.
Form	: Ayak kısmı kısadır. Gövde kısmı küremsi bir tiptedir. Uzun boyunludur ve ağıza doğru daralarak sonlanır. Kırık olup yapıştırılmıştır. Kulbun üzerinde kırık bir çıkıntı vardır.
Bezeme tekniği	: Baskı ve kazıma tekniği kullanılmıştır. Yer yer sarı renkli sır gözlenir.
Bezeme	: Formun ağız, boyun ve gövde kısımlarında tarama biçiminde kazımlar yer alır. Ağız kenarındaki kazıma ek olarak dalga biçiminde bir çizgi de eklenmiştir. Diğer kazımlar düzdür, formu enine dolaşarak başladığı yerde biter. Gövde kalbe benzeyen kabartma desenle kaplanmıştır.
Tarihlendirme	: Form açısından benzer örneklere göre 12. 14. yüzyıla tarihlenir ⁶⁹ .

⁶⁹ Gül Tuncel, "XII-XIV. Yüzyıl Artuklu Kabartma Desenli Sırsız Seramikleri", *Türkler Ansiklopedisi* 8.Cilt, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.114-124

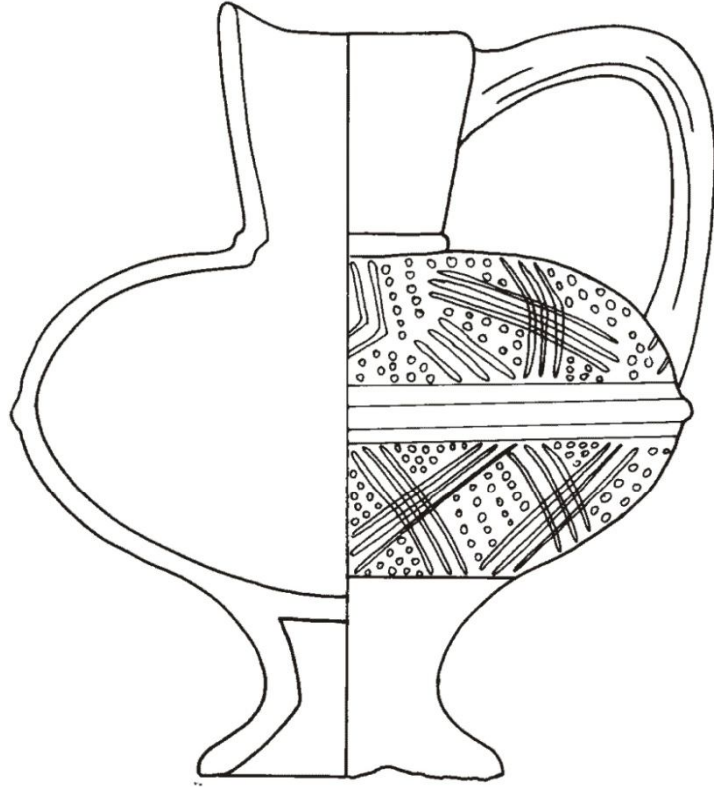
Çizim no: 6

Fotoğraf no: 9

Katalog no	: 7
Fotoğraf no	: 10, 11
Çizim no	: 7
Envanter no	:1690
Müzeeye geliş şekli	:Hibe (İsmail Yazık, Bursa, 13 / 03 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kulplu testi
Ölçüleri	: A.Ç. :5 cm., Y. :15,5 cm., K.Ç. :6 cm., C: 4,5 mm.
Hamur rengi	: Kırmızı hamurludur.
Yapım tekniği	: Kalıpla şekillendirme. Birden fazla kalıp kullanılarak oluşturulmuştur. Kulp elle şekillendirilerek montajı yapılmıştır.
Form	: Eser, kaideli, kulplu ve sivri ağızlıdır. Kaide kısmı yüksekçedir. Muhtemelen gövdeye sonradan eklenmiştir. Gövde kısmı basık küremsi bir şekildedir. Tam ortasından kabartma bir bilezik ile ikiye ayrılmıştır. Boyun kısmı silindirik olup ağız kısmı hafifçe geniştir. Ağızının akıtma yeri sivrilerek sonlanır.
Bezeme tekniği	: Baskı tekniği.
Bezeme	: Bezeme motifi formun gövdesindedir. Gövde, baklava dilimi biçiminde kabartma desenler ve noktalarla doldurulmuştur.
Tarihlendirme	:Eser form ve yapım tekniği açısından benzer örneğe göre 12. – 13. yüzyıla tarihlenir ⁷⁰ .

⁷⁰ A. Osman Uysal, "Konya'daki İnşaat Hafriyatlarında Ele Geçen Sırsız Selçuklu Seramikleri" *Konya Kitabı X Özel sayısı*, Konya Ticaret Odası Yeni İpek Yolu Yayını, Konya, 2007

Çizim no: 7

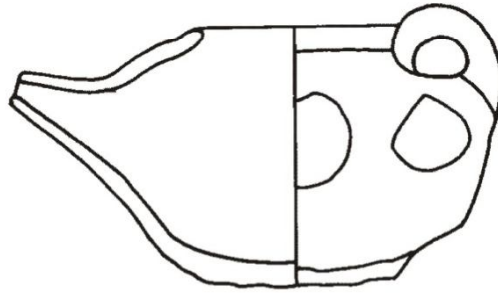
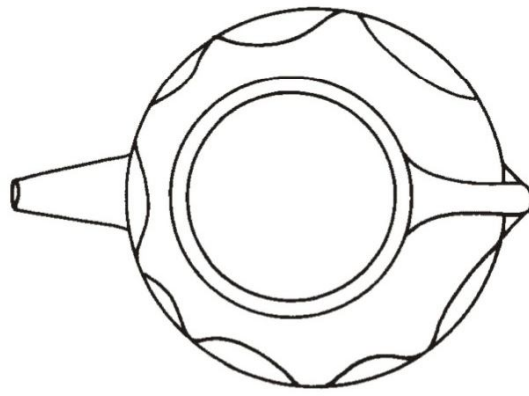
Fotoğraf no: 10

Fotoğraf no: 11

Katalog no	: 8
Fotoğraf no	: 12, 13, 14
Çizim no	: 8
Envanter no	: 1711
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Ahmet Neşet Sılaydın 18 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	:-
Türü	: Kandil
Ölçüleri	: A.Ç. :3,3cm., Y. :4cm., K.Ç. :3cm., C. :3mm.
Hamur rengi	: Sarımsı gri renktedir.
Yapım tekniği	: Kalıpla şekillendirme.
Form	: Tek kulplu, tek fitilli, çokgen gövdelidir. Gövde sekiz bölümlüdür.
Bezeme tekniği	: Tek renk sırlı
Bezeme	: İçi ve dışı firuze sır ile sırlanmıştır. Yer yer yüzeydeki sırn döküldüğü görülmektedir.
Tarihlendirme	: Form, renk açısından benzer örneğe göre 13.yüzyıla tarihlenir ⁷¹ .

⁷¹ Sevinç Gök Gürhan, "Akşehir Kurtarma Kazısı Seramikleri", *Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı*, İstanbul, 2007, 163, s. 163

Çizim no: 8

Fotoğraf no: 12

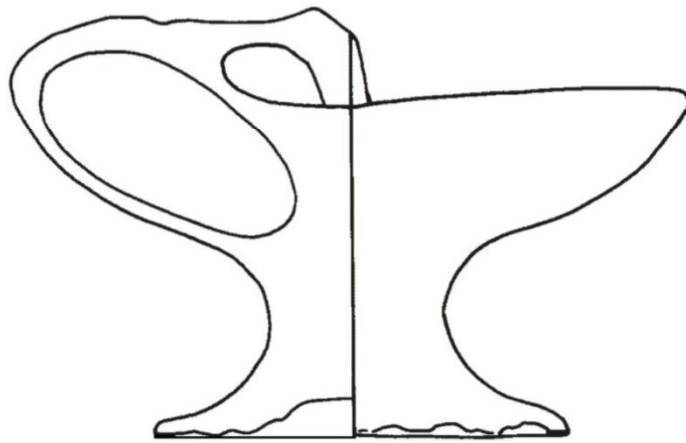
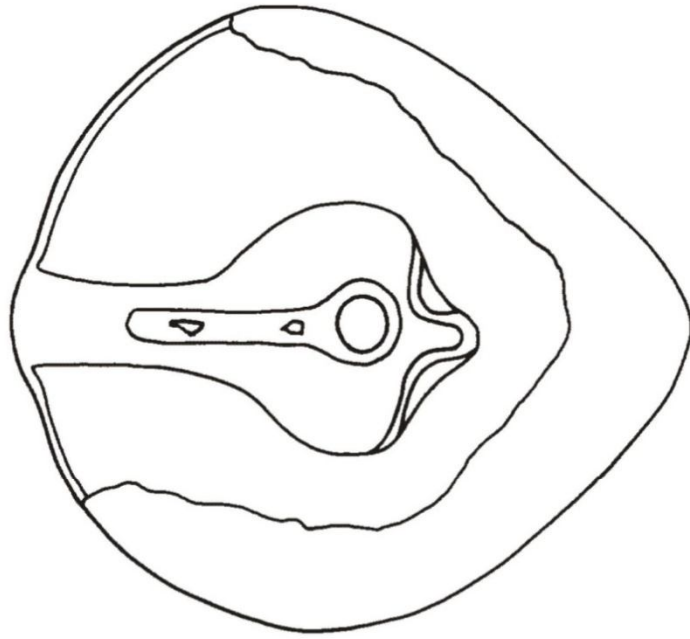
Fotoğraf no: 13

Fotoğraf no: 14

Katalog no	: 9
Fotoğraf no	: 15, 16
Çizim no	: 9
Envanter no	: 4362
Müzeeye geliş şekli	: -
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kandil
Ölçüleri	: A.Ç. : en:11,4 cm, kulptan uca:12,3 cm, Y. :8cm, C:4mm
Hamur rengi	: Gri hamurludur.
Yapım tekniği	: Elle şekillendirme
Form	: Bir ucundan sivrilen oval çanak kısmı vardır. Çanağın ortasında yükselen yağ kısmı yonca ağızlı olup kenara bir kulp ile bağlanır. Bunun ortasındaki küçük yuvarlak ince bir kulp ile esas kulba bağlanır.
Bezeme tekniği	: Tek renk sırlıdır.
Bezeme	: Bezemesizdir. Sır yeşil renklidir.
Tarihlendirme	: Benzer örnekler 14. yüzyıla tarihlendiği için katalogdaki eserler de 14. yüzyıla tarihlenmiştir ⁷² .

⁷² Muharrem Çeken. a.g.e., s. 344, 345

Çizim no: 9

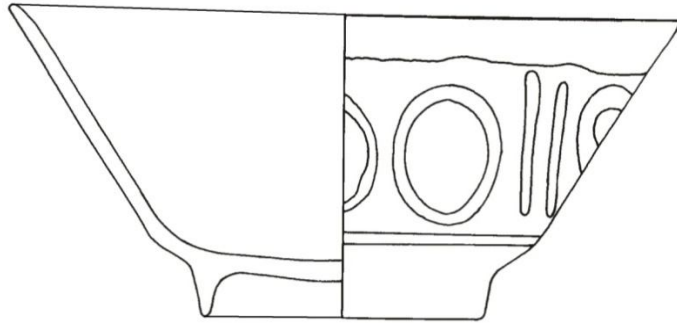
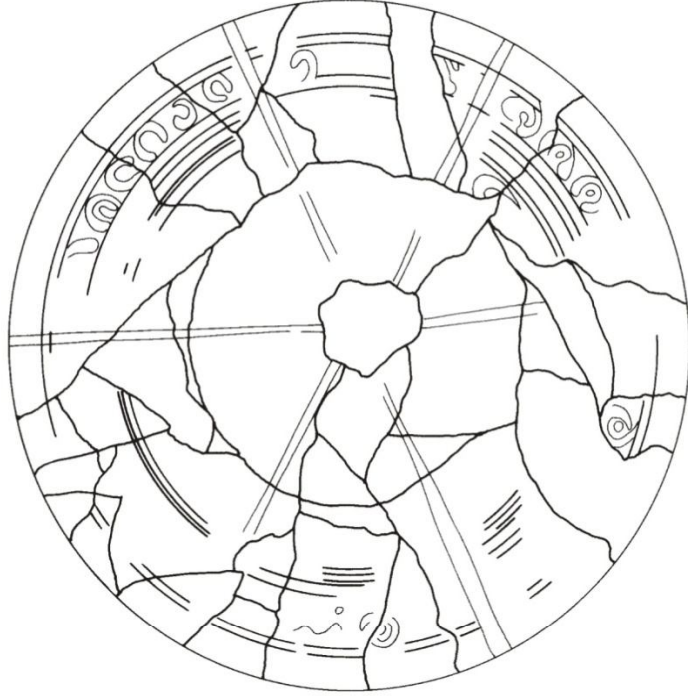
Fotoğraf no: 15

Fotoğraf no: 16

Katalog no	: 10
Fotoğraf no	: 17, 18
Çizim no	: 10
Envanter no	: 3073
Müzeeye geliş şekli	: Hediye(Hüseyin Kocabaş, 03 / 10 / 1952)
Buluntu yeri	:-
Türü	: Kâse
Ölçüleri	: A.Ç. : 20,5 cm., Y. : 9 cm., K.Ç. : 8,7 cm., C. : 5 mm.
Hamur rengi	: Gri hamurludur.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirme.
Form	: Ayak kısmı kısadır. Gövde ağıza doğru “V” biçiminde genişleyerek yükselir.
Bezeme tekniği	: Lüster tekniği.
Bezeme	: İç yüzey, birbirini kesen üç mavi renkli çizgiyle altı bölüme ayrılmıştır. Ağız kenarında içinde yuvarlak desenlerin sıralandığı bir bordür yapılmıştır. İç merkez çok yıprandığından desen görülememektedir. Formun dış yüzünde ağız kenarında kalın kaide kısmında ince birer kontur vardır. Dışta gövdede; bir yuvarlak, iki boyuna çizgi ve yine yuvarlak desen şeklinde devam eden bir süsleme vardır.
Tarihlendirme	: Charles Lang Freer’in , Smithsonian Freer Gallery of Art and Arthur M. Sackler Gallery’ e hediyesi olan benzer örneğe göre bu eserin tarihi yaklaşık olarak 12. – 13. yüzyıl. ⁷³

⁷³ <<http://www.asia.si.edu/collections/singleObject.cfm?ObjectNumber=F1908.125>> (05.04.2010)

Çizim no: 10

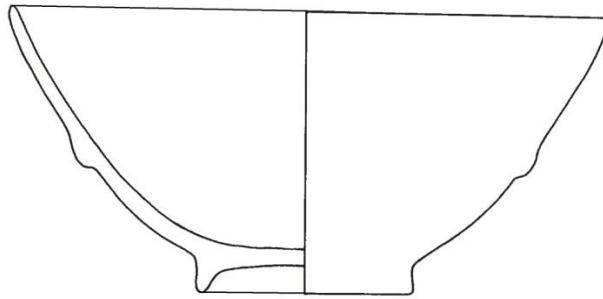
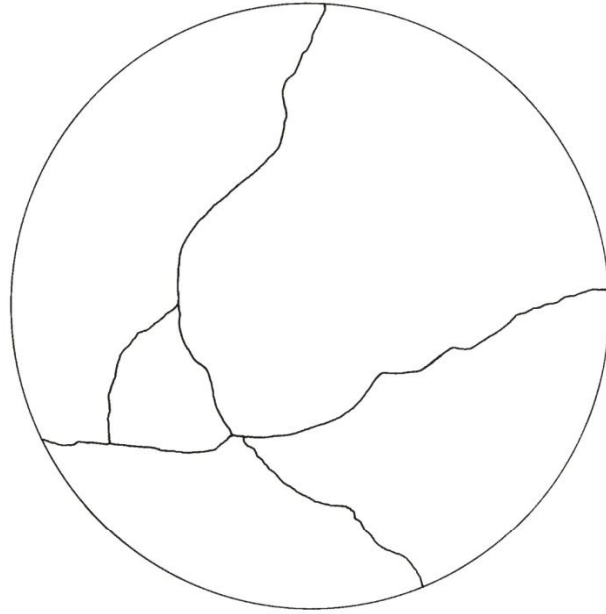
Fotoğraf no: 17

Fotoğraf no: 18

Katalog no	: 11
Fotoğraf no	: 19, 20
Çizim no	: 11
Envanter no	: 3073
Müzeeye geliş şekli	: Hediye(Hüseyin Kocabaş, 03 / 10 / 1952)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kâse
Ölçüleri	: A.Ç. : 19 cm., Y. : 9 cm., K.Ç. : 8,7 cm., C. : 5 mm.
Hamur rengi	: Sarı hamur rengi vardır. Gözeneklidir.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirme.
Form	: Ayak kısmı kısadır. Gövde ağıza doğru “V” biçiminde genişleyerek yükselir. Sır dış ve iç yüzeyde akmıştır.
Bezeme tekniği	: Sır akıtma tekniği
Bezeme	: İçte birbirini kesen iki mavi konturla dört bölüme ayrılmıştır. Dışta desen yoktur.
Tarihlendirme	: Sır akıtma tekniğinin kullanıldığı tarih aralığına göre 9.- 13. yüzyıla tarihlenir. ⁷⁴

⁷⁴ Fırınlanmış ve astarlanmış seramiklere renksiz şeffaf veya beyaz kalaylı sır sürülüp kurutulur. Üzerine bakır, mangan veya kobalt oksitli bir toz karışımı serpilir. Bu tozlar ikinci fırınlamada sırda eriyerek renkli yollar meydana getirir. Çoğunlukla sarı, kahverengi, mavi, patlıcan moru ve yeşil renkler görülür. Bu teknik İslam sanatında 9. Yüzyılda Abbasiler’ de, Büyük Selçuklu, Fatımi ve Bizans sanatında da kullanılmıştır. Anadolu Selçuklu devrinde yaygınlaşmıştır. Sgraffito ile desenlendirilen seramiklere de çok uygulanır. Bkz. Cihat Soyhan, Türk Çini Sanatı Turkische Keramikunst, Refioğlu Yayınları, İstanbul, 1990, s.28

Çizim no: 11

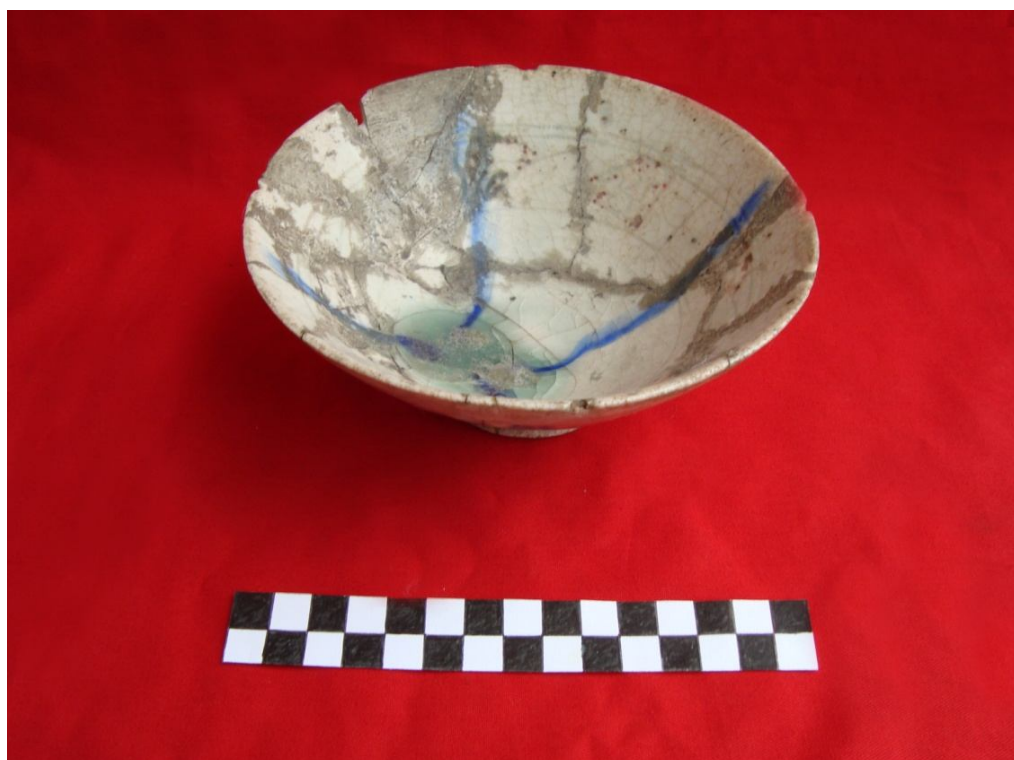
Fotoğraf no: 19

Fotoğraf no: 20

Katalog no	: 12
Fotoğraf no	: 21, 22
Çizim no	: 12
Envanter no	: 3074
Müzeeye geliş şekli	: Hediye (Hüseyin Kocabaş, 03 / 10 / 1952)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kâse
Ölçüleri	: A.Ç. : 15,5 cm., Y. : 6,9 cm., K.Ç. : 6 cm., C. :5mm.
Hamur rengi	: Gri renklidir.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirilmiştir.
Form	: Ayak kısmı kısadır. Gövde ağıza doğru “V” biçiminde genişleyerek yükselir.
Bezeme tekniği	: Akıtma tekniği. Formun dışında altı adet baskı bezeme vardır. Ancak baskının şekli algılanamıyor.
Bezeme	: Beyaz zemin üzerine içte dört adet mavi çizgi vardır ortası yeşildir. Dışta da yeşil ve mavi boyalar bulunur.
Tarihlendirme	: Sır akıtma tekniğinin kullanıldığı tarih aralığına göre 9.- 13. yüzyıla tarihlenir ⁷⁵ .

⁷⁵ Bkz. Cihat Soyhan, a.g.e., s.28

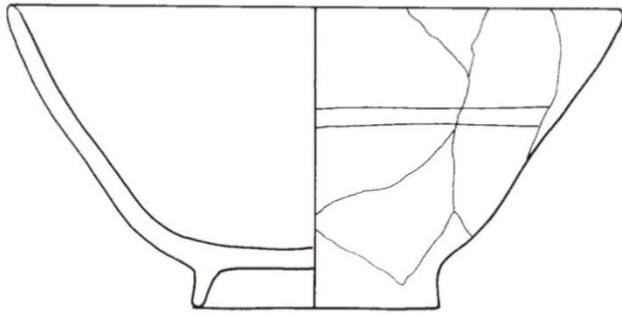
Fotoğraf: 21

Fotoğraf no: 22

Katalog no	: 13
Fotoğraf no	: 23, 24
Çizim no	: 13
Envanter no	: 3075
Müzeeye geliş şekli	: Hediye (Hüseyin Kocabaş 03 / 10 /1952)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kâse
Ölçüleri	: A.Ç. : 16,2 cm., Y. : 7 cm., K.Ç. : 6,6 cm., C. : 5 mm.
Hamur rengi	: Gri hamurludur.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirme.
Form	: Kısa ayaklıdır. Gövde, kaideden ağıza doğru “V” şeklinde genişler.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği
Bezeme	: İçte bitkisel bezeme vardır. Fakat çok yıprandığı için desen net görülememektedir. İç mavi renkli iki hat ile dört bölüme ayrılmıştır. Formun dışına gövdeye bir kontur yerleştirilmiştir.
Tarihlendirme	: Kullanılan tekniğin tarih aralığına göre 12.- 13. yüzyıla tarihlenir ⁷⁶ .

⁷⁶ Gönül Öney, “1978-79 ve 1981 Yılı Samsat Kazılarında Bulunan İslam devri Buluntularıyla İlgili İlk Haber”, *Arkeoloji- Sanat Tarihi Dergisi I*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir, 1982, s.77

Çizim no: 13

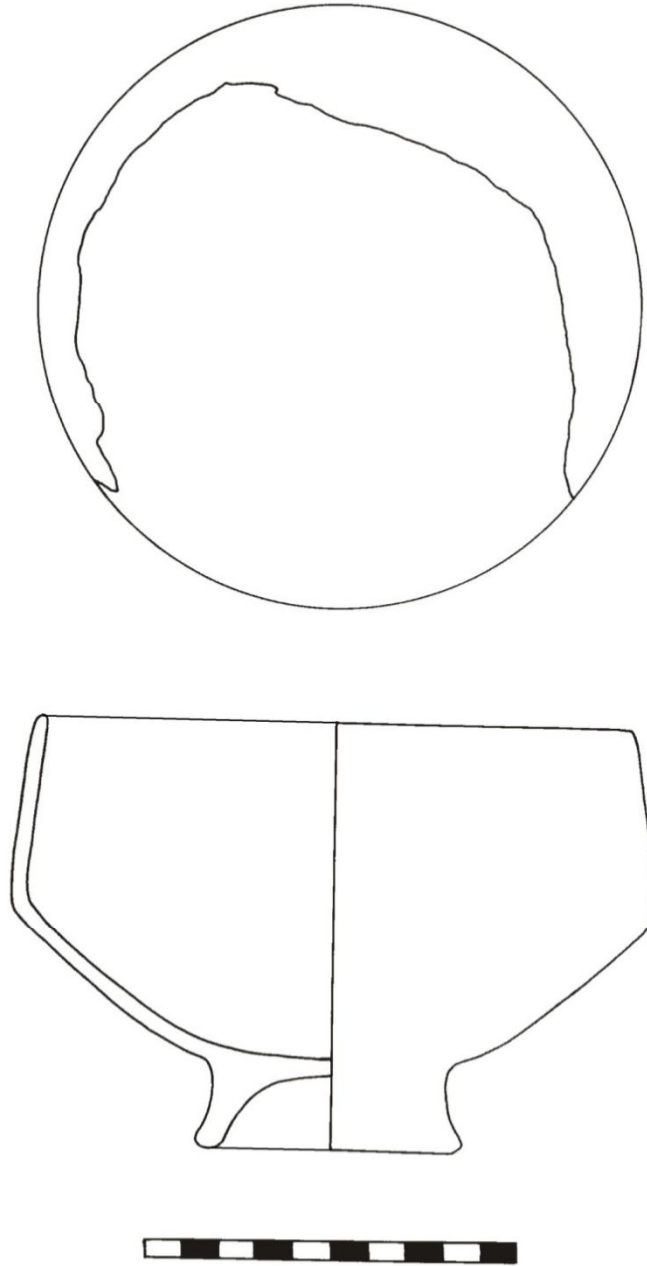
Fotoğraf no: 23

Fotoğraf no: 24

Katalog no	: 14
Fotoğraf no	: 25, 26
Çizim no	: 14
Envanter no	: 4359
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma(Mehdi Kamruz, Bursa, 17 / 06 1991)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kâse
Ölçüleri	: A.Ç. : 16 cm., Y. : 11,5 cm., K.Ç. : 7 cm., C. :5mm.
Hamur rengi	: Kırmızı hamurludur.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirme.
Form	: Yüksek ayaklıdır. Yukarı doğru genişleyen gövdenin üst kısmı ağız kenarına kadar düz olarak çıkar.
Bezeme tekniği	: Akıtma tekniği.
Bezeme	: Beyaz astarlı yüzey üzerine ince şeffaf sır sürüldükten sonra yeşil sır akıtılarak dekorlanmıştır.
Tarihlendirme	: Sır akıtma tekniğinin kullanıldığı tarih aralığına göre 9.- 13. yüzyıl ⁷⁷ .

⁷⁷ Bkz. Cihat Soyhan, a.g.e., 1990, s.28

Çizim no: 14

Fotoğraf no: 25

Fotoğraf no: 26

Katalog no	: 15
Fotoğraf no	: 27, 28
Çizim no	: 15
Envanter no	: 3375
Müzeeye geliş şekli	: Hibe (Joseph Sourtiel, Paris, 18 / 05 / 1977)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Çift kulplu kâp
Ölçüleri	: A.Ç. : 9,4 cm, Y. : 11 cm, K.Ç. : 6,6 cm, C. : 3 cm
Hamur rengi	: Kırmızı hamurludur.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirme
Form	: Ağız açıklığı oval biçimde, gövdesi şişkin, ayağa doğru daralan bir biçimi vardır. Formun ayak kısmı dışa doğru verevlidir.
Bezeme tekniği	: Minai tekniği. Beyaz astar üzerine firuze renkli sır uygulanmıştır.
Bezeme	: Biri ağız kenarında diğeri şişkin gövdenin altında olan kalın iki siyah bordürle üçe bölünmüştür. Bordürlerin üzerinde beyaz yazılar yer alır. Ağız kenarının dış yüzü yarım dairelerle iç yüzü yazı ile bezenmiştir. Gövdenin şişkin kısmında bir eğlence sahnesi yer alır. İki kulp arasında dörder tane kaftan giymiş ve bağdaş kurmuş pozisyonda oturan insan figürü yer alır. Figürlerden birinin elinde keman benzeri bir çalgı vardır ⁷⁸ . Her insan figürünün arasında da stilize edilmiş bitkisel motifler vardır. Ayak ile alt bordür arasında siyah ve beyaz renklerle oluşturulmuş geometriksel bir desen vardır. Ayaktan bordüre doğru çıkan düz çizgiler “V” şeklinde çatallanarak

⁷⁸ Rey’ de bulunan bir Selçuklu tabağında da çalgı çalan bir figür bağdaş kurarak oturmuş biçimde tasvir edilmiştir. Her ikisinin de kıyafetleri ayaklarını örtecek kadar uzundur ve her ikisinin de sağ kolunda Tiraz bulunur. Ellerindeki çalgılar da biçimsel olarak benzerdir. Bu tabak 11.-12.yüzyıla tarihlenmiştir. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Fikri Salman, “Büyük Selçuklu Dönemi Seramik Tabaklarındaki Figürlerde Selçuklu Giysilerin Tahlili”, *X. Ortaçağ Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Prof. Dr. H. Örcün Barışta’ya Armağan Bildiriler*, Ankara, 2009, s. 623-651

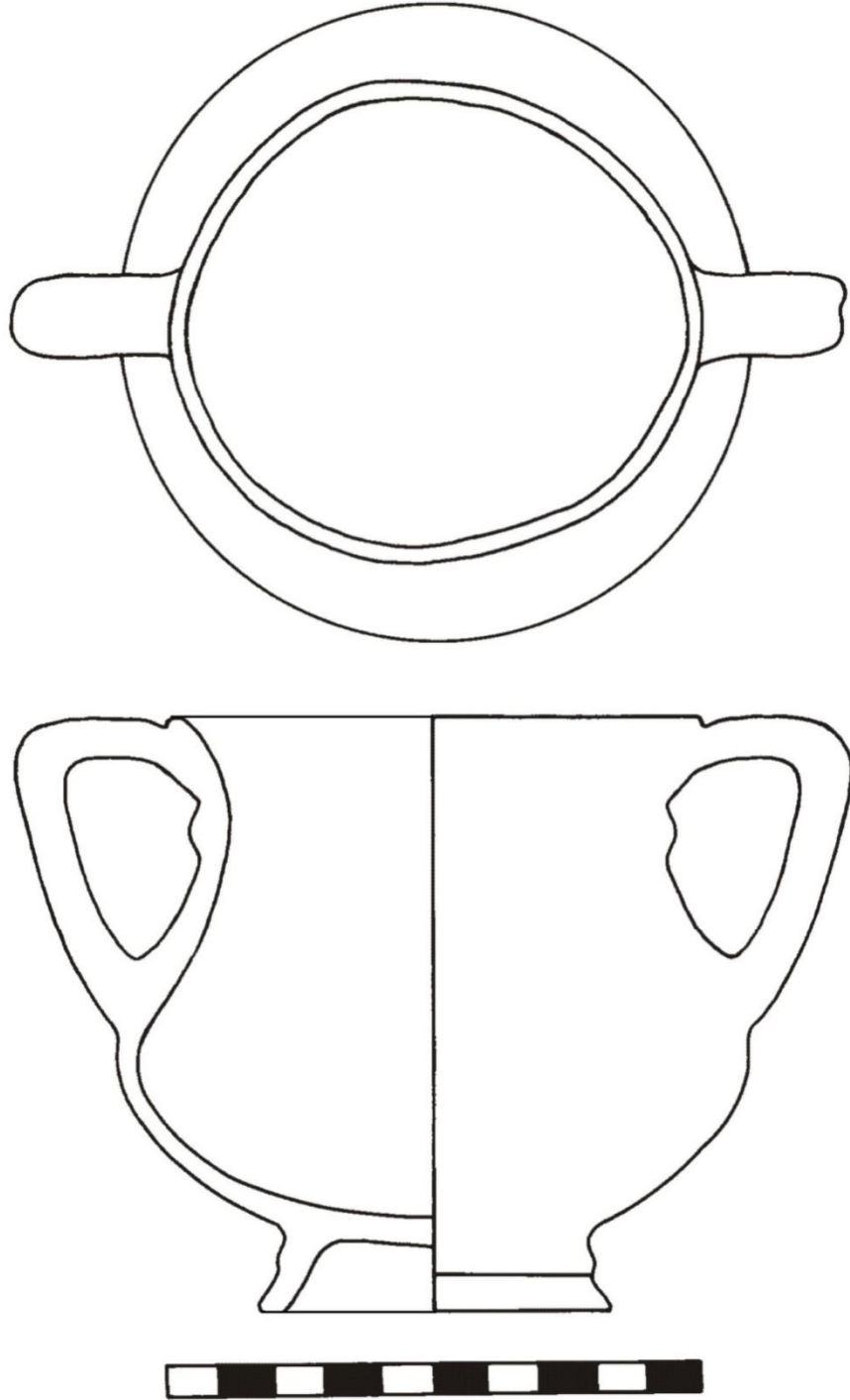
bordürle birleşmiştir. Çizilmiş siyah boyalı bu desenler aralarına yerleştirilen yine ayaktan bordüre doğru uzanan önce düz, sonra elips ve “V” biçiminde çatallanan şekiller oluşturulmuştur. “V” çatalının orta kısmına kırmızı benekler yerleştirilmiştir. Oluşturulmuş bu figürün etrafında ise üç ila dört arasında değişen simetrik olarak yerleştirilmiş mavi benekler vardır. Formun iki yanında bulunan kulpların üzerinde firuze renkli zemin üzerine siyah renkli yazılar işlenmiştir.

Tarihlendirme : Eser için yapılan incelemeye göre 13. yüzyıl.⁷⁹

Eserin gövdesindeki insan figürleri; oturuş biçimleri ve kıyafetleri.

⁷⁹Eser Daha önce Yayınlanmamış yüksek lisans tezinde incelenmiştir. Bkz. Seval Usta, “Selçuklu Çini Ve Keramik Sanatında İnsan Figürüne İkonografik Açından Bir Bakış” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2005. T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul, s. 249- 250

Çizim no: 15

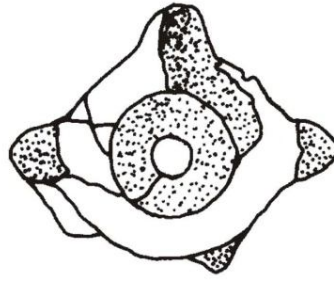
Fotoğraf no: 27

Fotoğraf no: 28

Katalog no	: 16
Fotoğraf no	: 29, 30
Çizim no	: 16
Envanter no	: 3259
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Figür
Ölçüleri	: Y. :16,8 cm., K.Ç. :7 cm., C. :1 cm.
Hamur rengi	: Kırmızı hamurludur.
Yapım tekniği	: Elle ya da kalıpla şekillendirme.
Form	: Ayakta duran bir insan figürüdür. Kafası ve kolları ve eteklerinin bir kısmı kırıktır. Kolların uzanış biçiminden ellerini önünde kavuşturduğu anlaşılabilir. Ön tarafta göğüs biçiminde iki çıkıntı yer alır. Arkasında da omuzdan zemine kadar ulaşan bir çıkıntı vardır.
Bezeme tekniği	: Sgraffito tekniği. Beyaz astar üzerine sarı, yeşil sırlıdır.
Bezeme	: Kaftan giymiş bir insan figürüdür. Figürün ön kısmında göğüs biçimindeki iki çıkıntıdan ötürü muhtemelen bir kadın formudur. Kaftanın ön kısmında “V” şeklinde yaka vardır. Omuz kısmından ayaklara doğru şeritler halinde inen oval desenler görülmektedir.
Tarihlendirme	: Benzer örneğe göre 12. – 13. yüzyıla tarihlenir ⁸⁰ .

⁸⁰ Benzer örnek de aynı form özelliklerine sahiptir. Aralarındaki tek fark kaftanın desen kompozisyonudur. Özlem Duran, “Çinili Köşk Koleksiyonunda Figürlü Seramikler” (Yüksek Lisans Tezi), 2007, T.C. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Sanatı Anabilim Dalı, İstanbul, ,s.33

Çizim no: 16

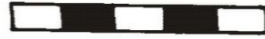
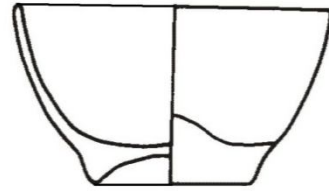
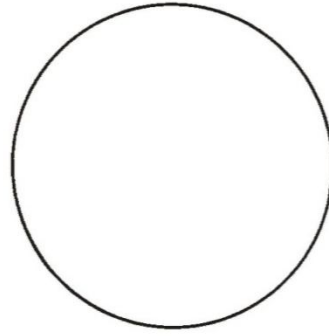

Fotoğraf no: 29

Fotoğraf no: 30

Katalog no	: 17
Fotoğraf no	: 31, 32
Çizim no	: 17
Envanter no	: 4337
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Mehdi Kamruz, Bursa, 21 / 03 1990)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Fincan
Ölçüleri	: A.Ç. : 6,5 cm., Y. : 2,5 cm., K.Ç. : 3,3 cm., C. : 2 mm.
Hamur rengi	: Grimsi hamur rengi vardır.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirme.
Form	: Ağıza doğru açılan koni biçimindedir.
Bezeme tekniği	: Tek renk sırlıdır.
Bezeme	: Bezemesiz olup firuze renkli sırlıdır.
Tarihlendirme	: Envanter defterindeki bilgi kaydına göre; 13.yüzyıla tarihlenip Anadolu Selçukluları'na ait olduğu söylenmiştir.

Çizim no: 17

Fotoğraf no: 31

Fotoğraf no: 32

4.3.3. Osmanlı dönemi Seramikleri

4.3.3.1. Tek renk sırlı Seramikler

Herhangi bir bezeme yapmaksızın, tek renk sırla sırlanmış seramiklerdir. Bu grubun Anadolu Selçuklu ve daha sonraları Osmanlı döneminde de yaygın olarak kullanıldığı İznik tiyatrosu buluntularından anlaşılmaktadır⁸¹. Farklı boyutlarda kâse, tabak, şamdan, kandil gibi farklı türlerde karşımıza çıkar.

Katalogda bu gruba ait, tek eser sürahidir (Kat. 18). Sürahi siyaha yakın lacivert renkte sırlanmıştır. Kubbemsi kapaklı ve kulplu bir sürahi olup bütün haldedir. Kapağın iç kısmındaki izlerden formun çarkta şekillendirildiği anlaşılmaktadır.

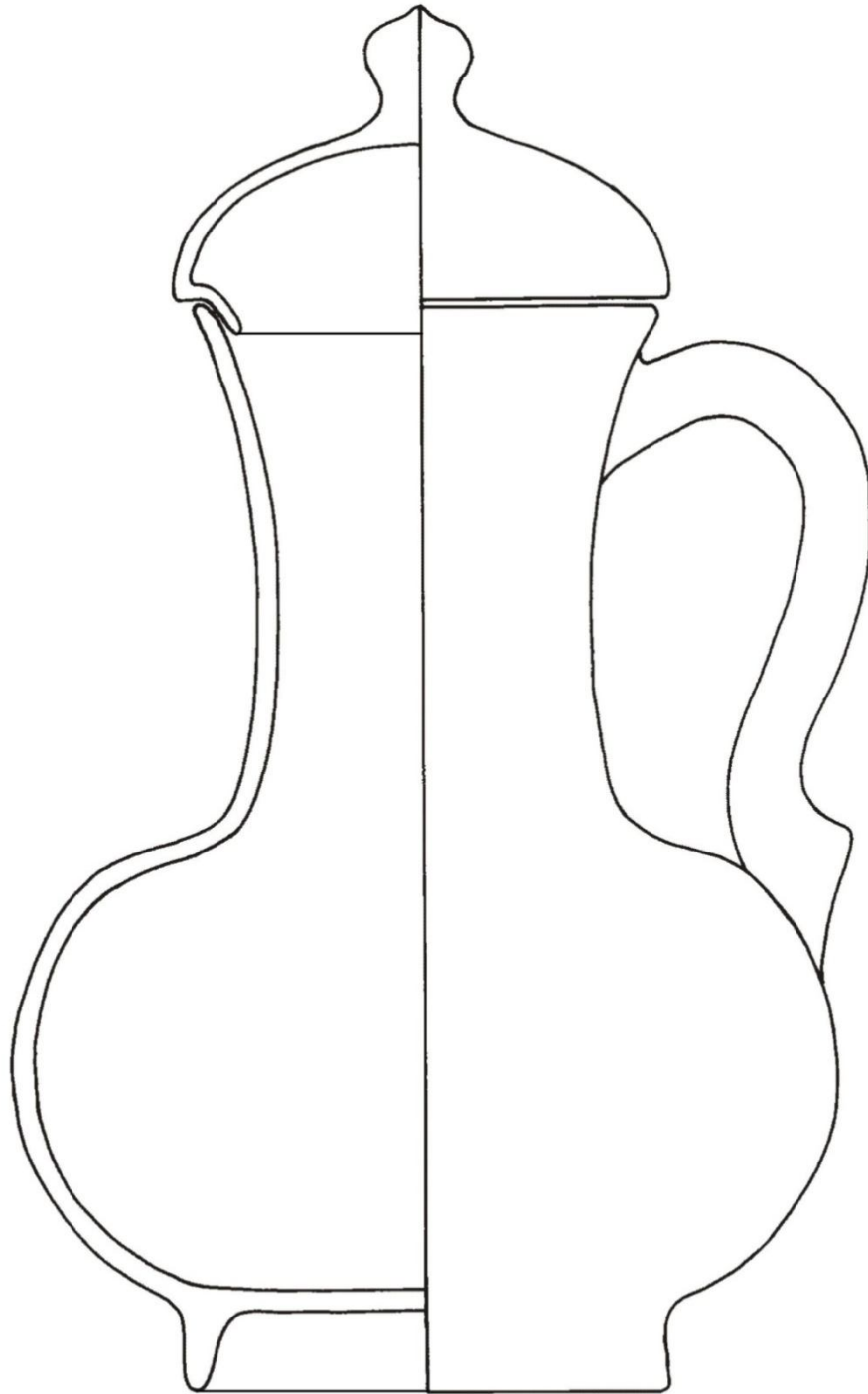
İznik kazılarında bu tip seramik kapaklar çıkarılmıştır. Bu kap formunun minyatürlerde de sıklıkla görüldüğü saptanmıştır⁸².

⁸¹ Nurşen Özkul Fındık. "Osmanlı Devri Seramik Sanatı", *Türkler Ansiklopedisi 12. Cilt*, Yeni Ankara, 2002, s.159

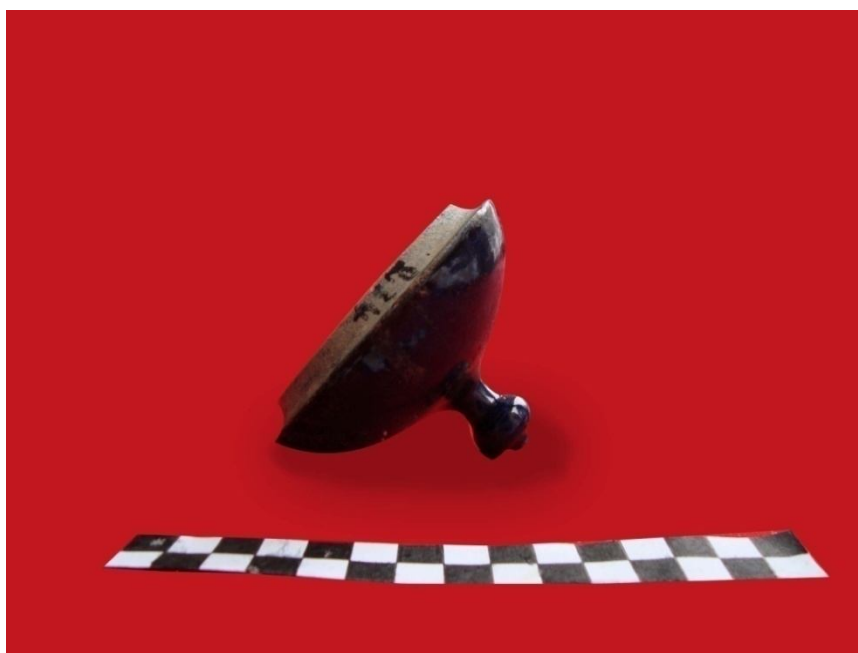
⁸² Nurhan Atasoy, Julian Raby. İznik, London, 1989, s.40

Katalog no	:18
Fotoğraf no	: 33, 34
Çizim no	: 18
Envanter no	: 811
Müzeeye geliş şekli	:Satın alma (15 / 05 / 1935)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kapaklı Sürahi
Ölçüleri	: A.Ç. : 9,1 cm., Y. : 25 cm., K.Ç. : 9,2cm., C. :4mm. - Kapak Çapı :9,5cm.,Y. :6cm.
Hamur rengi	: Kırmızı hamurludur.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirme.
Form	: Kısa ayaklıdır. Şişkin karınlı, silindirik boyunludur. Ağız kısmı hafif dışarı taşkındır. Bombeli bir kapağı vardır. Kapağın tutulacak yeri yuvarlaktır.
Bezeme tekniği	: Tek renk sırlı
Bezeme	: Bezemesiz olup, tüm yüzey kobalt mavi sır ile kaplıdır.
Tarihlendirme	: Biçim karşılaştırması ile yaklaşık olarak 16.yüzyıla tarihlenir ⁸³ .

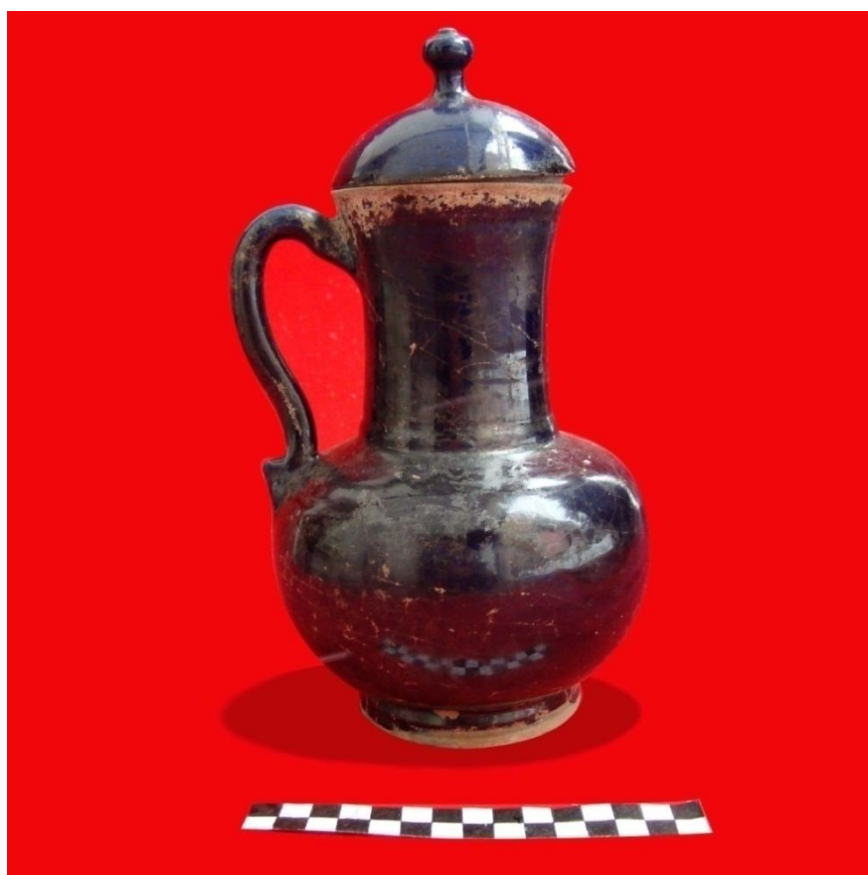
⁸³ Nurhan Atasoy, "İznik Çinileri'nin Türleri ve Biçimleri", İznik, London, 1989, s. 37

Çizim no: 18

Fotoğraf no: 33

Fotoğraf no: 34

4.3.3.2. Astar Boyama (Slip) Tekniğinde Seramikler

Katalogdaki tabak (Kat no. 19) slip tekniğindedir. Slip (astar) sulandırılmış kilden elde edilir. Slip sayesinde hamur rengi ve gözenekler kapanarak daha düzgün pürüzsüz bir yüzey elde edilir. Seramik kap yüzeyine slip ile bezeme yapıldıktan sonra sırlanan seramiklere slip teknikli seramik adı verilir.

Selçuklu döneminde bu teknik yaygın olarak kullanılmıştır. İri nara benzeyen motif, birbiri içinden geçen rumi ve palmet görünümlü yapraklar Selçuklu astar boyama örneklerine benzerlik göstermektedir⁸⁴.

Açık ya da koyu sarımsı krem rengi astar boya serbest fırça hareketleriyle sürülmüştür. Boyanın kalın sürüldüğü bazı parçalarda motifler daha kabarık görünmektedir. Astar boyama tekniğinde bezeme seramik kapların iç yüzeyini tamamen kaplar, dış yüzeylerinde sadece ağız kenarında bordür halinde görülür.

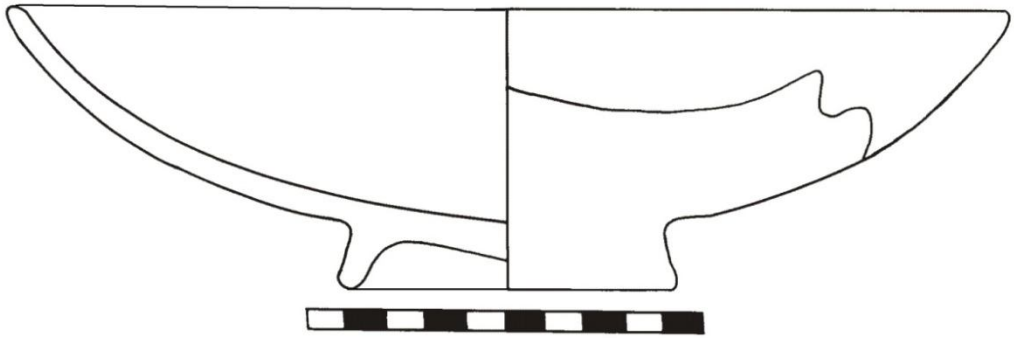
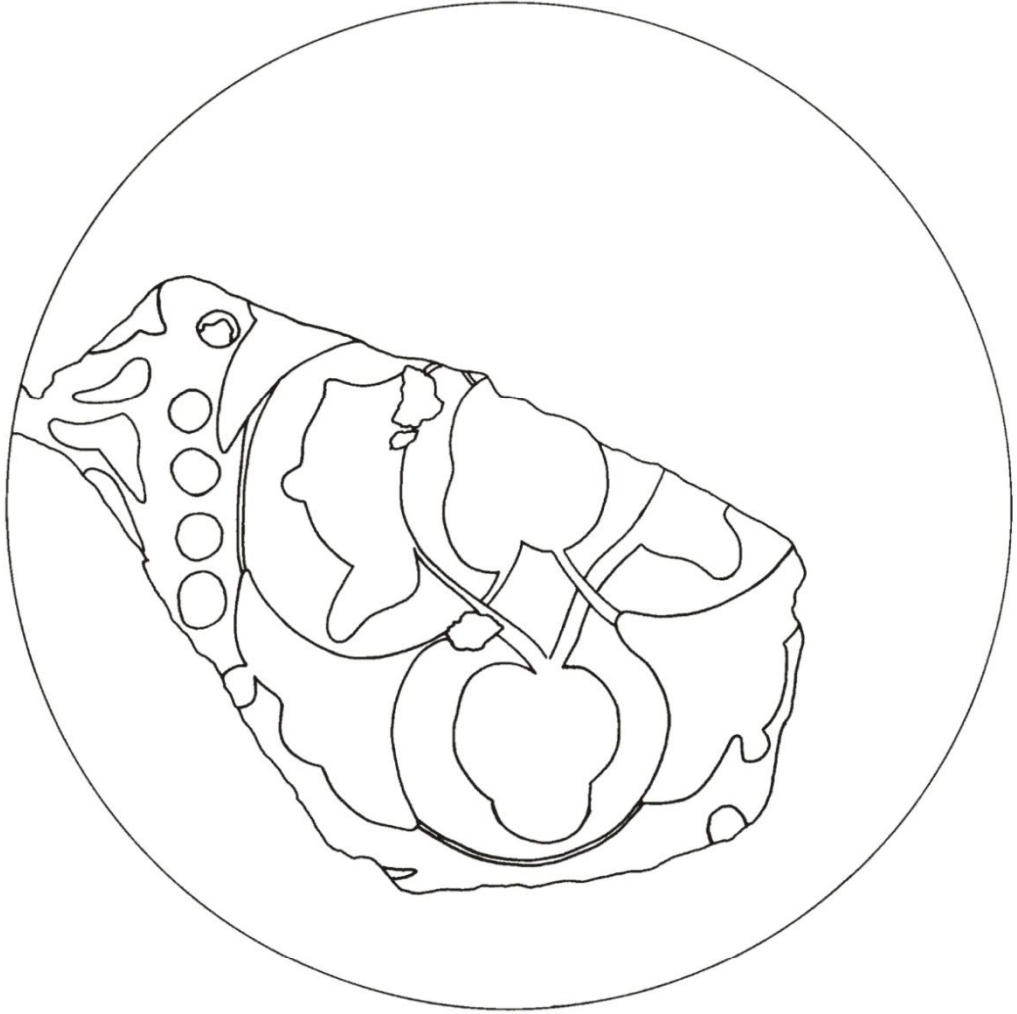
İznik kazılarında sırlı veya sırsız, yarı mamül çok sayıda astar boyama tekniğinde tüm ya da tüme yakın seramik parçaları ele geçmiş olup, bu kaplar 14.-15. yüzyıl erken Osmanlı örnekleri olarak değerlendirilmektedir⁸⁵.

⁸⁴ Nurşen Özkul Fındık, İznik Roma Tiyatrosu Kazı buluntuları (1980- 1995) Arasındaki Osmanlı Seramikleri, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2001, s.35

⁸⁵Nurşen Özkul Fındık, “Osmanlı Devri Seramik Sanatı”, *Türkler Ansiklopedisi*, 12. Cilt, Yeni Ankara, 2002, s. 376

Katalog no	: 19
Fotoğraf no	: 35, 36
Çizim no	: 19
Envanter no	: 3259
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Tabak
Ölçüleri	: A.Ç. : 25 cm., Y. : 7 cm., K.Ç. : 8.2 cm., C. : 6 mm.
Hamur rengi	: Kırmızı hamurludur.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirilmiştir.
Form	: Büyük bir kısmı eksik olup alçı ile tümlenmiştir. Ayağı dışa doğru verevlidir. Çukur denebilecek bir tabak formuna sahiptir.
Bezeme tekniği	: Slip tekniğindedir. Beyaz astarla oluşturulmuş desen üzerine kahverengi sırlıdır.
Bezeme motifi	: Sapları ile birbirine birleşen lotus ve arkada palmet motifleri vardır. Bunların etrafında bir sıra benek motifi, ağız kenarında yaprak motiflerinden oluşan bir bordür vardır.
Tarihlendirme:	Bezeme, İZN/96 yılı BHD kodlu kazı alanından çıkarılmış tabaklarla dekor ve tür bakımından benzer örneklerine göre 14.- 15. yüzyıla tarihlenir ⁸⁶ .

⁸⁶ Ara Altun, "İznik Kazıları Işığında Osmanlı Çini ve Seramikleri" *Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2007; benzer örnekler için Bkz. Nurşen Özkul Fındık, "Osmanlı Devri Seramik Sanatı", *Türkler Ansiklopedisi*, 12. Cilt, Yeni Ankara, 2002, s. 375; Oktay Aslanapa, Ş. Yetkin, A. Altun. İznik Çini Fırınları Kazısı II. Dönem 1981-1988, İstanbul, 1989, s. 175; Oktay Aslanapa, *Yüzyıllar Boyunca Türk Sanatı (14.yüzyıl)*, M.E.B. Yayınları, İstanbul, 1977, s.47

Çizim no: 19

Fotoğraf no: 35

Fotoğraf no: 36

4.3.3.3. Milet İşi Seramikler

Milet tipi seramiklerin yapım merkezinin Milet olabileceği fikrini Katherina Otto-Dorn ortaya atmıştır. Oktay Aslanapa'nın İznik'te yaptığı kazılar sırasında, yapım merkezinin İznik olduğu ve çeşitli merkezlere buradan dağıtıldığı anlaşılmıştır⁸⁷. 14. -15. yüzyılda İznik önemli bir seramik merkezi olarak önem kazanmaya başlamıştır⁸⁸.

Bu seramiklerin örnekleri İznik, Kütahya ve İstanbul Çinili Köşk müzelerinde bulunmaktadır. Beylikler devrinin özelliği olarak alçı mihraplarda gömülerek kullanılan bu seramikler en bol örneklerini Ankara Örtmeli ve Molla Büyük mescitlerinde verir⁸⁹.

Bu grup seramiklerin iç yüzeyi ince, beyazımsı krem rengi astarla tamamen kaplanmıştır. Dış yüzey genelde ayak başlangıcına 2-3 cm kalana kadar astarlıdır. Sır genelde iç yüzeyde şeffaf renksiz ince ve temizdir. Dış yüzeye renksiz veya yeşil renkli şeffaf sırlar uygulanmıştır. Kendi içinde çok çeşitlilik gösteren Milet tipi seramikler önce kullanılan renklere göre tek renk boyama, iki renkli boyama, boya kazıma olmak üzere üç ana gruba ayrılmaktadır. Daha sonra tek renk boyalıları kobalt mavi, yeşil, siyah; iki renkli boyalıları kobalt mavi-manganez moru, kobalt mavi-türkuaz (Kat. no 21), kobalt mavi-yeşil, kobalt mavi- kırmızı, kobalt mavi- siyah olarak beş alt gruba ayrılır. Form olarak derin, yarı dairesel, dışa çekik, basit ağız kenarlı kâseler, derin olmayan, düz dipli, yarı dairesel dışa çekik tabaklar en yaygın tiplerdir⁹⁰.

Koleksiyondaki Milet tipi seramikler tabak (Kat. no 20-24) ve kâseden (Kat. no 25-28) oluşur ve toplam 9 adettir.

Bu seramiklerde stilize edilmiş çiçek, yaprak, spiral, geometrik desenler (Kat.no 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28) ve hayvan figürleri işlenmiştir. Müze kataloğundaki hayvan figürlü seramik örneklerinde balık deseni görülmektedir (Kat. no 21, 24) Balık figürlü Milet işi seramikler sadece İznik'te yapılmıştır⁹¹. Bunlardan (Kat no.21)'e, büyük başlı, kuyruğa doğru incelen kıvrık gövdeli büyük bir balık figürü yerleştirilmiş olup etrafı bitkisel bezeme ile doldurulmuştur. Kobalt rengin yanında yer yer firuze renk de

⁸⁷ Faruk Şahin, "Kütahya Çini- Seramik Sanatı ve Tarihinin Yeni Buluntular Açısından Değerlendirilmesi", *Sanat Tarihi Yıllığı X-XI*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul, 1981, s.259

⁸⁸ Oluş Arık, "İslam Mimarisine Türklerin Getirdikleri" *İslam Sanatında Türkler*, İstanbul,1976, s. 124

⁸⁹ Gönül Öney, *Beylikler Devri Sanatı XIV.- XV. Yüzyıl (1300- 1453)*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1989

⁹⁰ Nurşen Özkul Fındık, "Osmanlı Devri Seramik Sanatı", *Türkler Ansiklopedisi*, 12. Cilt, Yeni Ankara, 2002, s. 376-377

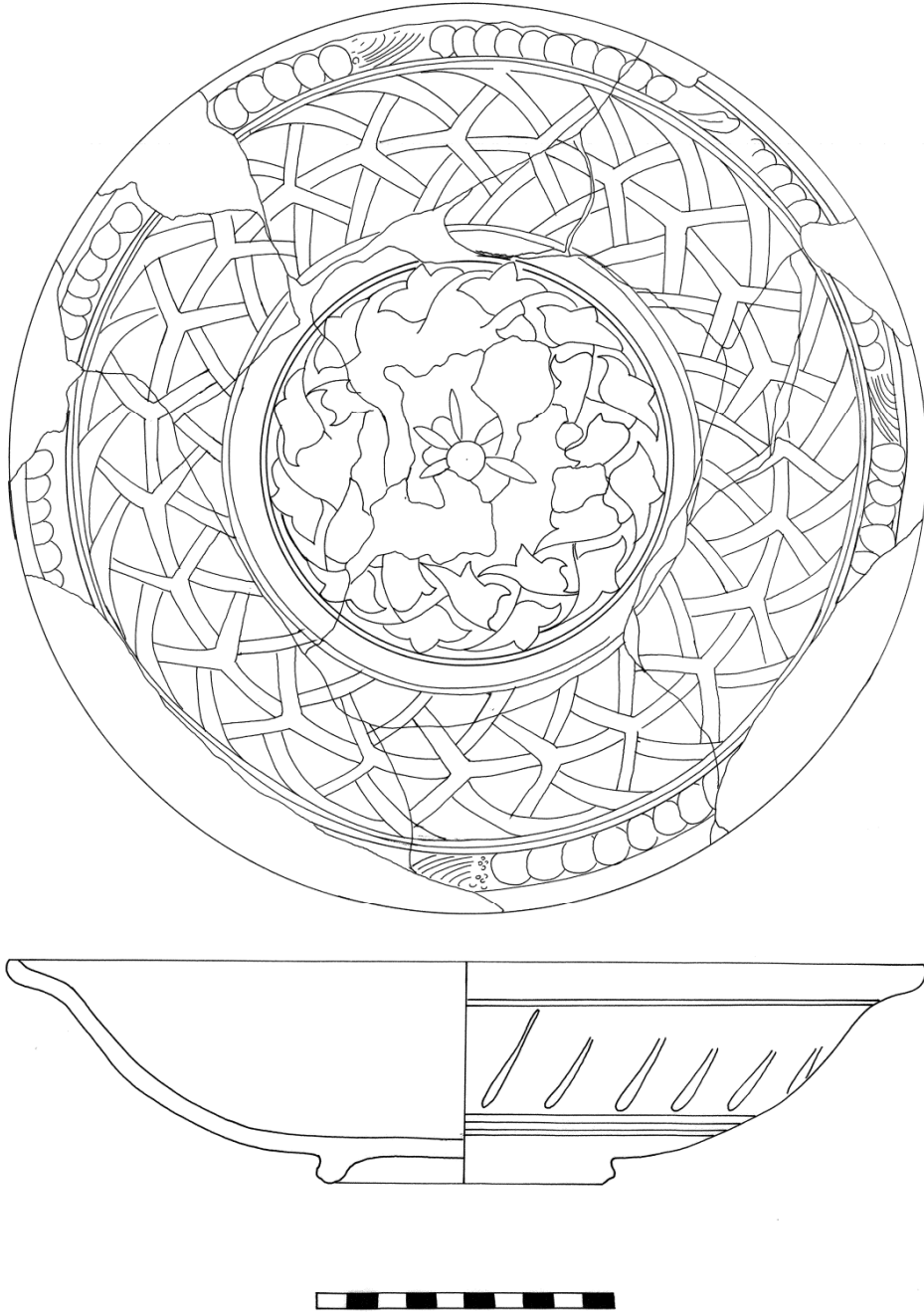
⁹¹ Bengi Çorum, "Balık Figürlü Milet İşi Keramikler", *Sanat Tarihi Yıllığı XII*, 1982, s.3

kullanılmıştır. (Kat. no 24)' te de tam merkezde gövdesinin kenarları kalın konturlu bir balık figürü vardır. Kuyruğu kıvrık, gövdesi pullarla kaplıdır. Balığın etrafında ikili ve üçlü benekler vardır. Ağız kenarında bitkisel bordür görülmektedir.

Bitkisel ve geometrik süslemenin bir arada kullanıldığı diğer tabak ve kâse örneklerinde de renklendirme için sadece kobalt mavi ve siyah kontur kullanılmıştır. (Kat. no. 23) Üzerindeki boyaların büyük bir kısmı dökülmüştür ve yüzeyinde uçayak izi görülmektedir.

Kâselerde bitkisel ve geometrik süsleme hâkimdir. Stilize edilmiş çiçek motifleri (Kat no. 25, 28) örneklerde merkezde bir madalyon içine yerleştirilmiştir. (Kat. no 26, 27) de merkezde yumuşak kenarlı, geniş yapraklı stilize çiçek motifleri işlenmiştir.

Katalog no	: 20
Fotoğraf no	: 37,38
Çizim no	: 20
Envanter no	: 2578
Müzeeye geliş şekli	: -
Buluntu yeri	: -
Türü	: Tabak
Ölçüleri	: A.Ç. : 31 cm., Y. :7,5 cm., K.Ç. :9,7 cm., C. : 7 cm.
Hamur rengi	: Kırmızı hamurludur.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirilmiştir.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniğindedir. Milet işi grubundandır.
Bezeme	: Merkezde madalyon ve içinde bitkisel bezeme vardır. Bu deseni geometrik desenlerden oluşan bir örgü biçimi sarar. Dışa taşkın ağız kenarında yuvarlak biçimler ardı ardına sıralanmış tarama şeklindeki çizgilerle bölümlere ayrılmıştır.
Form	: Kaide kısmı kısadır. Dar dipli ağıza doğru genişleyen bir formu vardır. Ağız kenarı dışa taşkındır.
Tarihlendirme	: 14.-15. yüzyıl

Çizim no: 20

Fotoğraf no: 37

Fotoğraf no: 38

Katalog no	: 21
Fotoğraf no	: 39, 40
Çizim no	: 21
Envanter no	: 2659
Müzeeye geliş şekli	: -
Buluntu yeri	: -
Türü	: Tabak
Ölçüleri	: A.Ç. : 30 cm., Y. : 5,5 cm., K.Ç. : 6 cm., C. : 5,5 mm.
Hamur rengi	: Kırmızı hamurludur.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirme.
Form	: Kısa kaidelidir. Dar dipli geniş ağızlıdır. Ağız kenarı dışa taşkındır.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Milet işi seramik grubundandır.
Bezeme	: Merkezde büyük bir balık figürü ve etrafında serbest yaprak biçimleri vardır.
Yayın	: Bulut Lale, A. Demir, Y. Demiralp, “Akdeniz’de İslam Sanatı Erken Osmanlı Sanatı Beyliklerin Mimarisi, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2000, s. 103 Bengi Çorum, “Balık Figürlü Milet İş Keramikler”, Sanat Tarihi Yıllığı 12, 1982, s. 1
Tarihlendirme	: 14.- 15. yüzyıl

Çizim no: 21

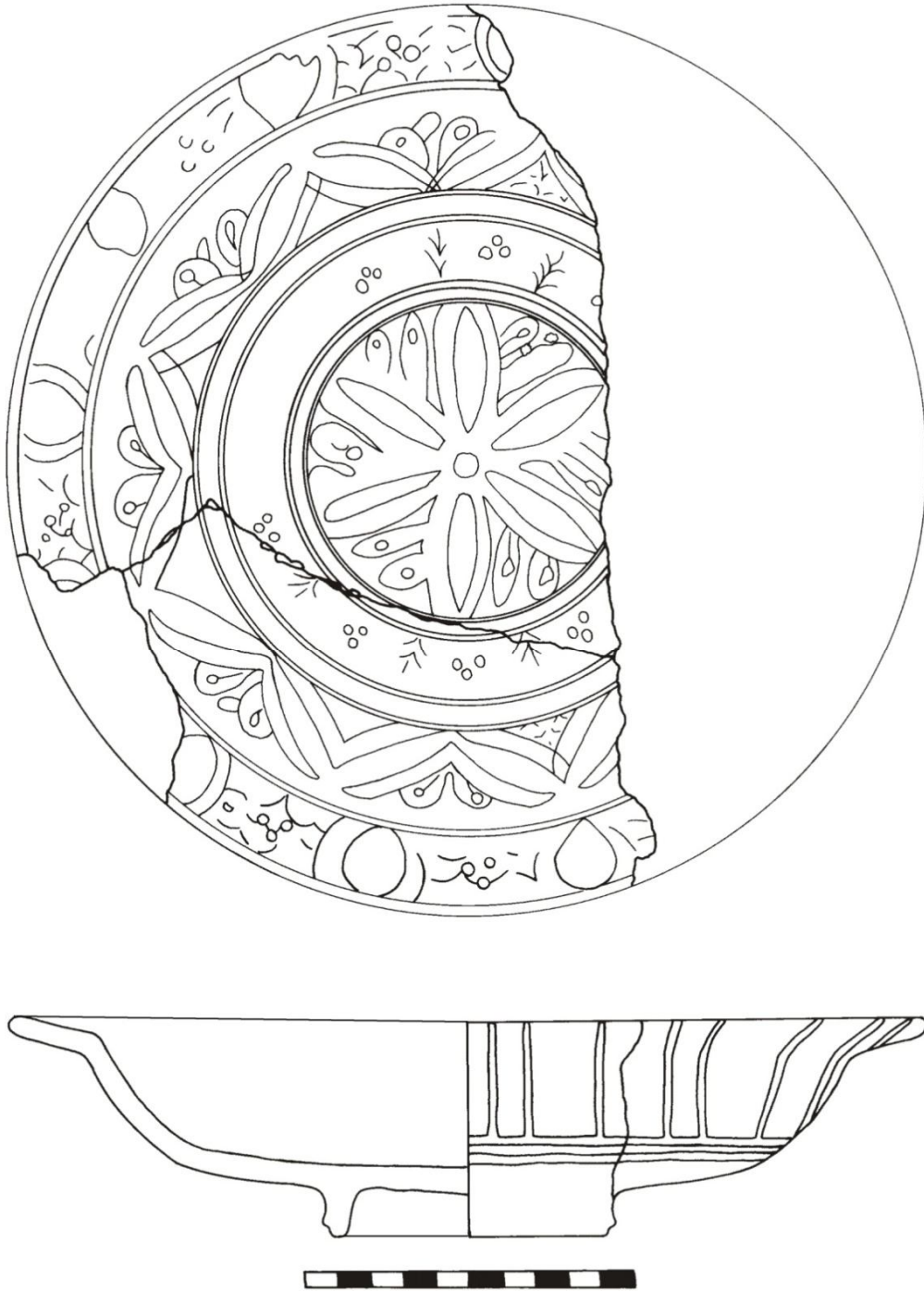

Fotoğraf no: 39

Fotoğraf no: 40

Katalog no	: 22
Fotoğraf no	: 41,42
Çizim no	: 22
Envanter no	: 3093
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Tabak
Ölçüleri	: A.Ç. : 28 cm., Y. :6,6 cm., K.Ç. : 8,1 cm., C. : 7 mm.
Hamur rengi	: Kırmızı hamurludur.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirme.
Form	: Ayak kısmı kısadır. Ağız kısmı dışa taşkındır.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Milet işi grubundandır. Beyaz astar üzerine lacivert dekorludur, şeffaf sırlıdır.
Bezeme	: Merkezde Bir madalyon yer alır. Madalyonun ortasına altı yapraktan oluşan stilize bir çiçek motifi yerleştirilmiştir. Madalyonun etrafında üç yuvarlaktan oluşturulmuş bir desen ve bitkisel bir motif dolaşır. Bunun üzerinde kalın bir bordür vardır. Bu bordürün üzerinde üçgenler ve onları çevreleyen yarım daireler çevreler. Dışa doğru yayılan ağız kenarında da, bir büyük ve üç küçük daireyle oluşturulmuş bir desen yer alır.
Tarihlendirme	: 14.- 15. yüzyıl

Çizim no: 22

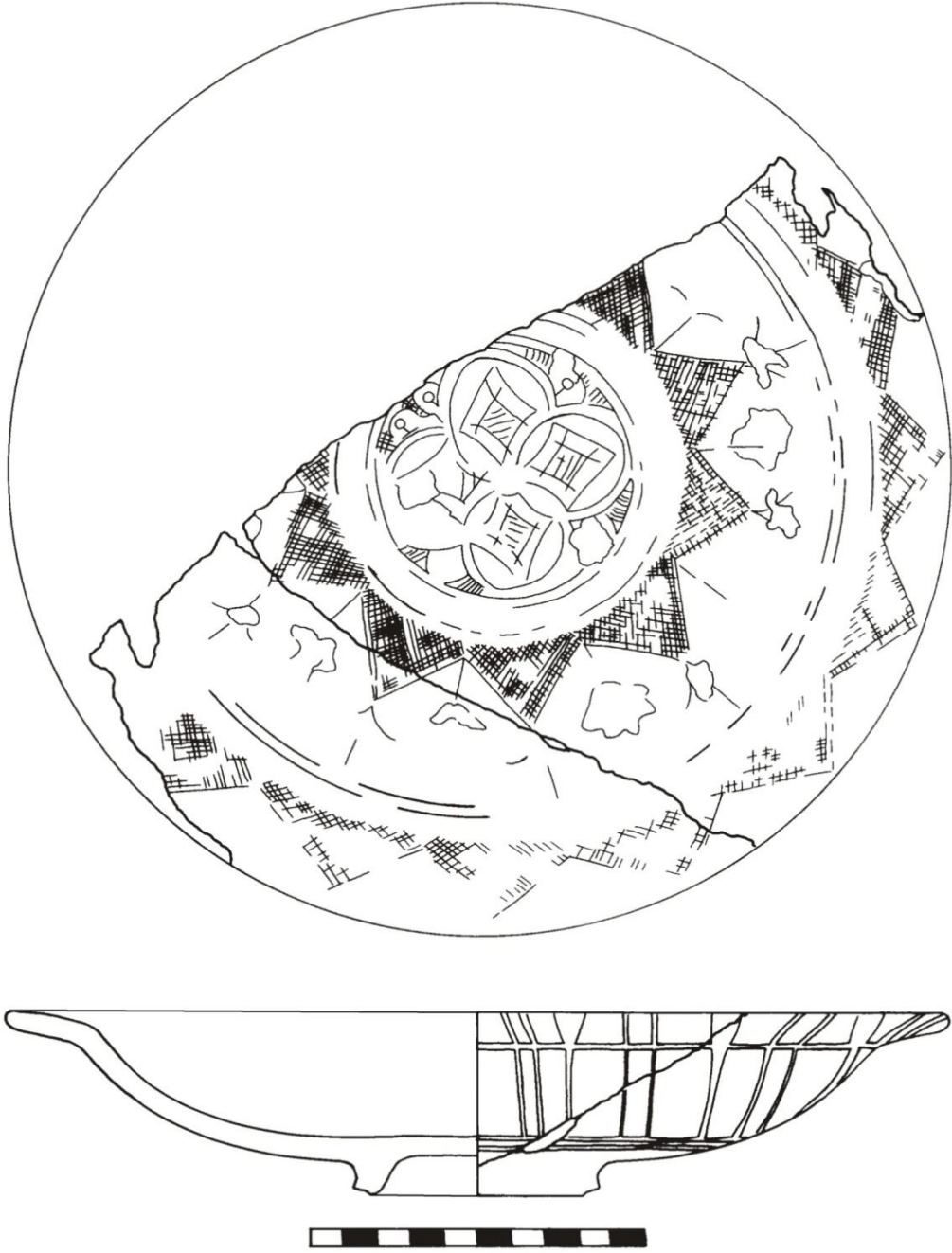

Fotoğraf no: 41

Fotoğraf no: 42

Katalog no	: 23
Fotoğraf no	: 43, 44
Çizim no	: 23
Envanter no	: 3095
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Tabak
Ölçüleri	: A.Ç. :28,1 cm., Y. : 5,5 cm., K.Ç. : 8,4 cm., C. : 7 mm.
Hamur rengi	: Kırmızı hamurludur.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirme
Form	: Ayak kısmı kısadır. Dışa taşkın ağızlıdır. Kırık olup yapıştırılmış, eksik yerleri alçı ile tümlenmiştir.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Milet işi seramik grubundandır. Beyaz astar üzerine lacivert ile dekorlanmıştır, şeffaf sırlıdır.
Bezeme	: İçte merkezde yuvarlak madalyon içinde dört bölümlü bir rozet, madalyonun kenarlarında içleri taranmış üçgenler vardır. Ağız kenarına aynı üçgen motifler yerleştirilmiştir. Dış yüzeyde ayağa kadar astarlıdır. Enine iki bordür ve bunları kesen gövdeden ağıza doğru uzanan düz çizgiler yer alır.
Tarihlendirme	: 14.-15. yüzyıl

Çizim no: 23

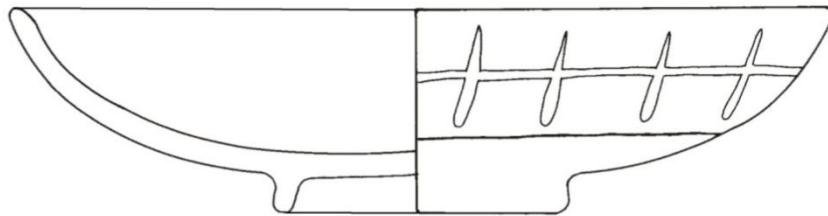
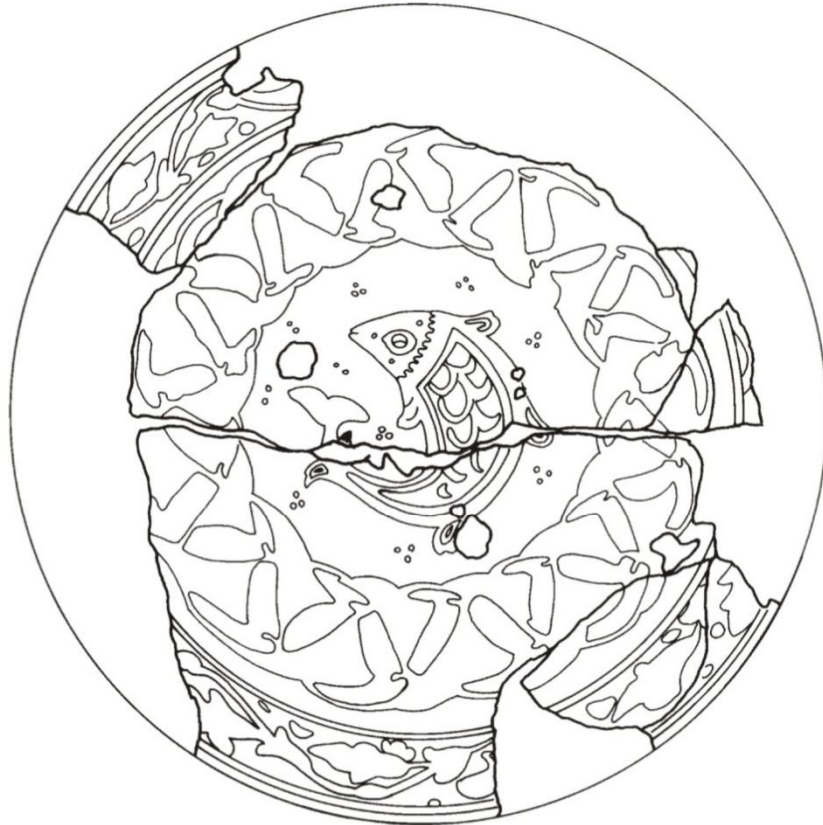
Fotoğraf no: 43

Fotoğraf no: 44

Katalog no	: 24
Fotoğraf no	: 45, 46
Çizim no	: 24
Envanter no	: 3092
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Tabak
Ölçüleri	: A.Ç. : 23 cm., Y. : 5,8 cm., K.Ç. : 8,2 cm., C.: 6 mm.
Hamur rengi	: Kırmızı hamurludur.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirme.
Form	: Ayak kısmı uzundur. Ağıza doğru genişleyen bir formdadır.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Milet işi grubundandır. Beyaz astar üzerine lacivert dekorludur, şeffaf sırlıdır.
Bezeme	: İçte, formun merkezinde kuyruğu başına doğru kıvrık bir balık motifi yerleştirilmiştir. Bu figürü çevreleyen “v” benzeri biçimlerden oluşturulmuş bordür vardır. Bordürün dışında ve ağız kenarında ikişer tane ince, düz bordür vardır. Bu bordürün arasında stilize edilmiş bitkisel motif yer alır. Formun dış yüzeyi yarıya kadar astarlıdır. Enine bir bordür ve bu bordürü ayaktan ağza doğru kesen dik çizgiler yapılmıştır.
Yayın	: Çorum, Bengi, ”1974” Yılında Bursa Müzesi Tarafından Müsadere Edilen İznik Keramikleri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Yıllığı VI., İstanbul, 1976, s.288 Çorum Bengi, “Balık Figürlü Milet İş Keramikler”, Sanat Tarihi Yıllığı 12, 1982

Tarhlendirne : 14.- 15. yzyıl

Çizim no: 24

Fotoğraf no: 45

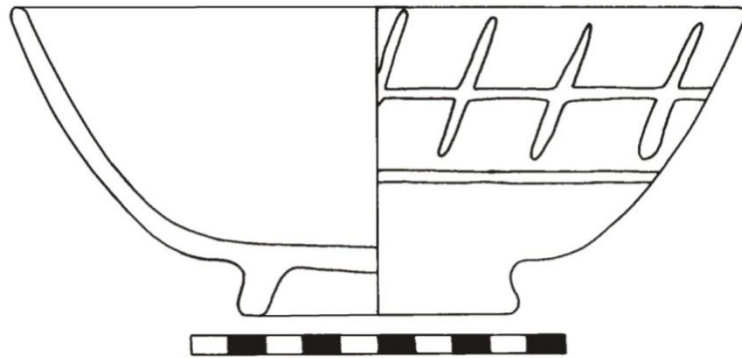
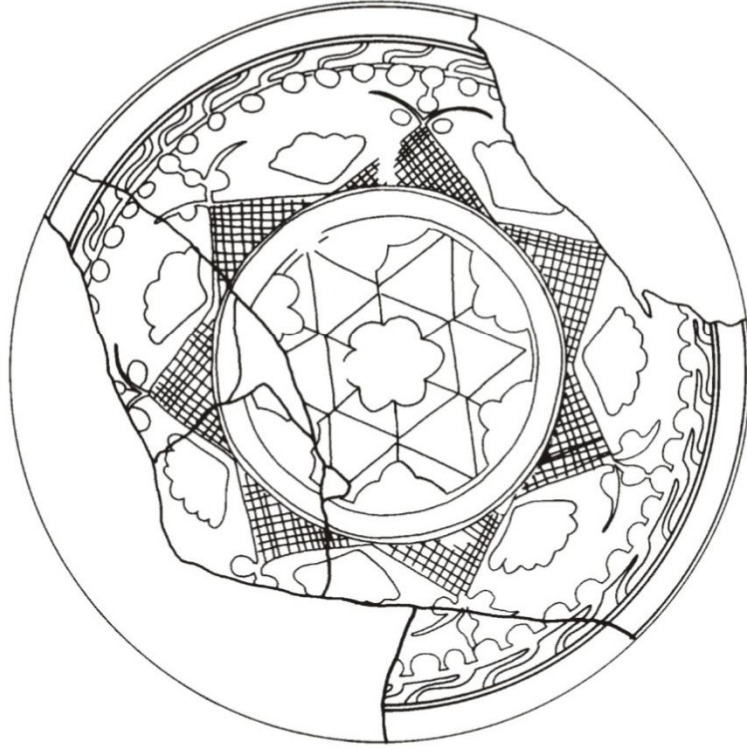

Fotoğraf no: 46

Katalog no	: 25
Fotoğraf no	: 47, 48
Çizim no	: 25
Envanter no	: 3061
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kâse
Ölçüleri	: A.Ç. : 19,5 cm., Y. : 8,2 cm., K.Ç. : 7,7 cm., C. :5mm.
Hamur rengi	: Kırmızı hamurludur.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirme
Form	: Ayak kısmı uzundur, geniş ağızlı ayağa doğru daralan bir formu vardır. Kırık kâse yapıştırılmış alçı ile tümlenmiştir.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Milet işi grubundandır. Beyaz astar üzerine lacivert dekorludur, şeffaf sırlıdır.
Bezeme	: Formun içinde merkeze bir madalyon yerleştirilmiştir. Madalyonun içinde 6 üçgenin birleşerek oluşturduğu bir desen yer alır. Bu desenin ortasında altı yapraklı stilize edilmiş bir çiçek yerleştirilmiştir. Madalyonun etrafı, içleri enine ve boyuna çizgilerle taranarak oluşturulmuş yedi adet üçgenle çevrenmiştir. Bu üçgen şekillerin arasında stilize edilmiş bitkisel desenler yer alır. İçte ağız kenarı yuvarlak biçimlerle çevrenmiştir. Yuvarlak desenli bordürün üstünde “ S ” biçimli kıvrımlarla oluşturulmuş ikinci bir bordür dolaşır. Son olarak düz kalın bir bordür ağız kenarını dolaşır.
Yayın	: Çorum, Bengi, “1974 Yılında Bursa Müzesi Tarafından Müsadere Edilen İznik Keramikleri”, <i>İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Yıllığı VI.</i> , İstanbul, 1976, s.288

Yalman, Bedri. "İznik Tiyatro Kazısı Erken Osmanlı Seramik Buluntuları" *Şerare Yetkin Anısına Çini Yazıları*, İstanbul, 1996,s.183

Tarihlendirme : 14.-15. yüzyıl

Çizim no: 25

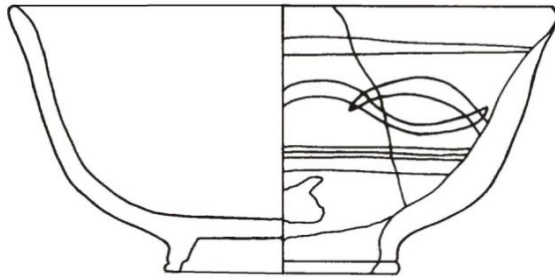

Fotoğraf no: 47

Fotoğraf no: 48

Katalog no	: 26
Fotoğraf no	: 49, 50
Çizim no	: 26
Envanter no	: 3120
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kâse (Muzaffer Arslan, Bursa, 14 / 04 / 1974)
Ölçüleri	: A.Ç. : 15,5 cm., Y. : 6,7 cm., K.Ç. : 6,5 cm., C. : 4 mm.
Hamur rengi	: Kırmızı hamurludur.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirme.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Milet işi grubundandır. Beyaz astar üzerine lacivert dekorludur, şeffaf sırlıdır.
Bezeme	: Merkezde yedi yapraklı stilize edilmiş bir çiçek vardır. Bu çiçeğin merkezine ortası enine ve boyuna çizgilerle taranmış güneş benzeri bir şekil yerleştirilmiştir. Her yaprak içinde de yine yuvarlak biçimlerden oluşturulmuş çiçekler yer alır. Ağız kenarında da bir bordür vardır. Formun dışı yarısına kadar astarlanmıştır. Ağız kenarında bir, karında iki çizgi halinde bordür vardır. Bu bordürler arasında kalan boşlukta dalga biçiminde çizgiler görülür.
Form	: Şişkin gövdeli, ağza doğru genişleyerek yükselen bir formu vardır. Ayak kısmı çıkıntılıdır ve zeminle temas eden kısmında hafif bir bombe vardır.
Tarihlendirme	: 14.-15. yüzyıl

Çizim no: 26

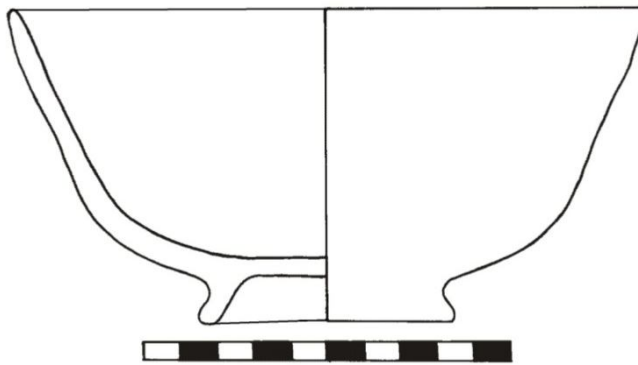
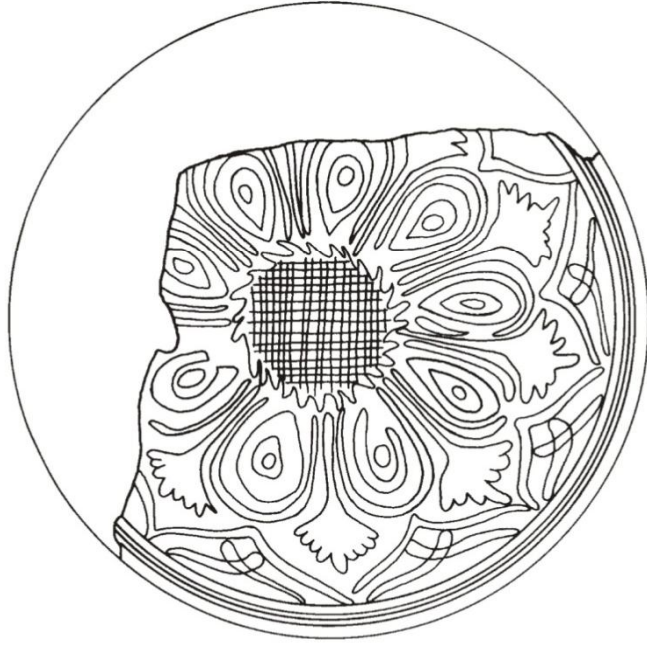
Fotoğraf no: 49

Fotoğraf no: 50

Katalog no	: 27
Fotoğraf no	: 51, 52
Çizim no	: 27
Envanter no	: 3097
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 14 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kâse
Ölçüleri	: A.Ç: 16,6 cm., Y. : 8 cm., K.Ç. : 6,8 cm., C. : 3 mm.
Hamur rengi	: Kırmızı hamurludur.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirme.
Form	: Şişkin gövdeli, ağza doğru genişleyerek yükselen bir formu vardır. Ayak kısmı dışa taşkındır. Eksik yerleri alçı ile tümlenmiştir.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Milet işi grubundandır. Beyaz astar üzerine lacivert dekorludur, Şeffaf sırlıdır.
Bezeme	: Kâsenin içinde merkezde dokuz yapraklı stilize bir çiçek yer alır. Ortası enine ve boyuna çizgilerle taranarak daire biçiminde doldurulmuştur bu dairenin etrafı da merkezden dışa doğru yan yana çizgilerle doldurulmuştur. Her yaprak arasından birer stilize edilmiş çiçek ağız kenarına doğru yükselir. Merkezde oluşturulmuş bu motifin tamamı, ardı ardına birleşen üçgenlerle çevrenmiştir. Aynı bordür ikinci kez tekrarlanmıştır. Son olarak içte ağız kenarında iki düz bordür dolaşır. Formun dışı ayak kısmına kadar astarlanmıştır ve üzeri yeşil sırlıdır.
Yayın	: Çorum, Bengi, "1974" Yılında Bursa Müzesi Tarafından Müsadere Edilen İznik Keramikleri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Yıllığı VI., İstanbul, 1976, s.288

Tarikhlendirme : 14.-15. yüzyıl

Çizim no: 27

Fotoğraf no: 51

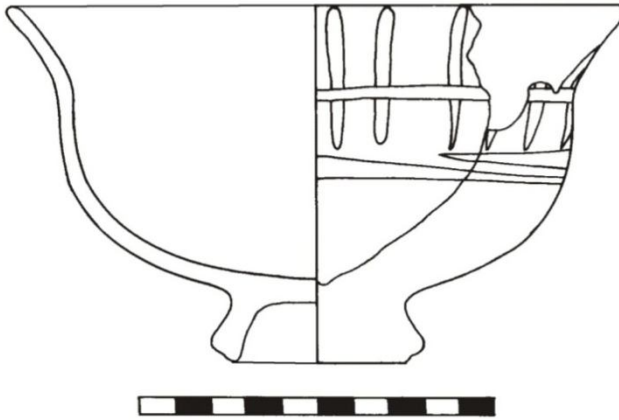

Fotoğraf no: 52

Katalog no	: 28
Fotoğraf no	: 53, 54
Çizim no	: 28
Envanter no	: 3096
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 14 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kâse
Ölçüleri	: A.Ç. :19,5 cm., Y. : 9,5 cm., K.Ç. : 7 cm., C. : 5 mm.
Hamur rengi	: Kırmızı hamurludur.
Yapım tekniği	: Çarkta şekillendirilmiştir.
Form	: Ayak kısmı dışa doğru verevlidir. Şişkin gövdelidir ve dışa doğru hafifçe kıvrılan bir ağız vardır. Kırık olup yapıştırılmış alçı ile tümlenmiştir.
Bezeme tekniği	: Sıratlı tekniğindedir. Milet işi grubundandır. Beyaz astar üzerine lacivert dekorlu şeffaf sırlıdır.
Bezeme	: İç yüzeyde merkezde beşgen bir çerçeve içine yerleştirilmiş yuvarlak bir madalyon yer alır. Madalyon ve beşgen arasında kalan üçgen boşlukların içinde stilize birer çiçek motifi bulunur, motifin zemini siyah çizgilerle taranmıştır. Madalyonun içinde 6 yapraklı stilize edilmiş çiçek motifi vardır. Her yaprağın arasında “9” biçiminde desenler yer alır, bu desenlerin zemini siyah çizgilerle taranmıştır. Beşgenin dışından ağız kenarına doğru stilize edilmiş desenler yer alır. Ağız kenarı iki bordürle diğer desenlerden ayrılır. Formun dışı gövdenin alt kısmına kadar astarlıdır. Formu enine kesen üç yeşil bordürü ağızdan ayağa doğru kesen çizgilerle kafes deseni oluşturulmuştur.

Yayın : Çorum, Bengi, "1974" Yılında Bursa Müzesi Tarafından Müsadere Edilen İznik Keramikleri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Yıllığı VI., İstanbul, 1976, s.288

Tarihlendirme : 14.-15. yüzyıl

Çizim no: 28

Fotoğraf no: 53

Fotoğraf no: 54

4.3.3.4. Mavi Beyaz Seramik Grubu

Bunlar mavi rengin hâkim olduğu, sıraltı boyama tekniğinde bezemenin yapıldığı seramiklerdir⁹². Porseleni hatırlatan sert ve pürüzsüz hamurları vardır. Desenler kaliteli şeffaf sır altına mavi tonları ile işlenmiştir. Erken örneklerde mavi tonları koyudur⁹³.

Beyaz hamurlu üretimle birlikte firitli⁹⁴ üretime geçiş yapılmış, fırın teknolojisinde önemli gelişmeler kaydedilmiş, hamur daha rahat biçimlendirildiğinden daha büyük boyutlarda (örn. Kat. no 29, 30, 39) çeşitli formlarda kaplar üretilmiştir. Mavi Beyaz seramik grubu 15.yy sonları ile 16.yy başlarında üretilmiştir. Üretim merkezi birinci derecede İznik, ikinci derecede Kütahya olarak gösterilebilir⁹⁵.

Bu seramiklerin yapımında kalıp kullanıldığı konusunda hiç kuşku yoktur. Saraydan İznik'e "numune" gönderilmesini isteyen birçok ferman bulunur. Ancak numune sözünün gerçekte ne anlamında kullanıldığı açık değildir. Çizilmiş bir desen örneği olabileceği gibi kap örneği de olabilir. Michael Rogers'in yorumuna göre bu örnek defteri anlamına gelir. Bu görüşü destekleyen kanıtlar olmasa da, sarayın İznik'e en azından çini ile ilgili model gönderdiğini belirleyen kesin kanıtlar vardır⁹⁶.

Katalogun en geniş kısmını oluşturan gruptur. Bu gruba giren Haliç işi⁹⁷ olmak üzere 8 tabak, üçü kaideli 5 kâse, biri kulpsuz olan 2 sürahi, 1 vazo, 1 kadeh ve 1 fincan ile toplam 18 eser yer alır. Çizim 29 - 30, 31 - 32, 34 - 35 - 44, 36 - 37, 40 - 41 form açısından benzerdirler.

Eserlerin süslemesinde bitkisel bezeme hâkim olup, bitkisel ve geometrik motiflerin bir arada kullanıldığı örnekler de mevcuttur (Kat no: 29, 31). Hayvan motifinin işlendiği tek örnekte tavşan figürü vardır (Kat no: 43). 1963 yazında başlanılan sondaj ve kazılarda

⁹² Nurşen Özkul Fındık, "Osmanlı Devri Seramik Sanatı" *Türkler Ansiklopedisi 12. Cilt*, Semih Ofset, Ankara, 2002, s.378

⁹³ Örcün Barışta, *Türk El Sanatları, Sanat Eserleri Dizisi: 11*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988, s.63

⁹⁴ Cam haline gelmeden önceki hammadde karışımıdır. Sırın akışkanlaşmasını sağlar.

⁹⁵ Oktay Aslanapa, *Anadolu'da Türk Çini ve Keramik Sanatı*, İstanbul, 1965, s.19

⁹⁶ Nurhan Atasoy, a.g.e., s.58

⁹⁷ Mavi beyaz seramiklerinden spiral dallar üzerindeki küçük çiçek ve yaprak öğelerinden oluşan bir desendir.

mavi beyaz seramiklerin sayısız örnekleri ile tavşan ve balık figürlü seramikler de ele geçirilmiştir⁹⁸

Mavi beyazlar arasında grimsi renkle dekorlanmış 2 (Kat. no: 32, 39), mavi ve firuze rengin bir arada kullanıldığı 6 eser (Kat no. 33, 34, 35, 40, 41, 42) görülür. Eserlerin hepsi şeffaf sırdırlar.

Mavi beyaz seramikler içerisinde 44 cm ağız çapı ve dekorundaki ince işçilikle diğerlerinden ayrılan (Kat. no 29,30) müzedeki en büyük çaplı tabaklardır. Üzerlerindeki bezeme motifleri birbirlerinden farklı olsa da, kullanılan dal ve yapraklar üslup açısından benzerlik gösterirler.

Katalogdaki tabaklardan birinde (Kat. no: 31) birbirinin içinden geçen iki üçgenin oluşturduğu altı kollu yıldız (Mühr-ü Süleyman) vardır. Bu motif Türk kültür ve medeniyetleri arasında mimari, mimari süsleme ve çeşitli elsanatı ürünleri üzerinde çok sık görülen semboller arasındadır⁹⁹.

Tabaklardan biri (Kat. no: 46), form olarak diğerlerinden farklıdır. İlk bakışta defolu bir ürün gibi görünse de eserin sırlanmış olması ve üzerindeki dekorun inceliği bu düşünceden uzaklaşmamızı sağlamıştır. İncelediğimiz eser ile yaklaşık aynı ölçülere ve forma sahip bir tabak “Ashmolean Museum Oxford” koleksiyonunda bulunmaktadır. Bu tabak Tondino tabağı olarak adlandırılmıştır. Bu tabağın Liguira’da atölyelerinde üretilmiş olduğu belirtilir. Bu üretimde Osmanlı dönemi haliç işi seramiklerindeki bezeme kompozisyonunun model alınıp kullanıldığı anlaşılmaktadır. İtalya’da domates sosu ya da çorba için kullanılan “Tondino tabağı” adı verilen tür, Anadolu’da “leğen” ya da “El leğeni” olarak kullanılan bir üründür ve daha çok metal malzemeden yapılmış olanlarıyla karşılaştırılır¹⁰⁰. İtalyan atölyelerinde biçim ve dekor taklidi yapılarak ürünün işlevselliği değiştirilmiştir. Benzer örneklerin taklit oldukları üzerindeki Haliç dekorundan anlaşılabilir. İznik üretimi olanlar eşmerkezli spiral saplardan oluşurken, İtalyan taklitlerinde ise spiral dalların aralıklarının düzenli olmasına önem verilmemiştir.

⁹⁸ Oktay Aslanapa, Şerare Yetkin, Ara Altun, İznik Çini Fırınları Kazısı II. Dönem 1981-1988, İstanbul, 1989, s.26

⁹⁹ Sadi Bayram, “Mührü Süleyman ve Türk Kültüründeki Yeri”, *Sanat Tarihinde İkonografik araştırmalar Güner İnal’a Armağan*, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Armağan Dizisi: 4, Ankara, 1993,s. 61- 63

¹⁰⁰ <www.okd.gazi.edu.tr/okd/sayi612007/mehmetd_berberlikmeslegi.ppt>(19.06.2010)

Haliç İşi

İstanbul'daki çömlekçi atölyelerinden bahseden Evliya Çelebi'nin *Seyahatnâme*'sine dayanılarak bir grup mavi beyaz dekorlu İznik seramiklerine “Haliç işi” adı verilmiştir. Genellikle hepsi 16.yüzyıla tarihlendirilmiştir¹⁰¹. Bu dekorun, fermanların baş tarafında bulunan tuğra bezemelerine dayanılarak “Tuğrakeş Üslubu” adıyla anılmaları Julian Raby'nin önerisidir¹⁰². Kitabeli parçalar ve İznik kazısı bunların İznik ve Kütahya'da yapıldıklarını ortaya çıkarmıştır¹⁰³.

Haliç işi dekor, ince fırça darbeleri ile helezoni kıvrık dallar ve aralarına yerleştirilmiş küçük yaprak ve çiçek motiflerinden oluşmaktadır.

Eserlerden (Kat no. 45) üzerine kapak oturtulabilen bir tabak biçimindedir. Sırında akma olmuştur ve dekor bu aşamada zarar görmüştür. (Kat. no 46)'da da aynı problem oluşmuştur.

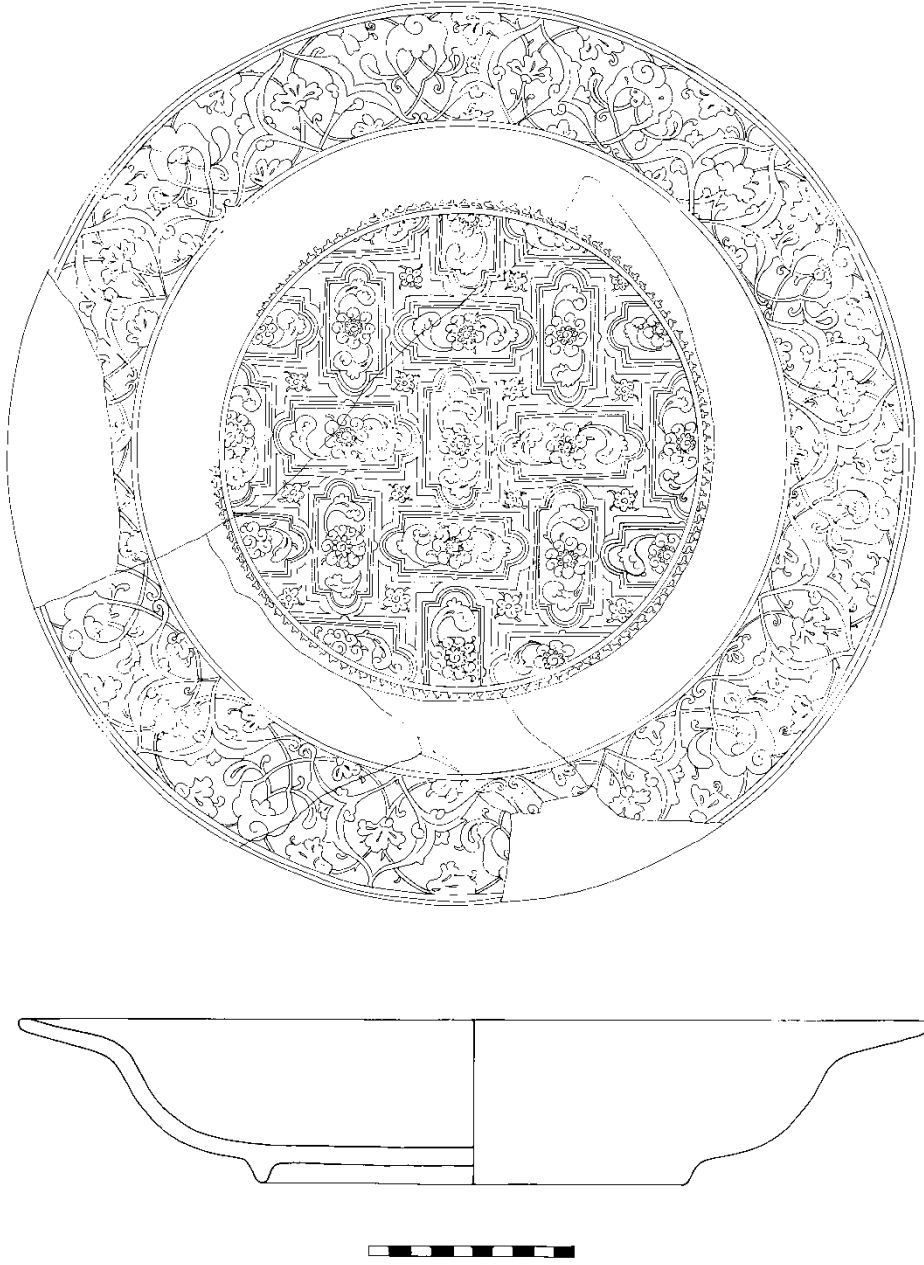
¹⁰¹ İnce spiral kıvrık dallar çinilerde (Bursa Yeşil Türbe çini lahdi, Edirne Üç Şerefeli Camii, avlusu pencere alınlığı ve Gebze Çoban Mustafa Paşa Türbesi gibi) göze çarpar ve Selçuklulara kadar uzanan bir dekor şeklidir. Bkz. Oktay Aslanapa, *Anadolu'da Türk Çini ve Keramik Sanatı*, Baha matbaası, İstanbul 1965, s.19

¹⁰² Kanuni Sultan Süleyman'ın Saray naakkaşhanesinde yaratılan ve 1526-32 yıllarına tarihlenen tuğrasının zeminine benzediği için, günümüzde tuğra spiral üslubu diye de adlandırılıyor. bkz Rosamond E. Mack, “Doğu Malı Batı Sanatı” Kitap yayınevi, İstanbul, 2005, s.182

¹⁰³ Oluş Arık, “ İslam Mimarisine Türklerin Getirdikleri” *İslam Sanatında Türkler*, İstanbul, 1976, s. 124

Katalog no	29
Fotoğraf no	: 55, 56, 57, 58, 59
Çizim no	: 29
Envanter no	: 813
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (22 / 07 1904)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Tabak
Ölçüleri	: A.Ç. : 44 cm., Y. : 6,7cm., K.Ç. : 25,5 cm., C. : 8 mm.
Hamur rengi	: Beyaz, sert hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Kısa ayaklı, dışa taşkın ağızlı, çukur tabak formundadır.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Mavi- Beyaz seramik grubundandır.
Bezeme	: İçte merkezde, madalyon içinde kısa kenarları yarım daire biçiminde dikdörtgenler vardır. Bu biçimlerin içi mavi zemin üzerine beyaz ile stilize edilmiş çiçek ve yaprak motifleri ile doldurulmuştur. Kenar şeridindeki bezemede kobalt mavisi zemin üzerine beyazla işlenmiş rumi ve palmet dizisi görülmektedir. Kabın dış yüzünde de aynı desen dolaşır.
Yayın	: Bulut Lale, A. Demir, Y. Demiralp, "Aknenizde İslam Sanatı Erken Osmanlı Sanatı Beyliklerin Mimarisi, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2000, s. 102
Tarihlendirme	: 16. yüzyıl ¹⁰⁴

¹⁰⁴ Yaklaşık aynı boyutta ve yaklaşık desenlerde örnekler için bkz. John Carswell, Iznik Pottery, The Trustees of the British Museum, London, 1998, s.39, <bkz. <http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/14.40.727#ixzz0nuAdlFoT> > (16.05.2010)

Çizim no: 29

Fotoğraf no: 55

Fotoğraf no: 56

Fotoğraf no: 57

Fotoğraf no: 58

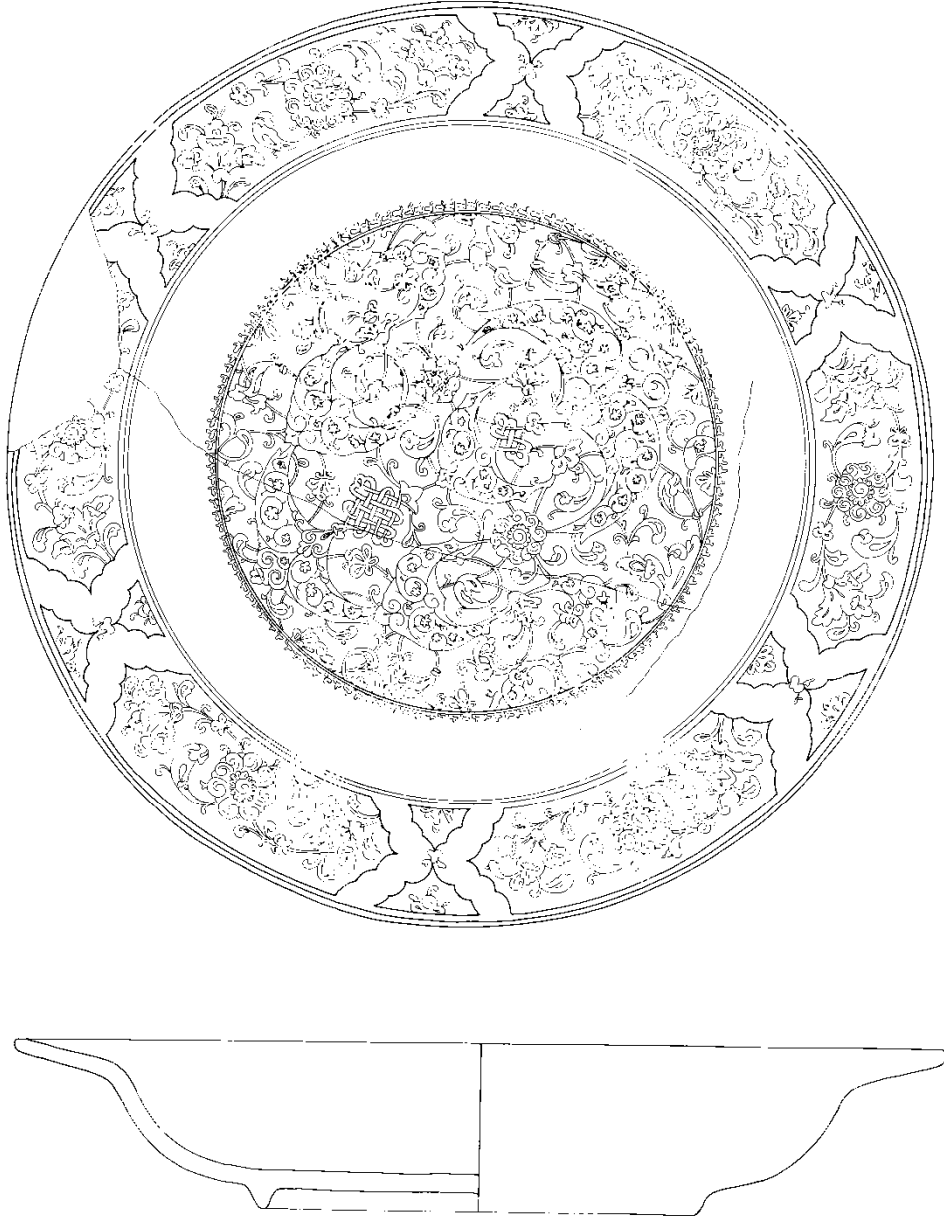

Fotoğraf no: 59

146-147

Katalog no	: 30
Fotoğraf no	: 60, 61, 62, 63, 64
Çizim no	: 30
Envanter no	: 814
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (22 / 07 1904)
Buluntu yeri	:-
Türü	: Tabak
Ölçüleri	: A.Ç. : 44 cm., Y. : 6,7 cm., K.Ç. : 25,5 cm., C. : 8 mm.
Hamur rengi	: Beyaz, sert hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Kısa ayaklı, dışa taşkın ağızlı, çukur tabak formundadır.
Bezeme tekniği	: Sırlatı tekniğindedir. Mavi- Beyaz seramik grubundandır.
Bezeme	: Baba Nakkaş motifi işlenmiştir. Kenarlarında geniş bordür halinde mavi zemin üzerine stilize edilmiş çiçek ve yaprak motifleri beyaz ile yapılmıştır. Orta kısmında, mavi zeminli yuvarlak daire içinde yine beyaz ile yapılmış stilize motifler vardır.
Yayın	: Bulut Lale, A. Demir, Y. Demiralp, “Akdeniz’de İslam Sanatı Erken Osmanlı Sanatı Beyliklerin Mimarisi, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2000, s. 103
Tarihlendirme	:16. yüzyıl ¹⁰⁵

¹⁰⁵ Yaklaşık aynı boy ve desenlerde bir örnek için bkz. <http://www.pbace.com/dosseman/cinili_kosk> (14.05.2010)

Çizim no: 30

Fotoğraf no: 60

Fotoğraf no: 61

Fotoğraf no: 62

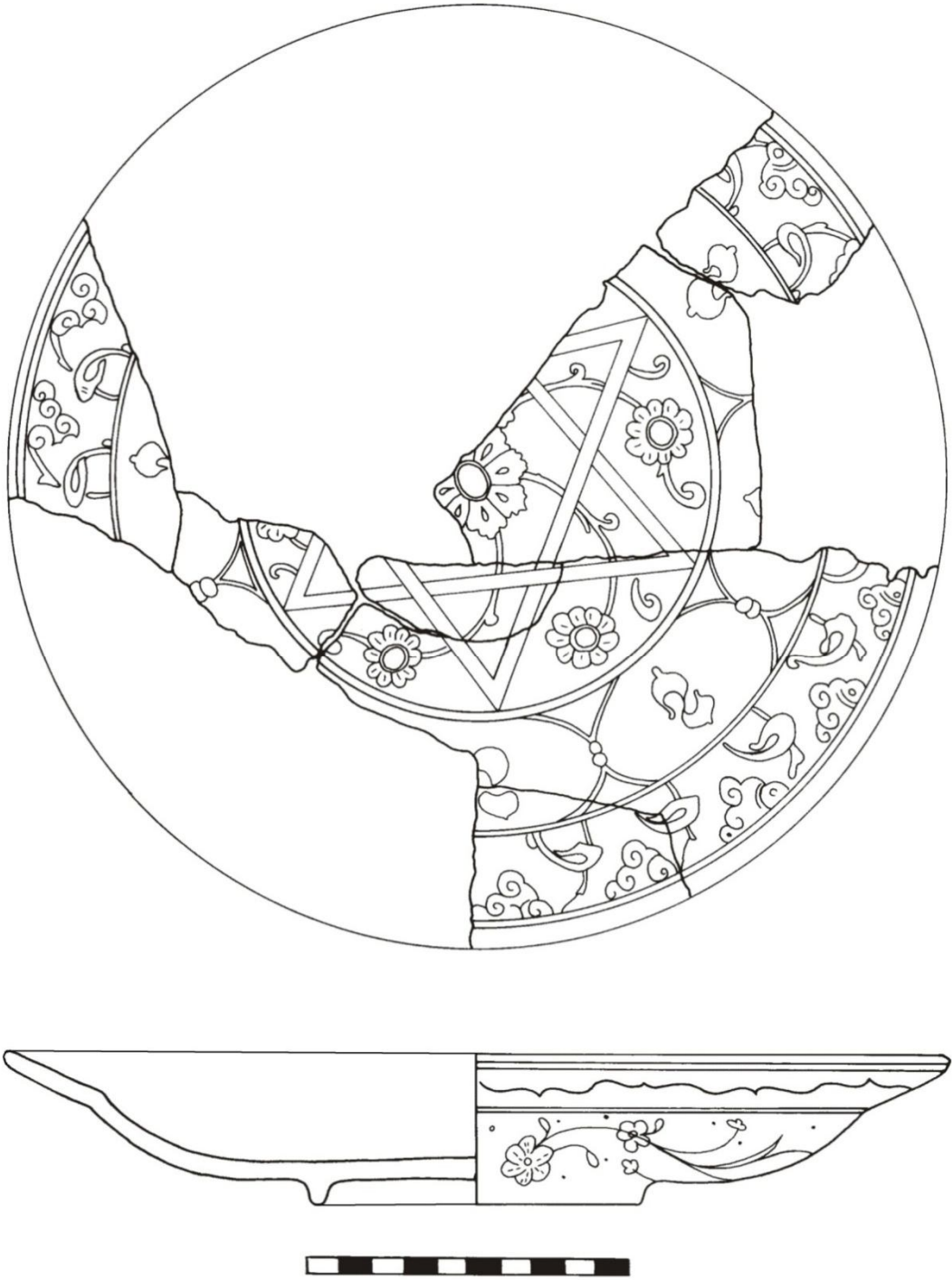

Fotoğraf no: 63

Fotoğraf no: 64

Katalog no	: 31
Fotoğraf no	: 65, 66, 67
Çizim no	: 31
Envanter no	: 3105
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Tabak
Ölçüleri	: A.Ç. : 29,5 cm., Y. : 4,7 cm., K.Ç. : 10,2 cm., C. : 6 mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Kısa ayaklı, geniş ağızlı, sığ bir formu vardır.
Bezeme tekniği	:Sıraltı tekniği. Mavi- Beyaz seramik grubundandır.
Bezeme	: Mavi ve firuze renklerle dekorlanmıştır. İçte merkezde, yuvarlak bir madalyon içinde mavi zemin üzerine, kolları birbirinin içinden geçen yıldız motifi yapılmıştır. Yıldızın merkezinden dışa doğru spiral biçimde dağılan çiçek motifleri vardır. Ağıza doğru ilk bordürde beyaz zeminli mavi konturlu elipslerin içinde mavi renkli “S” motifleri vardır. Ağız kenarındaki bordürde stilize edilmiş yaprak motifleri ve yuvarlak çizgilerden oluşan bir motifin ardı ardına sıralanarak doldurduğu kompozisyon yer alır. Dış yüzeyi de çiçekler ve dallar ile kaplıdır.
Tarihlendirme	: 16. yüzyıl

Çizim no: 31

Fotoğraf no: 65

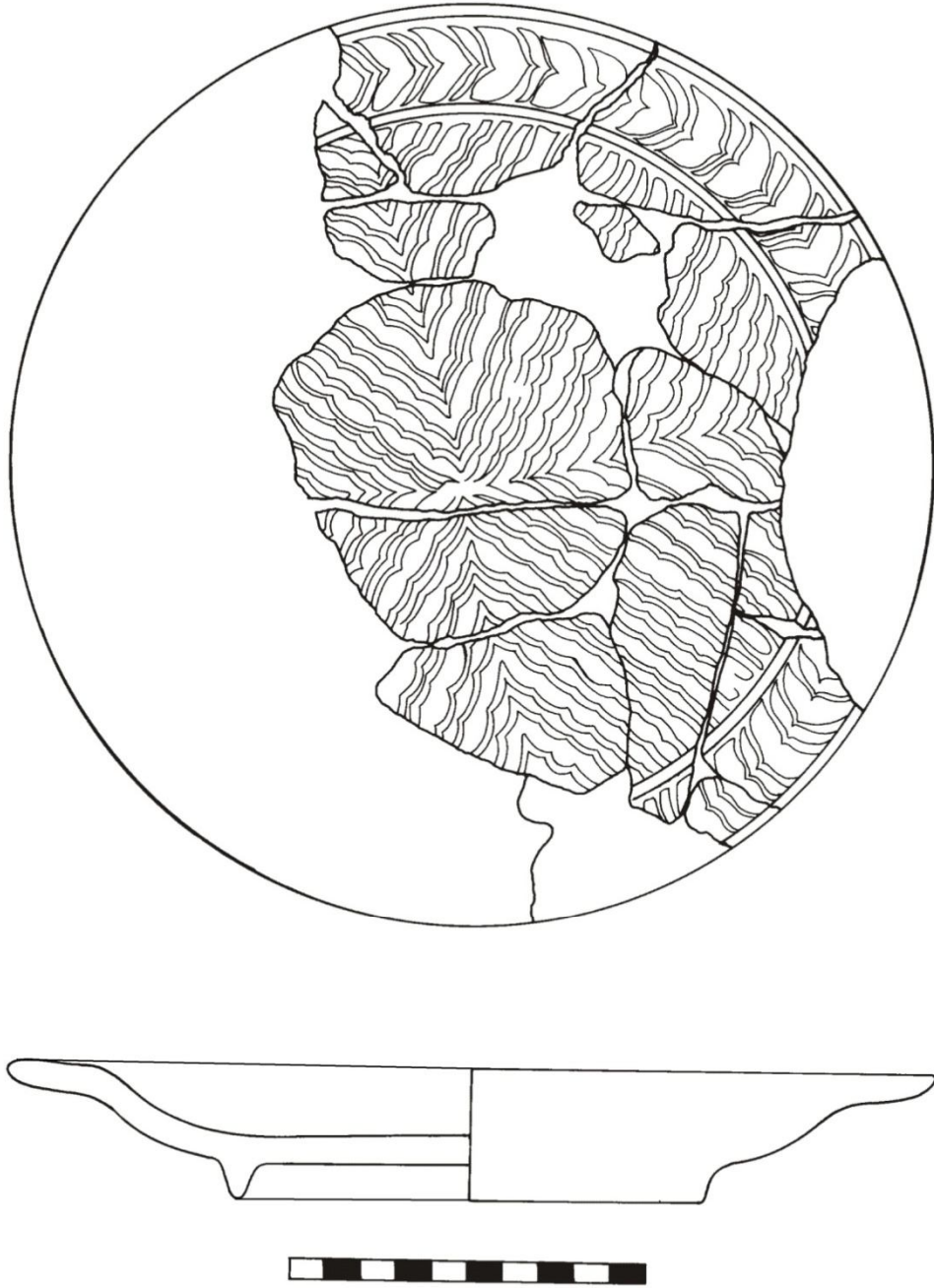

Fotoğraf no: 66

Fotoğraf no: 67

Katalog no	: 32
Fotoğraf no	: 68, 69
Çizim no	: 32
Envanter no	:3123
Müzeeye geliş şekli	: -
Buluntu yeri	: -
Türü	: Tabak
Ölçüleri	: A.Ç. : 26 cm., Y. : 3,7 cm., K.Ç. : 13,3 cm., C. : 9,8 mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Kısa ayaklı, sığ gövdelidir. Ağız kenarı dışa taşkındır. Kırık olup yapıştırılmış alçı ile tamamlanmıştır.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Mavi- Beyaz seramik grubundandır.
Bezeme	: Tabağın iç kısmında siyah konturlu firuze şeklinde yuvarlak dilimli iki gri renkli su, ortada kesişerek tabağı dört bölüme ayırmıştır. Tabağın kenarlarında da aynı şekilde bordür vardır.
Tarihlendirme	: 16. yüzyıl

Çizim no: 32

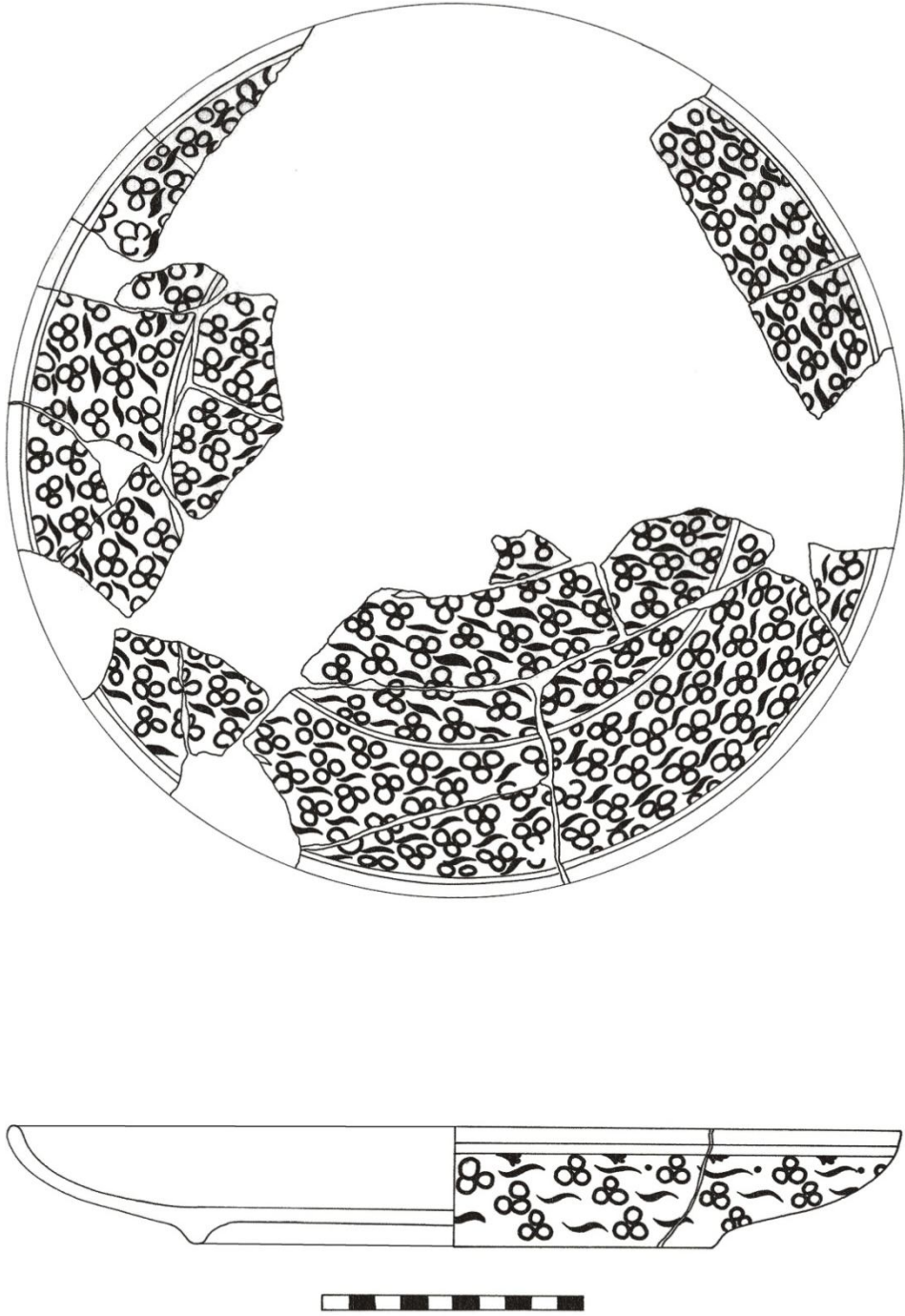
Fotoğraf no: 68

Fotoğraf no: 69

Katalog no	: 33
Fotoğraf no	: 70, 71
Çizim no	: 33
Envanter no	: 3145
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma(Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Tabak
Ölçüleri	: A.Ç. : 34 cm, Y. : 4,5 cm, K.Ç. : 20,3 cm, C. : 5 mm
Hamur rengi	: Beyaz, sert hamurludur
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Kısa ayaklı, sığ ve geniş bir formu vardır.
Bezeme tekniği	: Sıratlı tekniğindedir. Mavi beyaz seramik grubundandır.
Bezeme	: İç ve dış yüzey çintemani deseniyle süslenmiştir ¹⁰⁶ .
Tarihlendirme	: 16. yüzyıl

¹⁰⁶ Çintemani: Yan yana uzanan iki dalgalı çizgiden ve yine ikisi altta biri üstte olmak üzere üç yuvarlak benekten meydana gelen motife verilen addır. Bu motifin Türk bezeme sanatındaki anlamı daha çok Türk topluluklarının yüzyıllar boyu güçlü hayvanlara karşı duyduğu hayranlığa dayanmaktadır. Bkz. Cahide Keskiner, Türk Süsleme Sanatlarında Çiçekler Hatai, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2000, s. 5

Çizim no: 33

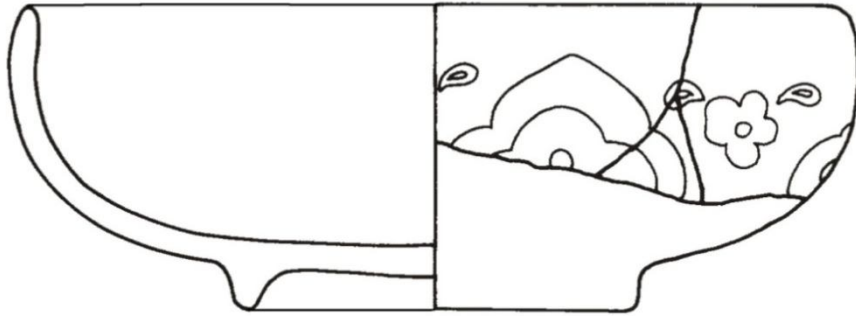

Fotoğraf no: 70

Fotoğraf no: 71

Katalog no	: 34
Fotoğraf no	: 72, 73
Çizim no	: 34
Envanter no	: 3106
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kâse
Ölçüleri	: A.Ç. : 16,5 cm., Y. : 6 cm., K.Ç. : 8 cm., C. : 4,5mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Kısa ayaklı, şişkin gövdelidir. Kırık olup yapıştırılmıştır. Alçı ile tümlenmiştir.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Mavi-beyaz seramik grubundandır.
Bezeme	: İçte, merkezde ağız kenarında mavi iki çizgili, kenarları tırtıklı yuvarlak madalyon vardır. İçinde beyaz zemin üzerine mavi bir vazodan çıkan sayılar üzerinde firuze ve mavi renklerden oluşan bir demet görülmektedir. Dış yüzeyde de belli aralılarla yerleştirilmiş bitkisel motifler yer alır.
Tarihlendirme	: 16. yüzyıl

Çizim no: 34

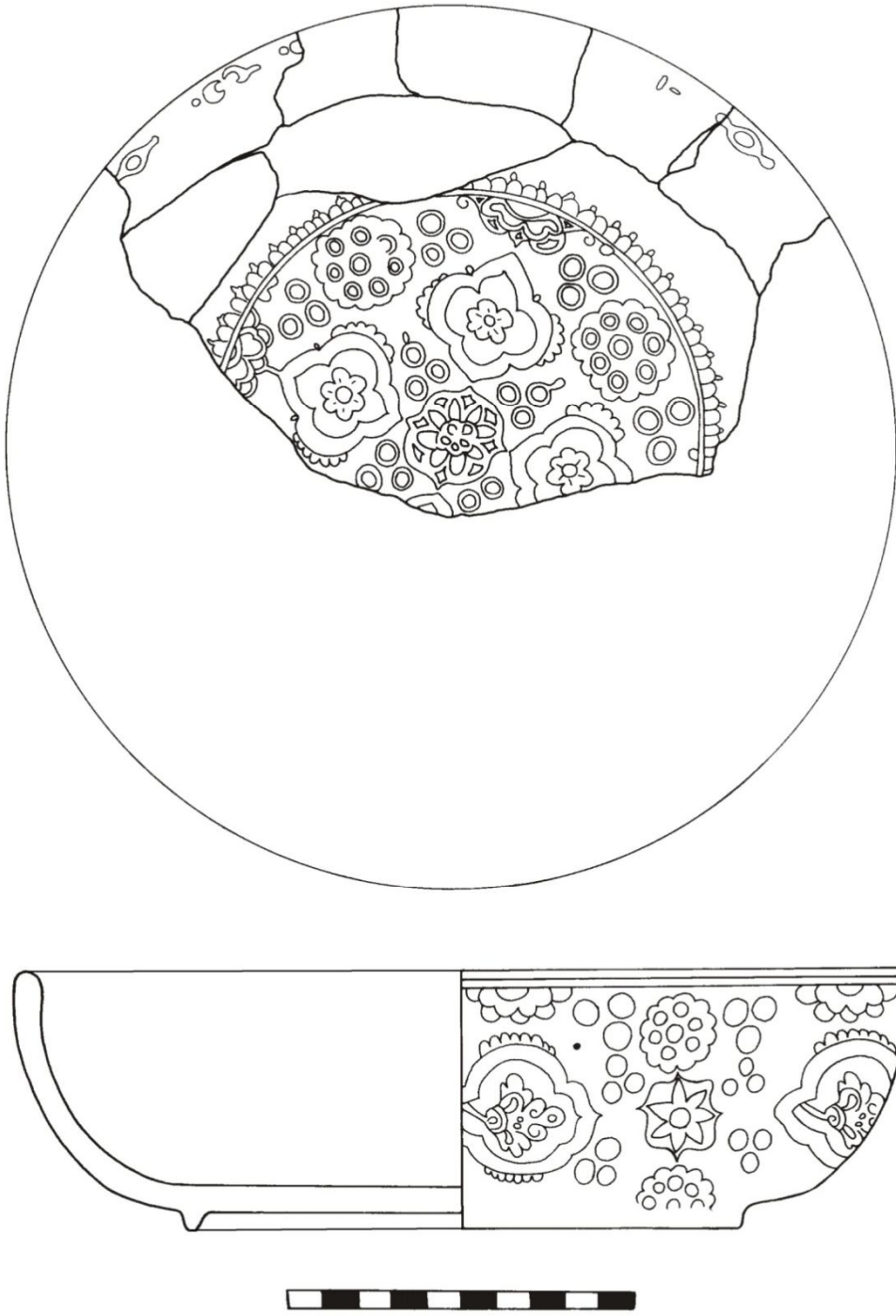

Fotoğraf no: 72

Fotoğraf no: 73

Katalog no	: 35
Fotoğraf no	: 74, 75
Çizim no	: 35
Envanter no	: 3107
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	:
Türü	: Kâse
Ölçüleri	: A.Ç. : 24,5 cm., Y. : 7,5 cm., K.Ç. : 16 cm., C. : 9 mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Kısa ayaklı şişkin gövdeli, geniş ağızlıdır.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Mavi- Beyaz seramik grubundandır.
Bezeme	: İçte merkezde mavi kenarlı yuvarlak bir madalyonun içi firuze ve mavi renkli stilize rozet çiçeklerle dekorlanmış, aralarındaki boşluklar mavi üçer benek ile doldurulmuştur. Dış yüzey de aynı desenlerle doldurulmuştur.
Tarihlendirme	: 16. yüzyıl

Çizim no: 35

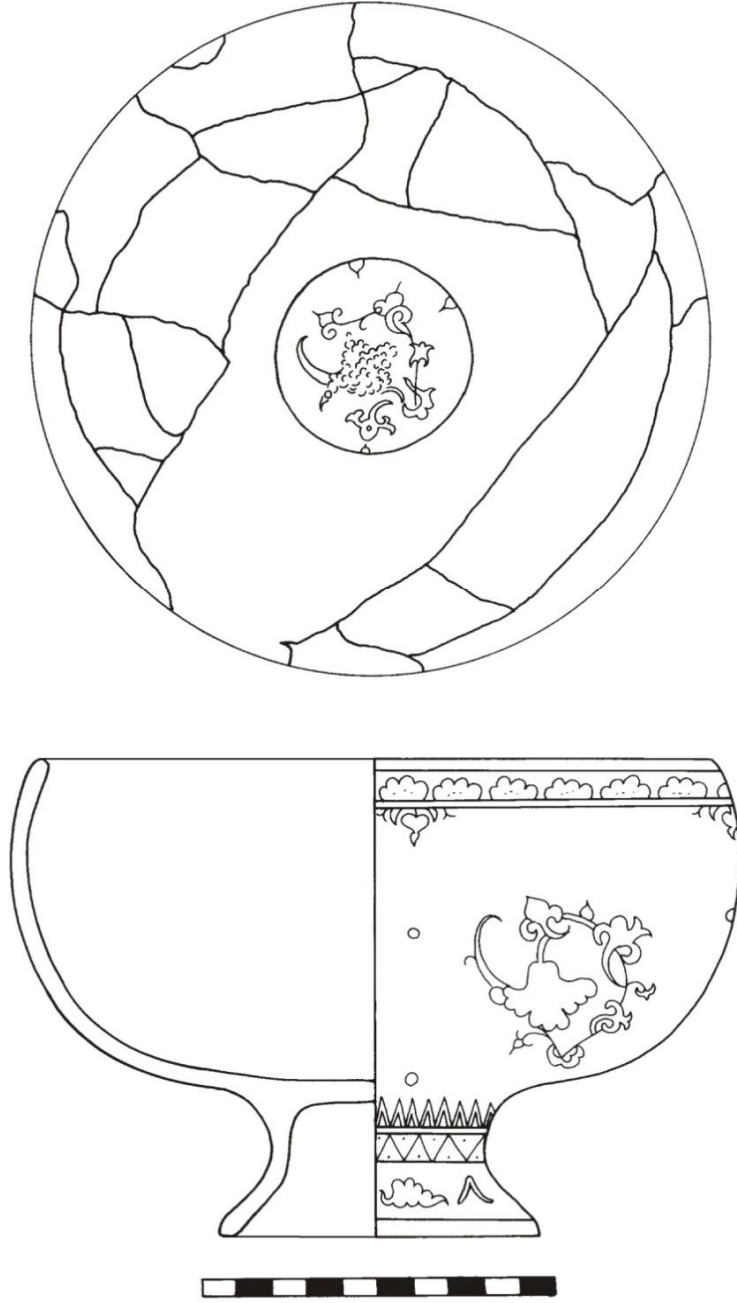

Fotoğraf no: 74

Fotoğraf no: 75

Katalog no	: 36
Fotoğraf no	: 76, 77
Çizim no	: 36
Envanter no	: 3098
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kâse
Ölçüleri	: A.Ç. : 19 cm., Y. : 13,5 cm., K.Ç. : 9 cm., C. : 5 mm.
Hamur rengi	: Beyaz, sert hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Ayak kısmı konik biçimdedir, şişkin gövdelidir ağıza doğru daralarak sonlanır. Kırık olup yapıştırılmış, eksik kısımları alçı ile tümlenmiştir.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Mavi beyaz seramik grubundandır.
Bezeme	: İçte merkezde bir madalyon ve madalyonun içinde palmet ve lotustan oluşan bir motif vardır. Dış yüzünde, ağız kenarında bir bordür vardır. Bordürün içine bulut benzeri desenler yerleştirilmiştir. Bu desenlerin içine de yan yana üçer adet nokta yerleştirilmiştir. Bordürden gövdeye doğru sarkan, belli aralıklarla düzenlenmiş bitkisel bezeme vardır. Gövdede yine lotus ve palmetlerden oluşan motifler yer alır. Ayak ve gövdenin birleştiği kısımda da bir bordür vardır. Bordürün içinde ve dışında üçgen oluşturan çizgiler yer alır. Bordürün içindeki her üçgenin merkezine birer nokta yerleştirilmiştir.
Tarihlendirme	: 16. yüzyıl

Çizim no: 36

Fotoğraf no: 76

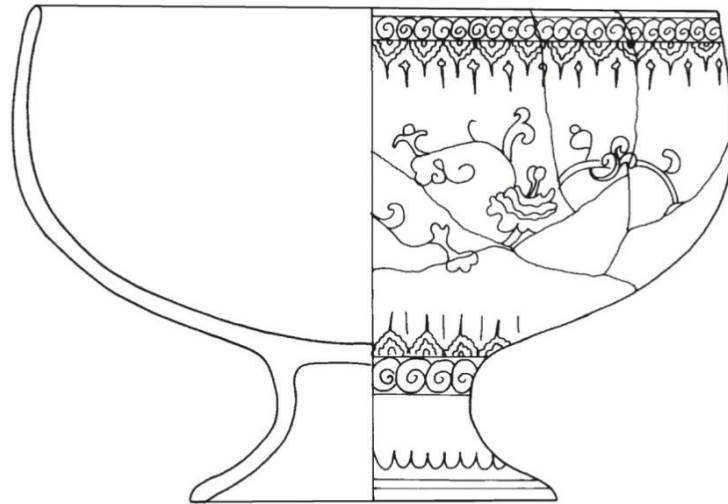
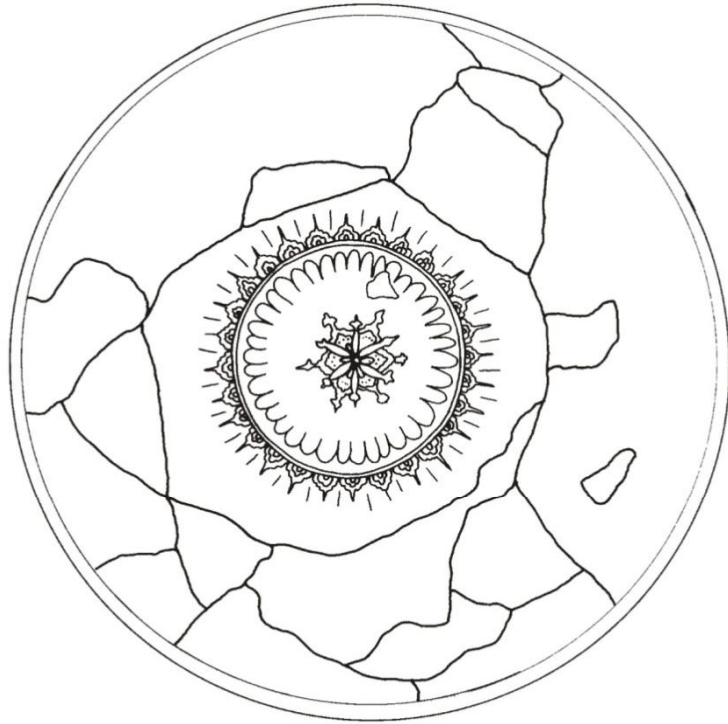

Fotoğraf no: 77

Katalog no	: 37
Fotoğraf no	: 78, 79
Çizim no	: 37
Envanter no	: 3099
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	:
Türü	: Kâse
Ölçüleri	: A.Ç. : 18,5 cm., Y. : 13,5 cm., K.Ç. : 9,8 cm., C. : 4 mm.
Hamur rengi	: Beyaz, sert hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Ayak kısmı konik biçimdedir, şişkin gövdelidir ağıza doğru daralarak sonlanır. Kırık olup yapıştırılmış, eksik kısımları alçı ile tümlenmiştir.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniğindedir. Mavi beyaz seramik grubundandır.
Bezeme	: Merkezde bir madalyon vardır. Madalyonun ortasına stilize edilmiş bir çiçek motifi yerleştirilmiştir. Madalyonun iç kenarında yarım daire şeklinde çizgilerin birleşerek oluşturduğu bir bordür dolanır. Madalyonun dış kenarında stilize edilmiş yaprak motiflerinden bir bordür oluşturulmuştur. Her yaprağın arasına birer düz çizgi yerleştirilmiştir. Formun dışında ağız kenarında ve ayakla gövdenin birleştiği kısımlarda aynı şekillerde süslenmiş birer bordür yer alır. Bordürün içinde spiral çizgiler birbirini takip eder dışında yine stilize edilmiş yapraklar ve her yaprağın arasında düz çizgiler vardır. Dış yüzeyin gövdesine de bitkisel süsleme yerleştirilmiştir. Ayak kısmında da bir bordür ve yukarı doğru yarım dairelerin birleşerek oluşturduğu bir desen yer alır.

Yayın : Çorum, Bengi,"1974" Yılında Bursa Müzesi Tarafından Müsadere Edilen İznik Keramikleri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Yıllığı VI., İstanbul, 1976, s.290

Tarihlendirme : 16. yüzyıl

Çizim no: 37

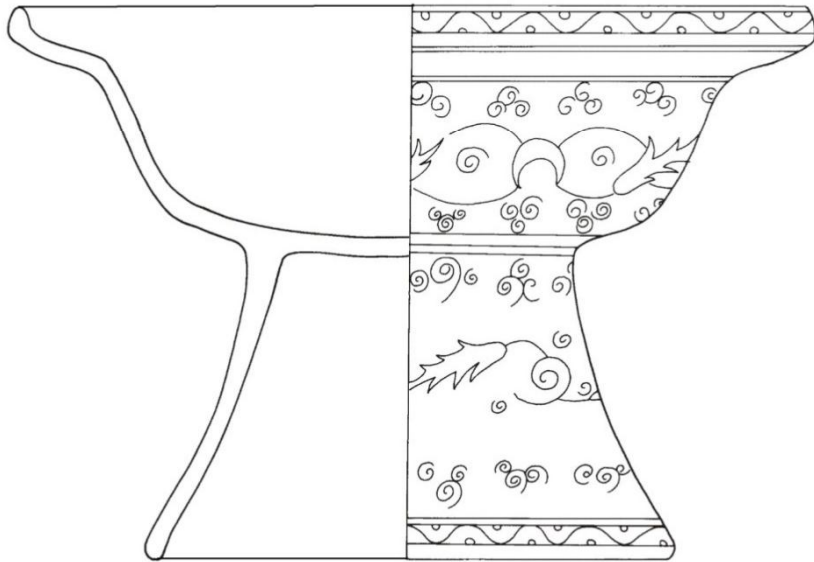

Fotoğraf no: 78

Fotoğraf no: 79

Katalog no	: 38
Fotoğraf no	: 80, 81, 82
Çizim no	: 38
Envanter no	: 3376
Müzeeye geliş şekli	: Hibe (Hibe, Joseph Sourtiel, Paris, 18 / 05 / 1977)
Buluntu yeri	:
Türü	: Ayaklı Meyve Tabağı
Ölçüleri	: A.Ç. : 27,5 cm., Y. : 19 cm., K.Ç. : 17,5 cm., C. : 6 mm.
Hamur rengi	: Pembe hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Şişkin kâse biçimli gövdesi vardır, ağız kenarı dışa taşkındır. Ağız kenarında, üzerine kapak oturtulabilecek gibi, dik bir biçimde yukarı uzanan bir çıkıntı vardır. Kâse, kesik koni şeklinde yüksek bir kaideye bağlıdır. Muhtemelen kaide ana gövdeye sonradan eklenmiştir.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Mavi beyaz seramik grubundandır.
Bezeme	: İçte merkezde bir madalyon yer alır. Madalyonun içinde ulama tarzında bitkisel bezeme vardır. Gövde kısmında yapraklar ve spiral çizgilerin birbirine c kıvrımındaki çizgilerle birleştirilmesiyle bir bordür oluşturulmuştur. Bu bordürün alt ve üstünde üçer spiral çizgiden oluşturulmuş bir desen dolaşır. Ağız kenarında da yönlü hatalerde yapılan bir desen uygulaması vardır. Dışta, ağız kenarında, içinde dalga biçiminde şekiller olan bir süsleme vardır. Gövdede, içte uygulanan süslemenin aynısı görülür.
Tarihlendirme	: 16. yüzyıl

Çizim no: 38

Fotograf no: 80

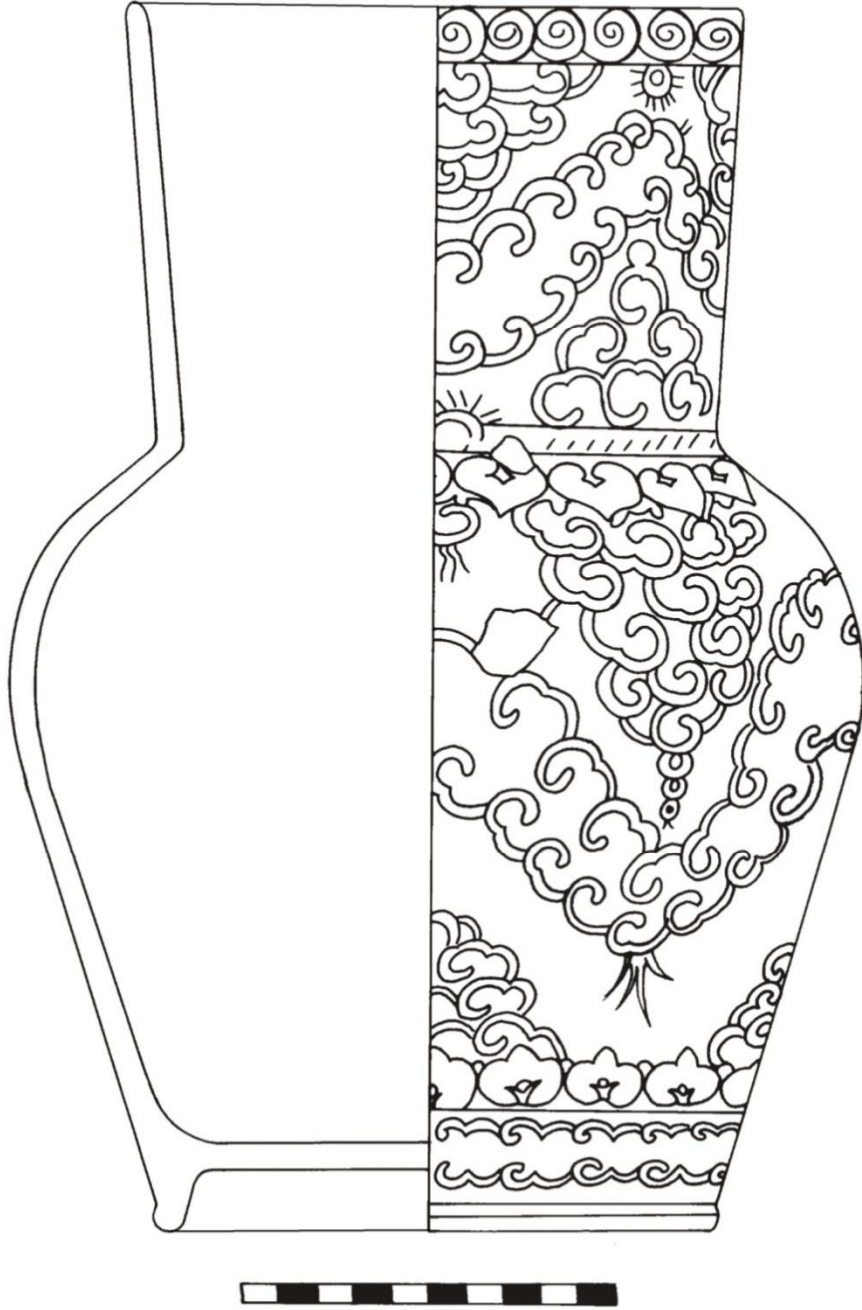

Fotograf no: 81

Fotoğraf no: 82

Katalog no	: 39
Fotoğraf no	: 83
Çizim no	: 39
Envanter no	: 3374
Müzeeye geliş şekli	: Hibe (Joseph Sourtiel, Paris, 18 / 05 / 1977)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Vazo
Ölçüleri	: A.Ç. : 16,2 cm., Y. : 32,5 cm., K.Ç. : 14,5 cm., C. : 7 mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Aşağı doğru daralan armut biçimli gövdesi ve silindirik boynu vardır.
Bezeme tekniği	: Sıratlı tekniği. Mavi- Beyaz seramik grubundandır.
Bezeme	: Gövde ve boyunda birbirini tekrarlayan bulut benzeri bir desen ve dallardan oluşan bir kompozisyon ile süslenmiştir. Dekorda grimsi bir renk kullanılmıştır.
Yayın	: Bulut, Lale, A. Demir, Y. Demiralp, "Akdeniz" de İslam Sanatı Erken Osmanlı Sanatı Beyliklerin Mimarisi, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2000, s. 99
Tarihlendirme	: 16. yüzyıl

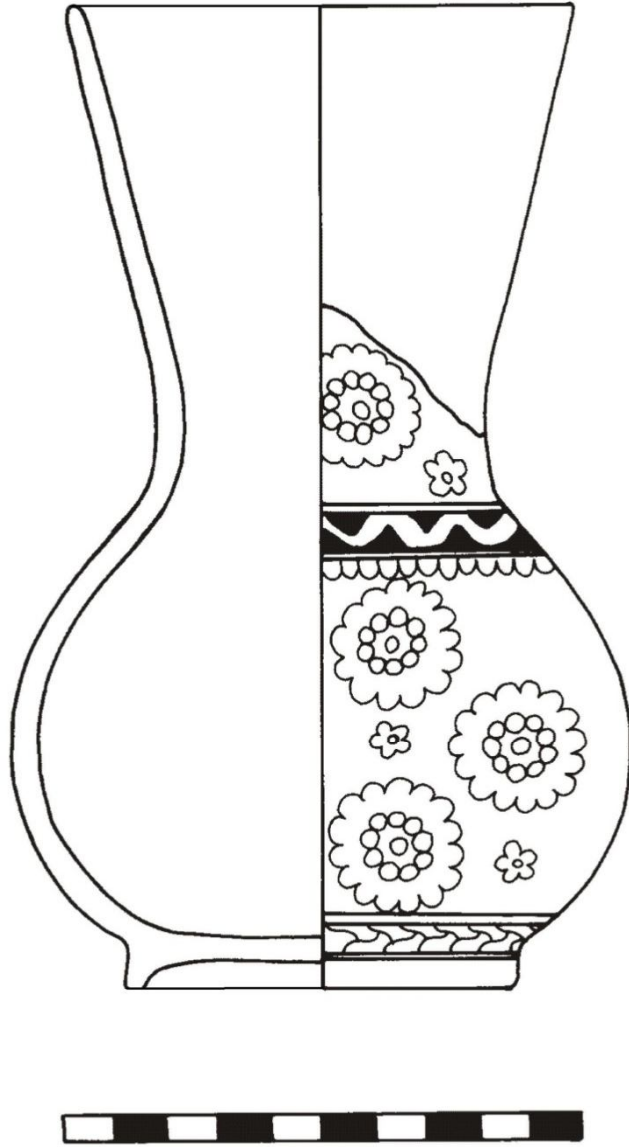

Çizim no: 39

Fotograf no: 83

Katalog no	: 40
Fotoğraf no	: 84
Çizim no	: 40
Envanter no	: 3104
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Sürahi
Ölçüleri	: A.Ç. : 9,7 cm., Y. : 19 cm., K.Ç. : 7,5 cm., C. : 5 mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Ağız kısmı geniştir. Gövdeye doğru daralan boynu vardır, şişkin gövdeli ve kısa ayaklıdır. Kırık olup yapıştırılmış, büyük bir kısmı alçı ile tümlenmiştir.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Mavi- Beyaz seramik grubundandır.
Bezeme	: Gövdeyle boyunun birleştiği yerde, mavi zemin üzerine beyaz zigzaglardan oluşan bir bordür vardır. Kaidenin üzerinde ise beyaz zemin üzerinde mavi “S” lerden oluşan özgün motifli bir bordür dolaşır. Gövdeye ve boyuna stilize edilmiş irili ufaklı papatya benzeri çiçekler yerleştirilmiştir.
Tarihlendirme	: 16. yüzyıl

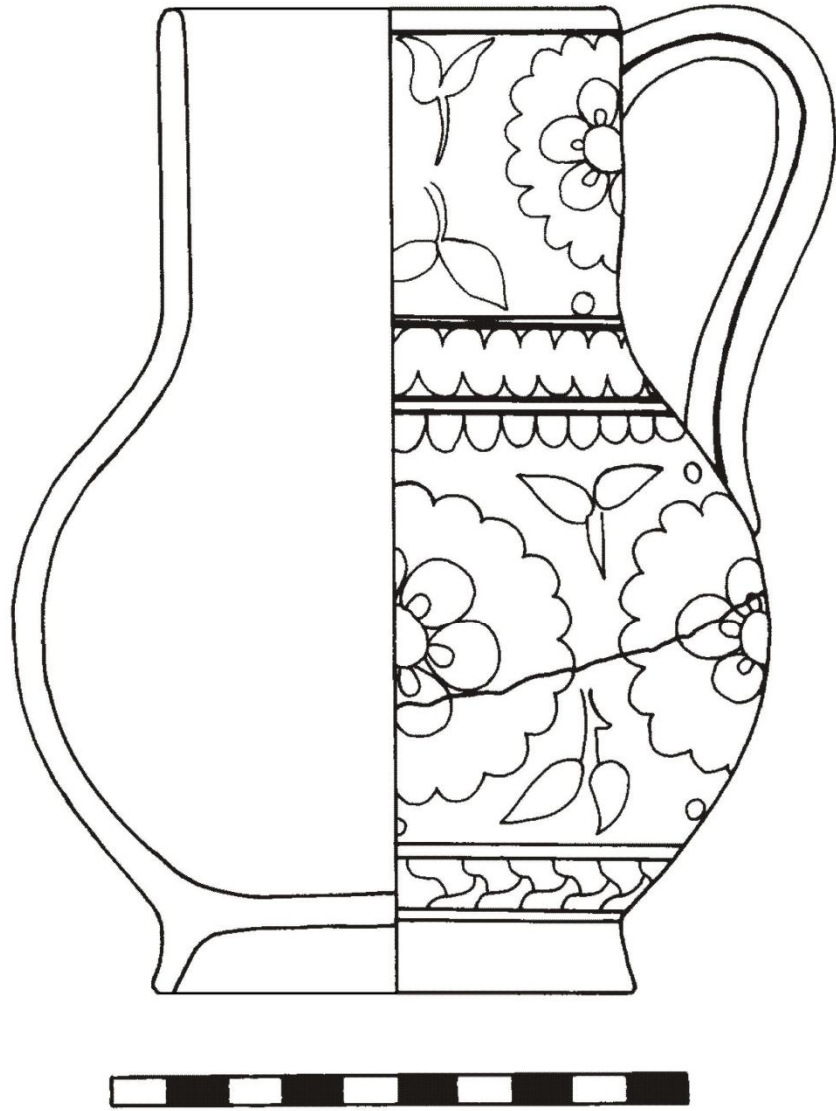

Çizim no: 40

Fotoğraf no: 84

Katalog no	: 41
Fotoğraf no	: 85, 86, 87
Çizim no	: 41
Envanter no	: 3284
Müzeeye geliş şekli	: Hibe (Joseph Sourtiel, Paris, 14 / 08 / 1976)
Buluntu yeri	:
Türü	: Bardak
Ölçüleri	: A.Ç. : 8 cm., Y. : 17 cm., K.Ç. : 8,3 cm., C. : 5 mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Şişkin karınlı, düz boyunludur. Yuvarlak ağzı ve gövdeden ağız kenarına uzanan tek kulpu vardır. Kırık olup yapıştirilmiştir.
Bezeme tekniği	: Sıratlı tekniğindedir. Mavi beyaz seramik grubundandır.
Bezeme	: Boyun ve kaidede birer bordür dolaşır. Boyun ve gövde kısımlarında mavi zemin üzerinde koyu mavi konturla ayrılmış madalyon biçimindeki beyaz alanlar bırakılmıştır. İçine firuze renklerle doldurulmuş altı yapraklı çiçekler vardır. Madalyonların aralarına dal ve ikişer yapraktan oluşan motifler yerleştirilmiştir.
Tarihlendirme	: 16. yüzyıl

Çizim no: 41

Fotoğraf no: 85

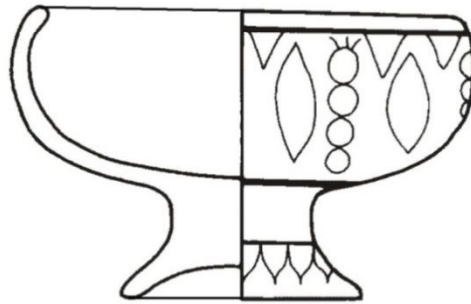
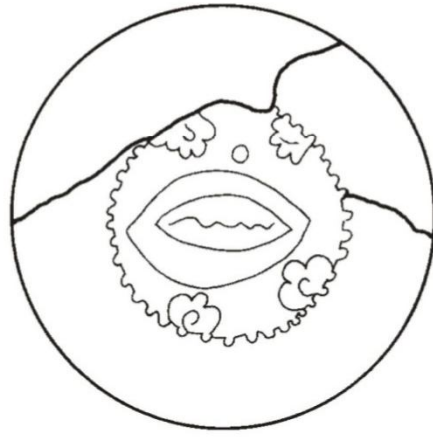

Fotoğraf no: 86

Fotoğraf no: 87

Katalog no	: 42
Fotoğraf no	: 87, 88
Çizim no	: 42
Envanter no	: 3138
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma(Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kadeh
Ölçüleri	: A.Ç. : 8,2 cm., Y. : 5,3 cm., K.Ç. : 4,5 cm., C. : 3,5 cm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Bezeme tekniği	: Sıratlı tekniğindedir. Mavi- Beyaz seramik grubundandır.
Bezeme	: İçte, merkezde mavi zeminli yuvarlak bir madalyonun ortasında oval beyaz bir boşluk içinde, firuze renkli, içi siyah konturlu bir yaprak vardır. Dış yüzde kaide üzerinde stilize edilmiş yapraklar yan yana sıralanmıştır. Ağız kenarında ve gövdedeki iki şerit arasında kalan kısımda geometrik biçimlerin yan yana dizilmesiyle elde edilmiş bir kompozisyon yer alır.
Form	: Geniş ağızlıdır, kaideye doğru daralır. Kaide, gövdeyle birleştiği yerde dar tabana doğru genişleyen biçimdedir.
Tarihlendirme	: 16. yüzyıl

Çizim no: 42

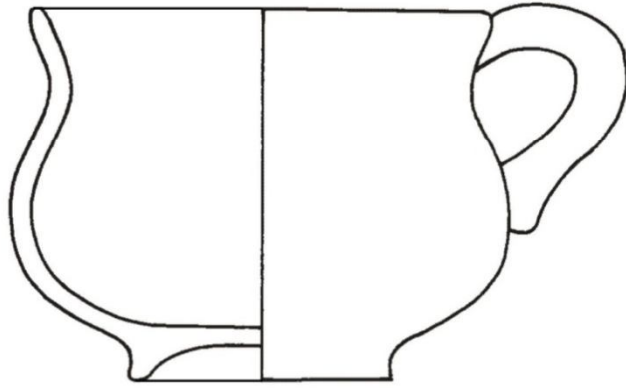
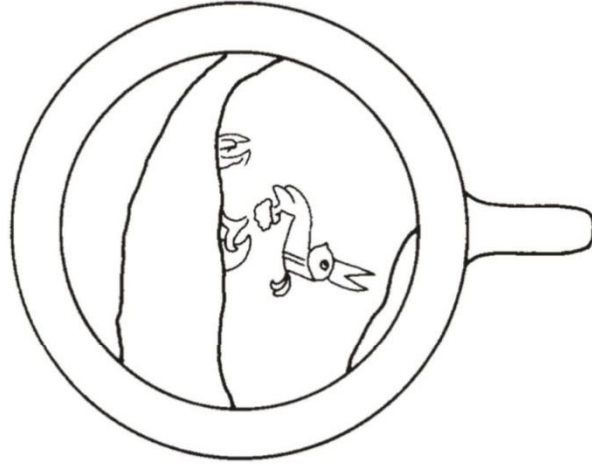

Fotoğraf no: 87

Fotoğraf no: 88

Katalog no	: 43
Fotoğraf no	: 89, 90
Çizim no	: 43
Envanter no	: 3593
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma(10 / 10 / 1979)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Bardak
Ölçüleri	: A.Ç. : 8,8 cm., Y. : 7 cm., K.Ç. :5,1 cm., C. : 4 mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Formun orijinal parçası sadece kaideden ibaret olup, % doksani tümlenmiştir.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Mavi- Beyaz seramik grubundandır.
Bezeme	: İçte tabanda beyaz zemin üzerine mavi renkli olan, koşan bir tavşan figürü görülmektedir.
Yayın	: Çorum, Bengi, “1974 Yılında Bursa Müzesi Tarafından Müsadere Edilen İznik Keramikleri”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Yıllığı, VI., İstanbul, 1976, s.291
Tarahlendirme	: 16. yüzyıl

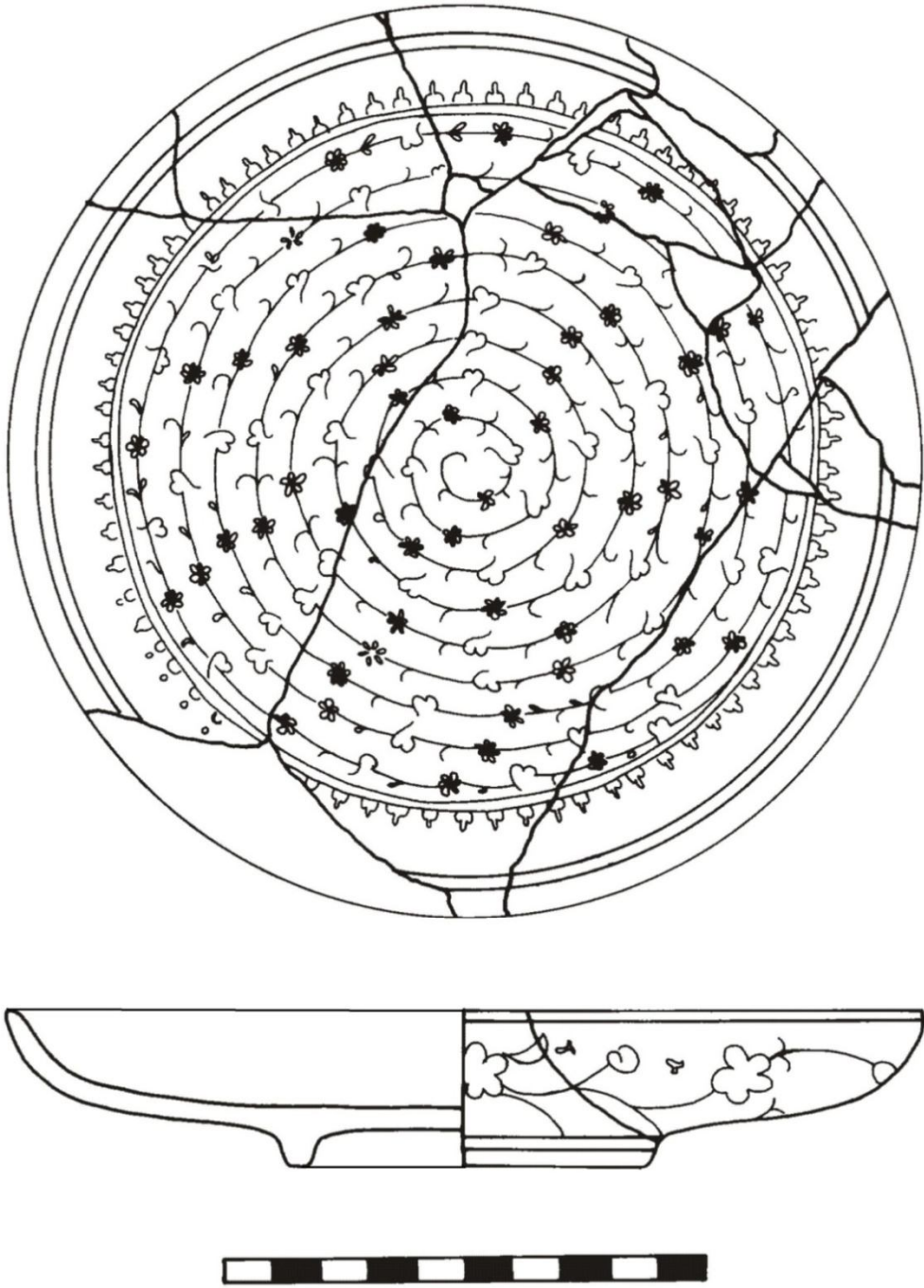

Fotoğraf no: 89

Fotoğraf no: 90

Katalog no	: 44
Fotoğraf no	: 91, 92, 93
Çizim no	: 44
Envanter no	: 3108
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Tabak
Ölçüleri	: A.Ç. : 19 cm., Y. : 3,5 cm., K.Ç. : 7,5 cm., C. : 4 mm.
Hamur rengi	: Kırmızı hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Ayak kısmı kısadır. Ağıza doğru genişleyen bir formu vardır. Kırık olup yapıştırılmış, alçı ile tümlenmiştir.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Haliç işi. Mavi- Beyaz seramik grubundandır.
Bezeme	: İç yüzeyde haliç işi bezeme vardır (merkezden dışa doğru uzanan). Dekor ağız kenarında bir bordürle sonlanır. Dış yüzeyde çiçekler ve dallar ulanarak bir düzenlenme uygulanmıştır.
Yayın	: Çorum, Bengi, "1974 Yılında Bursa Müzesi Tarafından Müsadere Edilen İznik Keramikleri", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Yıllığı, VI., İstanbul, 1976, s.292
Tarihlendirme	: 16. yüzyıl

Çizim no: 44

Fotoğraf no: 91

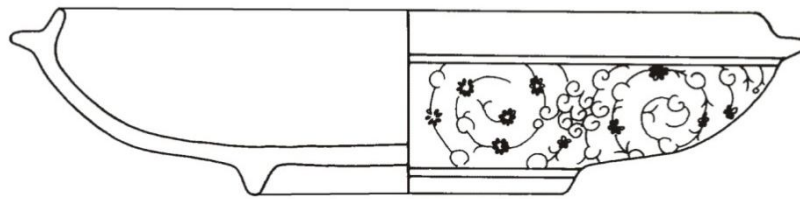
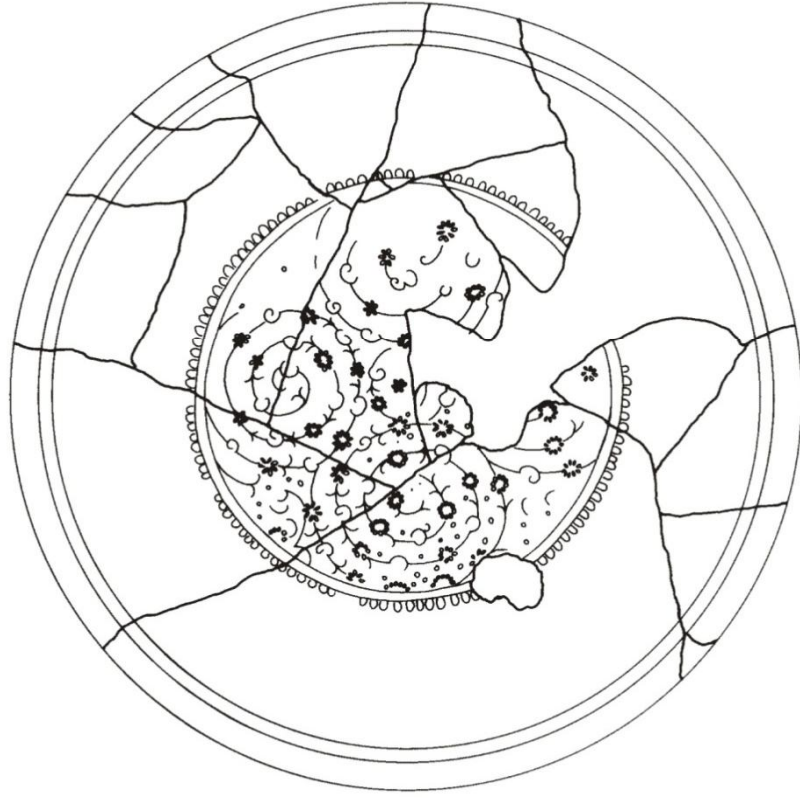

Fotoğraf no: 92

Fotoğraf no: 93

Katalog no	: 45
Fotoğraf no	: 94, 95, 96
Çizim no	: 45
Envanter no	: 3109
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Tabak
Ölçüleri	: A.Ç. : 21,5 cm., Y. : 5 cm., K.Ç. : 8,8 cm., C. : 4 mm.
Hamur rengi	: Pembe hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Üzerine kapak oturabilen bir formdadır. Muhtemelen kapaklı bir tabaktır. Ayak kısmı kısadır.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Haliç işi. Mavi- Beyaz seramik grubundandır.
Bezeme	: İçte merkezde madalyon içinde beş merkezden çıkan kıvrık dallar vardır. Dış yüzeyde de aynı dekor görülmektedir.
Yayın	: Çorum, Bengi, Çorum, Bengi, "1974 Yılında Bursa Müzesi Tarafından Müsadere Edilen İznik Keramikleri", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Yıllığı, VI., İstanbul, 1976, s.292
Tarihlendirme	: 16. yüzyıl

Çizim no: 45

Fotoğraf no: 94

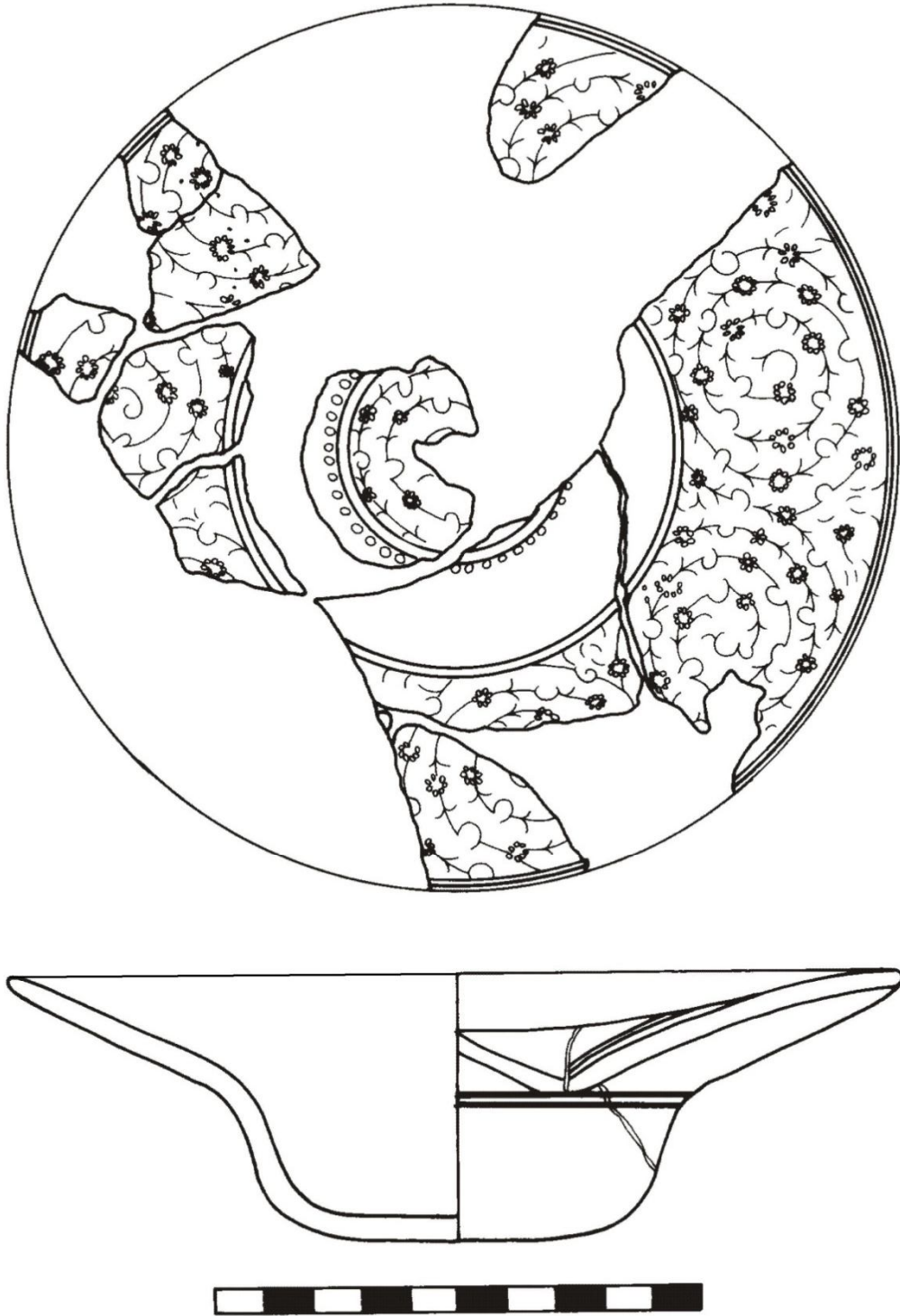

Fotoğraf no: 95

Fotoğraf no: 96

Katalog no	: 46
Fotoğraf no	: 97, 98, 99
Çizim no	: 46
Envanter no	: 3592
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma(10 / 10 / 1979)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Leğen / tabak
Ölçüleri	: A.Ç. :18,5cm., Y. : -en yüksek: 5,5cm., en alçak: 3 cm., K.Ç. : 7 cm., C. : 5 mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Kaide çıkıntısı yoktur, düztabandır. Gövdesi dar ve çukurdur. Ağız kenarı dışa taşkın ve geniştir. Ağız kenarı yamuktur. Form ilk bakışta deforme olmuş gibi görünmektedir. Fakat leğen formuna yakın olduğundan bozuk bir eser olup olmadığı tartışmaya açıktır. Birçok parça halinde olup yapıştırılmıştır. Eksik yerleri alçı ile tamamlanmıştır.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Haliç işi. Mavi- Beyaz seramik grubundandır.
Bezeme	: Tabağın merkezinde ve ağız kenarında spiral hareketlerle çizilmiş dallar ile birbirine bitişik madalyonlar oluşturulmuştur. Bu dallar üzerinde sistemli bir şekilde yerleştirilmiş çiçek ve yaprak desenleri görülmektedir.
Tarihlendirme	: 16. yüzyıl

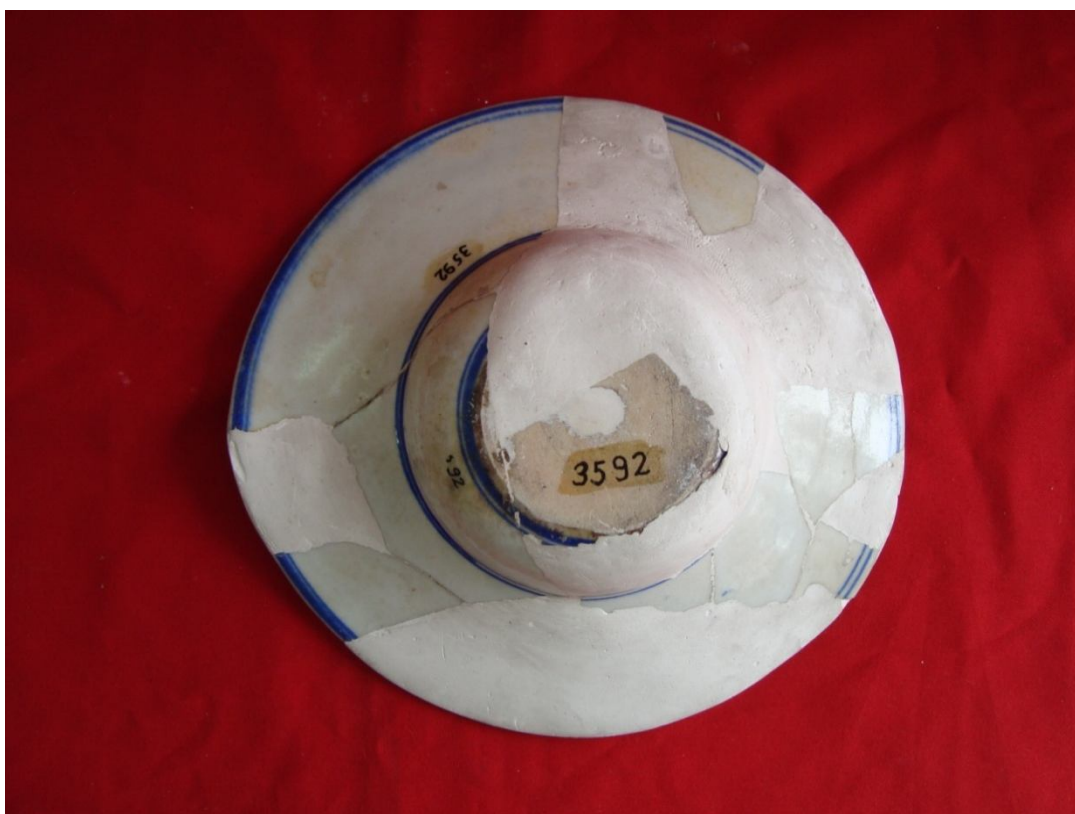
Çizim no: 46

Fotoğraf no: 97

Fotoğraf no: 98

Fotoğraf no: 99

4.3.3.5. Şam işi seramik grubu

1530 yıllarının sonuna doğru dördüncü bir renk olan mangan moru kullanımı ortaya çıktı. Mangan moru patlıcan morundan gülkurusuna kadar koyu ya da daha açık tonlarda kullanılan bir renktir. Bu grupta renkte çeşitlilik artarak mavi, türkuaz, yeşil, mangan moru ve siyah bezemede belli başlı renkler olmuştur¹⁰⁷. Mangan morunun diğer renklerle bir araya geldiği ürünlere kimi zaman eski adlandırıldıkları biçimde “Şam işi” denir. Şam işlerin başlıca özelliklerinden biri, dekorun bütün yüzeye yayılmasıdır. Bezemeler, ağaçlı örnekler, naturalist, karışık ve saz üslubunda¹⁰⁸ olmak üzere dört ana grupta toplanabilir¹⁰⁹. Önceleri görülen lale, sümbül karanfil yanında tomurcuk halinde veya açılmış güller, enginar balık pulları, rozet çiçekleri ve bazen çiçek dekoru arasında yabancı bir motif olarak ibrik vazo gibi şekiller de göze çarpar¹¹⁰.

Londra British Museum’da bulunan kitabeli bir parçanın ve İznik kazılarının ortaya koyduğu gibi bu çinilerin 16.yüzyıl ortalarında İznik’te yapıldığı anlaşılmıştır¹¹¹.

Müzedeki Şam işi seramikler grubunda üç eser vardır. Bunlar 2 kadeh ve 1 tabaktır. Kadehlerden biri yarım daire (Kat. no: 47), diğeri “V” biçimindedir (Kat. no: 48). Katalogda yer alan tabak dışa taşkın ağızlıdır (Kat. no: 49). Eserlerde mor, mavi, yeşil, kırmızı, siyah renkler kullanılmıştır.

¹⁰⁷ Oktay Aslanapa, a.g.e. s, 20

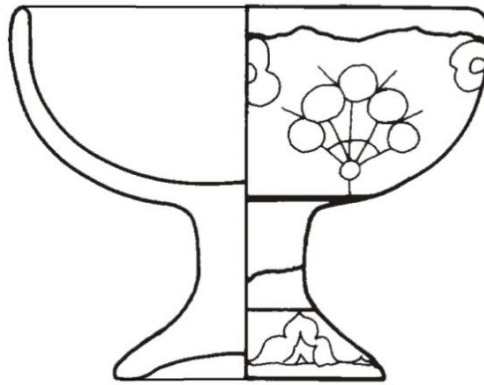
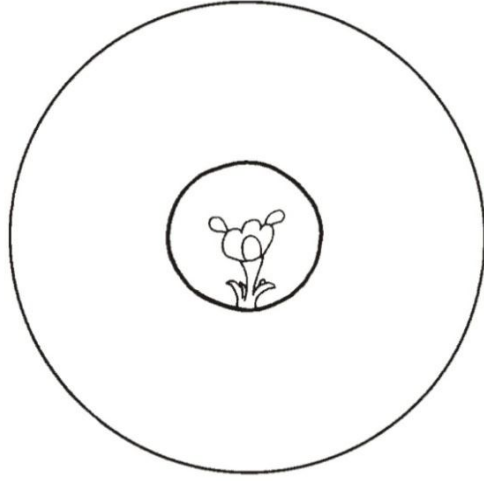
¹⁰⁸ Saz yolu ya da saz üslubu Osmanlı sanatının yaygın bir bezeme üslubudur. Hatai ve tomurcukları ile kıvrımlar çizen ve birbirini delerek geçen son derece iri saz yapraklarından oluşur. Bu üslubu Kanuni döneminde eserler vermiş olan ressam Şah Kulu başlatmıştır. Gerek çini, kalemîşi, taş işçiliği gibi mimariye bağlı bezemelerde, gerek kitap resmi, cilt, kumaş, halı sanatları ve diğer küçük sanatlarda yaygın uygulama alanı bulmuş olan saz üslubu, 16. yüzyıl ortalarından 17. yüzyıl ortalarına değin geçerliliğini korumuştur. Bkz. Filiz Çağman, “Osmanlı Sanatı Sergisi”, *V. Kazı Sonuçları Toplantısı*, İstanbul, 1983, s.37

¹⁰⁹ Nurşen Özkul Fındık, “Osmanlı Devri Seramik Sanatı” *Türkler Ansiklopedisi 12. Cilt*, Semih Ofset, Ankara, 2002, s.379

¹¹⁰ Laure Soustiel, Suna- İnan Kıraç ve Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonlarından Osmanlı Seramiklerinin Görkemi XVI. –XIX Yüzyıl, İstanbul, 2000, s. 49

¹¹¹ Gönül Öney, “ İslam Süsleme ve El Sanatlarına Türklerin Katkısı” *İslam Sanatında Türkler*, İstanbul, 1976, s. 119-129

Katalog no	: 47
Fotoğraf no	: 100, 101
Çizim no	: 47
Envanter no	: 3117
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kadeh
Ölçüleri	: A.Ç. : 9,3 cm., Y. : 7 cm., K.Ç. : 5,2 cm., C. : 5,5 mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Geniş ağızlıdır, kaideye doğru daralır. Kaide, gövdeyle birleştiği yerde dar, tabana doğru genişleyen biçimdedir. Eksik kısımları alçı ile tümlenmiştir.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Şam işi seramik grubundandır.
Bezeme	: İçte merkezde mavi yuvarlak madalyon, içinde ortası kırmızı beyaz küçük bir çiçek ve yeşil yapraklar vardır. Dış yüzünde kırmızı ve mavi beneklerden oluşan demetler ve demetlerin aralarına yerleştirilen çiçeklerden oluşan kompozisyon yer alır.
Tarihlendirme	: 16.-17. yüzyıl

Çizim no: 47

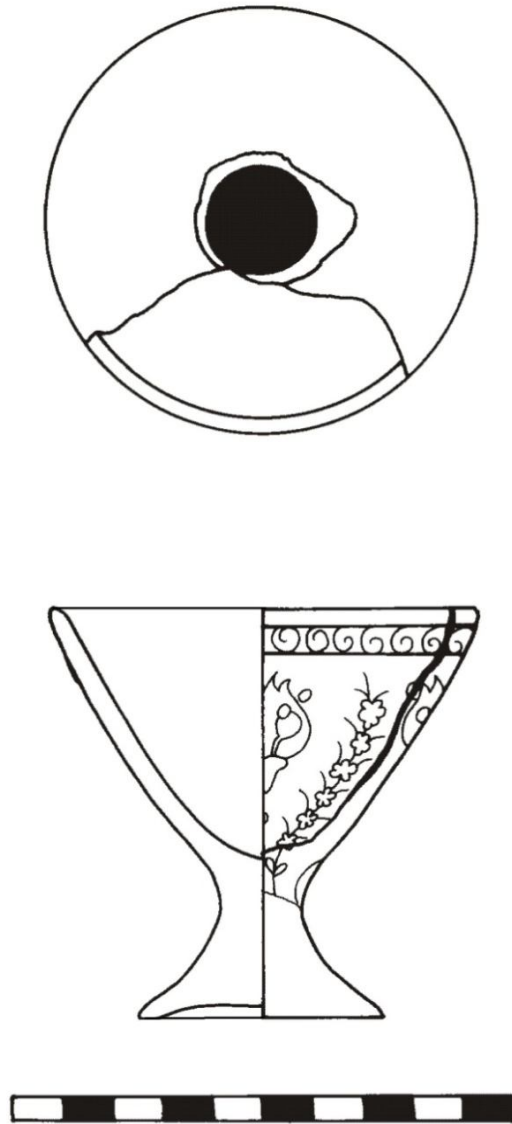

Fotoğraf no: 100

Fotoğraf no: 101

Katalog no	: 48
Fotoğraf no	: 102, 103
Çizim no	: 48
Envanter no	: 3163
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma(Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	:-
Türü	: Kadeh
Ölçüleri	: A.Ç. : 8,5 cm., Y. : 8,2 cm., K.Ç. : 4,9 cm., C. : 4 mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Konik biçimde dışa doğru açılan ağız kısmı vardır, kaideye doğru daralır. Kaide, gövdeyle birleştiği yerde dar, tabana doğru genişleyen biçimdedir. Eksik kısımları alçı ile tümlenmiştir.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Şam işi seramik grubundandır.
Bezeme	: Ağız kenarında, içi spiral çizgilerle doldurulmuş bir bordür vardır. Gövde kısmında kaideden ağıza doğru yükselen stilize edilmiş çiçek motifleri yerleştirilmiştir.
Yayın	: Çorum, Bengi, Çorum, Bengi, "1974 Yılında Bursa Müzesi Tarafından Müsadere Edilen İznik Keramikleri", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Yıllığı, VI., İstanbul, 1976, s.293.
Tarihlendirme	: 16.-17. yüzyıl

Çizim no: 48

Fotoğraf no: 102

Fotoğraf no: 103

Katalog no	: 49
Fotoğraf no	: 104, 105
Çizim no	: 49
Envanter no	: 3162
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma(Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Tabak
Ölçüleri	: A.Ç. : 29,5 cm., Y. : 5,5 cm., K.Ç. : 14,3 cm., C. : 7 mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Şam işi seramik grubundandır.
Bezeme	: Ortada merkezden dışa doğru spiral hareketle açılan birbiri ardına sıralanmış stilize yaprak motifleri bezenmiştir. Hemen akabinde bulut motifleri ve çiçek motifleri tabağı çevreler. Dış yüzeyde de belli aralıklarla yerleştirilmiş çiçek desenleri yer alır.
Form	: Kısa ayaklı, sığ gövdelidir. Ağız kenarı dışa taşkındır. Kırık olup yapıştırılmış alçı ile tamamlanmıştır.
Tarihlendirme	: 16.-17. yüzyıl

Çizim no: 49

Fotoğraf no: 104

Fotoğraf no: 105

4.3.3.6. Rodos işi seramikler

Paris'te Cluny Müzesi, 1865- 1878 yılları arasında, konsolos Auguste Salzmann Rodos'ta 532 parçalık bir koleksiyon satın almıştır. Salzmann'ın bu alışverişi nedeniyle İznik çinileri XX. yüzyıl başında "Rodos işi" olarak adlandırılmıştır¹¹². Rodos'ta satın aldığından eski yayınlarda "Rodos" veya "Lindos" seramikleri diye tanıtılmaktadır. Daha sonra tespit edilen bütün kaynaklar, kitabeli parçalar ve İznik kazıları bu eserlerin İznik'te yapıldığını kesin olarak ortaya koymuştur. Büyük olasılıkla Kütahya bu grup seramik yapımında da İznik'e destek olmaktadır¹¹³.

Bu seramiklerde renkler parlak beyaz üzerine kobalt mavisi, yeşil¹¹⁴, firuze, 40- 50 sene kadar görüldükten sonra kaybolan kabarık parlak mercan kırmızısı kullanılmıştır. Siyah bir kontur renklerin etrafını çevreleyerek bunların akmasına engel olur. Bezemede kullanılan hançer biçiminde iri yeşil yapraklar bu dekora karakteristik bir ifade veriyor. Çintemani¹¹⁵, bulut, balık pulu motifleri, çiçekle doldurulmuş madalyonlar, yelkenliler, örgü şeritleri ve meandır gibi motifler sıklıkla görülür. 17.yüzyıl sonlarında kalite hızla bozulmuş; sır kötüleşmiş, zemin kirli ve lekeli bir hal almıştır. Renkler konturlarından taşmış ve soluklaşmıştır. Kırmızı rengin yerini kahverengi almış, 18. Yüzyılda bu imalat son bulmuştur¹¹⁶.

Müzedeki seramikler arasından 3 kulplu sürahi, 3 tabak, 2 bardak ve 1 kâse bu gruba girer. Sürahiler (Kat. no: 56, 57, 58) tombul gövdeli olup ağız kısmından gövdeye uzanan kıvrık kulpları vardır. Tabaklardan (Kat. no: 51, 52) dışa taşkın ağız kenarlıdır (Kat. no: 50) ve ağıza doğru genişleyerek sonlanır. (Kat. no: 51)'in sıırı dökülmüş desenleri de yıpranmıştır. Bardaklar silindirik gövdelidir ve kulpları geometrik biçimlidir (Kat. no:54, 55). Katalogdaki Rodos işi tek kase dışa çekik ağız kenarlıdır (Kat. no: 53).

Eserlerin hepsinde kabarık kırmızı renk kullanımı ve stilize edilmiş bitkisel bezeme vardır. Dönemde karakteristik olan kıvrımlı hançer yapraklar (Kat. no: 52, 54) dışındaki eserlerin hepsinde görülmektedir. Hançer yapraklar (Kat. no 53, 50) 'te ulama, (Kat.

¹¹² Laure Soustiel. a.g.e. s,39

¹¹³ Gönül Öney, Türk Çini Sanatı, İstanbul,1976, s. 127

¹¹⁴ Rodos işi seramiklerde kırmızı kadar dikkatle incelenmesi gereken renk yeşildir. Canlı, parlak, koyu yeşil kırmızı gibi kısa bir dönem kullanılmıştır. Bkz. Nurşen Özkul Fındık, İznik Roma Tiyatrosu Kazı buluntuları (1980- 1995) Arasındaki Osmanlı Seramikleri, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2001, 264

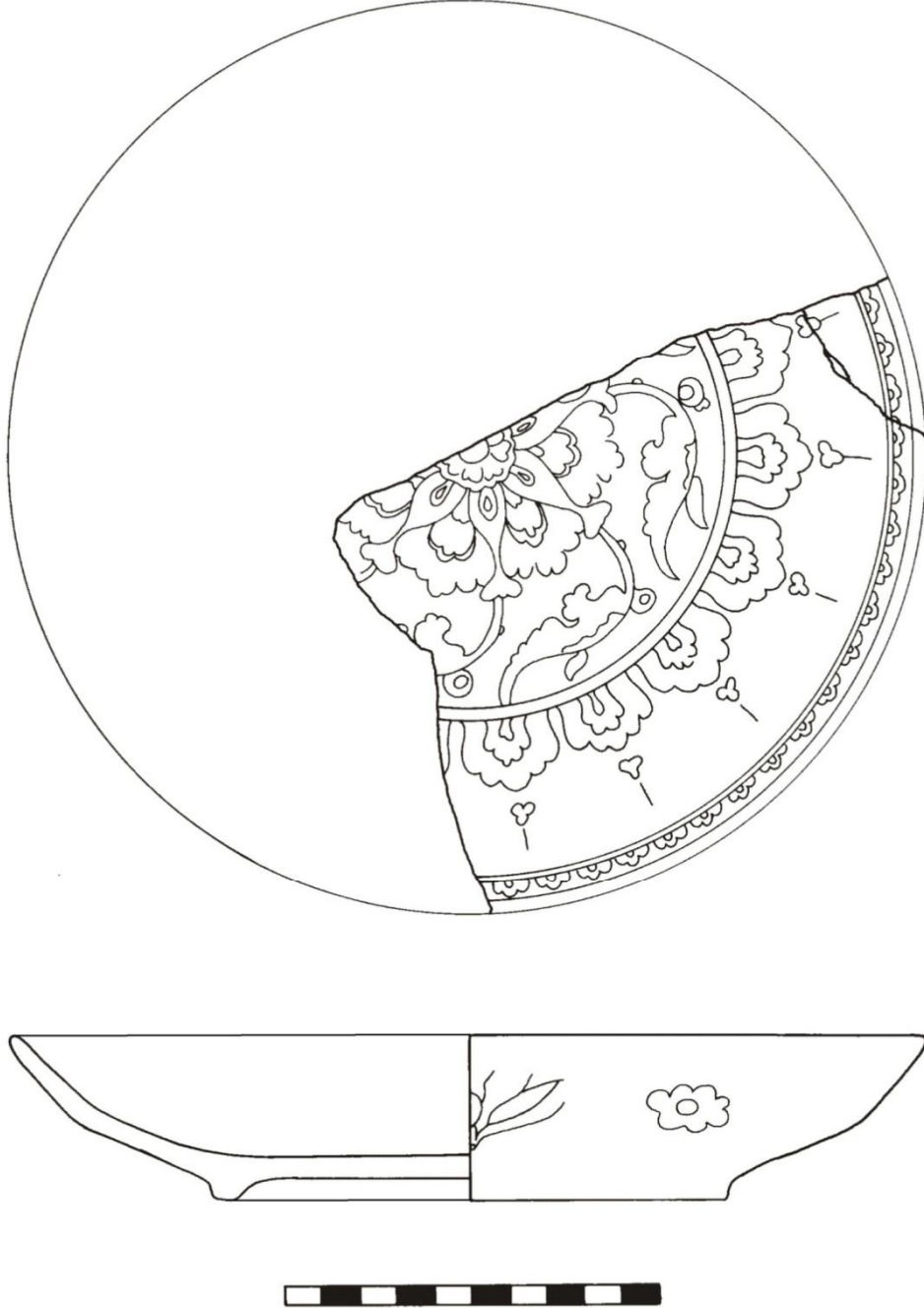
¹¹⁵ Dalgalı biçimde bir çizgi ve üç beneğin birleşmesinden meydana gelir.

¹¹⁶ Oktay Aslanapa, a.g.e. s, 21

no:51)'de serbest kompozisyon, (Kat. no:b55, 56, 57, 58)'de tek yaprak şeklinde kullanılarak diğer bezeme öğeleriyle bir araya getirilmiştir.

Eserlerin renklendirilmesinde (Kat. no:50, 51, 54, 55, 58)'de kırmızı, mavi, yeşil, siyah, (Kat. no: 52, 56, 57)'de kırmızı, mavi, firuze ve siyah,(Kat. no: 53)'te kırmızı, mavi, yeşil, firuze ve siyah renk kullanılmıştır.

Katalog no	: 50
Fotoğraf no	: 106, 107
Çizim no	: 50
Envanter no	: 3159
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Tabak
Ölçüleri	: A.Ç. : 24,4 cm., Y. : 4 cm., K.Ç. : 14 cm., C. : 6 mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Rodos işi seramik grubundandır.
Bezeme	: İçte merkezde bir madalyon vardır. Madalyona muhtemelen altı yapraklı olan bir çiçek motifi yerleştirilmiştir. Her yaprağın arasında spiral bir şekilde uzanan yaprak desenleri yer alır (merkezsiz hatai). Madalyonun dışında stilize edilmiş yaprak motifleri ardı ardına dizilmiştir. Her yaprağın üzerinde stilize edilmiş bir çiçek motifi vardır. İçte ağız kenarında, yarısı görünen papatya benzeri bir çiçek motifinin bulunduğu bordür dolanır. Formun dış yüzeyinde bir çiçek motifi ve bir yaprak motifi yan yana belli aralıklarla sıralanmıştır. Dekorda mavi, yeşil ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Şeffaf sırlıdır.
Form	: Ayak kısmı kısadır, ağıza doğru genişleyen bir formdadır.
Yayın	: Çorum, Bengi, "1974" Yılında Bursa Müzesi Tarafından Müsadere Edilen İznik Keramikleri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Yıllığı VI., İstanbul, 1976, s.294
Tarihlendirme	: 17. yüzyıl

Çizim no: 50

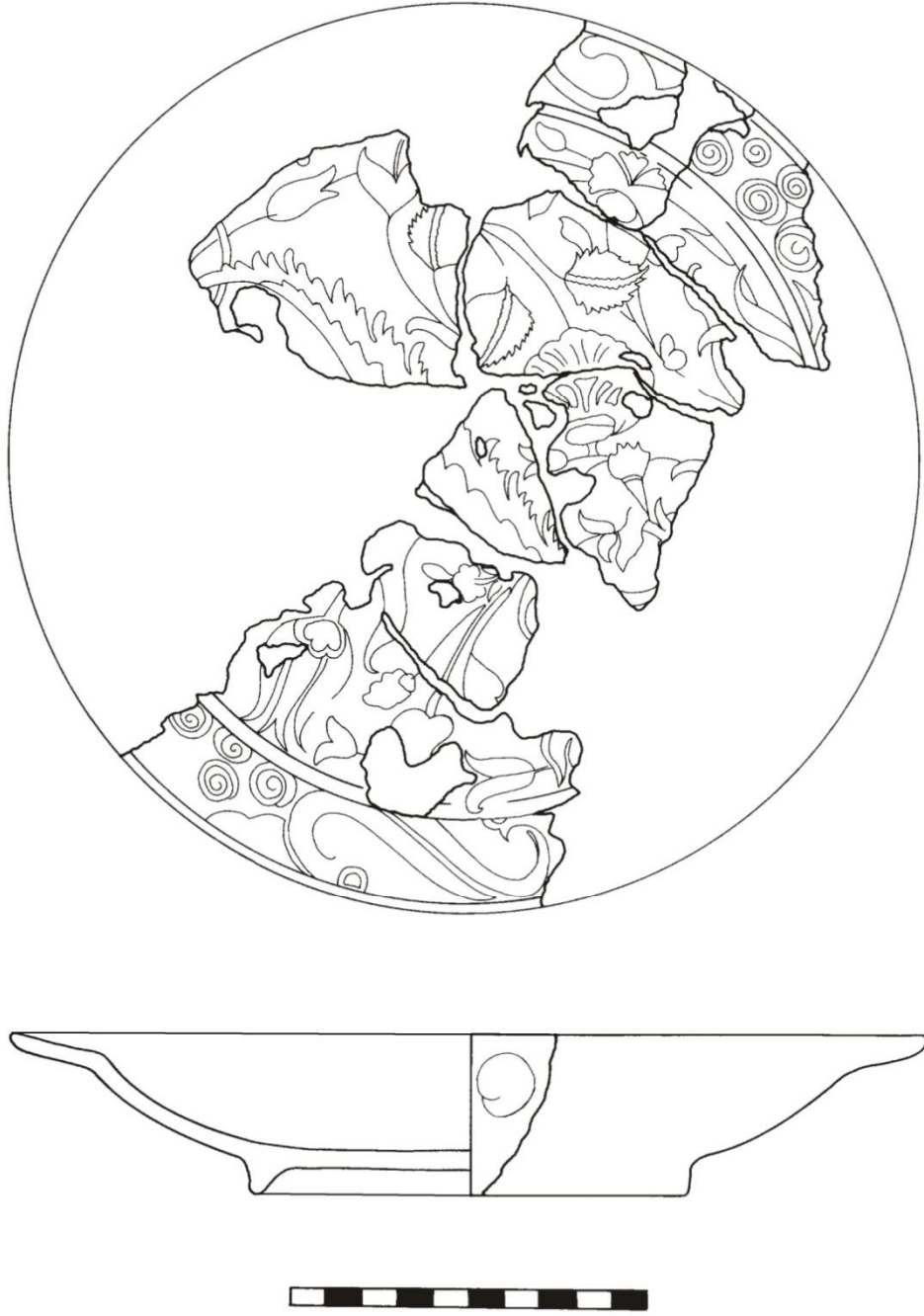

Fotoğraf no: 106

Fotoğraf no: 107

Katalog no	: 51
Fotoğraf no	: 108, 109
Çizim no	: 51
Envanter no	: 3111
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma(Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Tabak
Ölçüleri	: A.Ç. :25,5 cm., Y. : 4,5 cm., K.Ç. :12,5 cm., C. : 5 mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Kısa ayaklı, sığ gövdelidir. Ağız kenarı dışa taşkındır. Kırık olup yapıştırılmış alçı ile tamamlanmıştır.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Rodos işi seramik grubundandır.
Bezeme	: İç kısmı, yeşil ve mavi bir hançer yaprak, mavi lale motifleri, kırmızı gül ve karanfil motiflerinden oluşan desen kaplar. Bütün motifler siyah konturludur. Dış yüzünde belli aralıklarla yerleştirilmiş siyah konturlu küçük yeşil yuvarlak motifler vardır.
Tarihlendirme	: 17. yüzyıl

Çizim no: 51

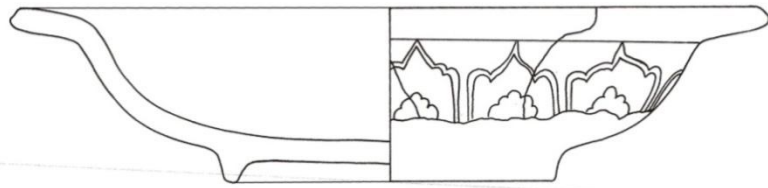
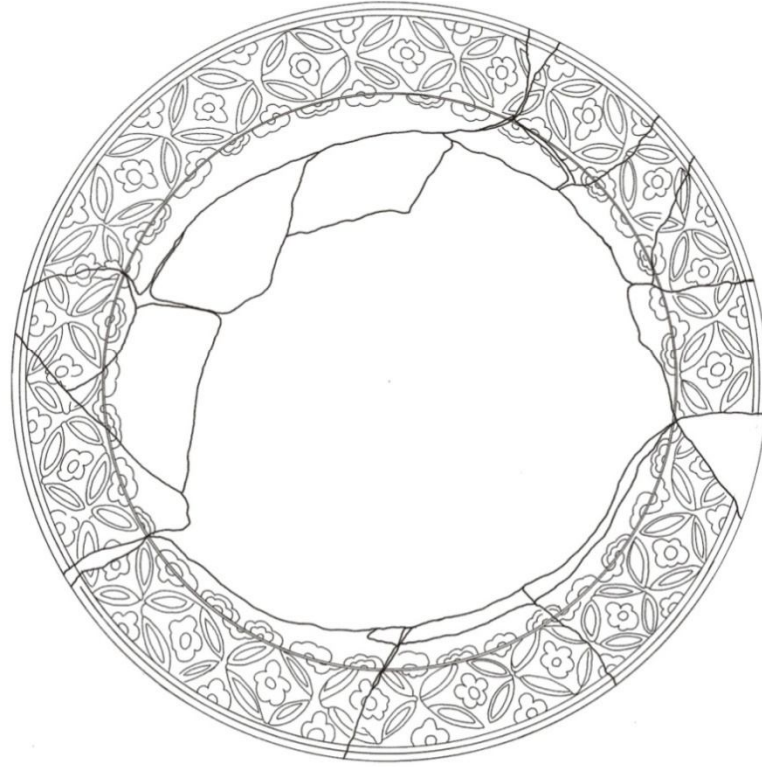

Fotoğraf no: 108

Fotoğraf no: 109

Katalog no	: 52
Fotoğraf no	: 110, 111
Çizim no	: 52
Envanter no	: 3158
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Tabak
Ölçüleri	: A.Ç. : 33 cm., Y. : 7,5 cm., K.Ç. :14,5 cm., C. : 1 cm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Ayak kısmı kısadır. Hafif şişkin bir gövdesi ve dışa taşkın ağız kenarı vardır.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Rodos işi seramik grubundandır.
Bezeme	: Ağız kenarında, iki bordür arasında, yirmi bir adet madalyonun içine yerleştirilmiş, kenarları içe doğru eğilmiş kareler ve bu karelerin içinde stilize edilmiş birer papatya deseni vardır. Madalyonların dış kısımlarında, yarım tasvir edilmiş yine papatya benzeri çiçekler yerleştirilmiştir. Tabağın ağız kenarının merkeze doğru kıvrıldığı yerde de yarım tasvir edilmiş stilize çiçekler bir sıra halinde formu tamamen dolanır. Dekorda mavi, yeşil ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Şeffaf sırlıdır.
Tarihlendirme	: 17. yüzyıl

Çizim no: 52

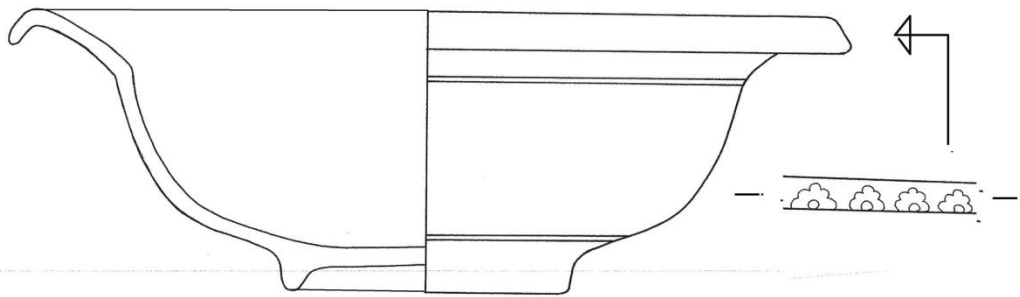

Fotoğraf no: 110

Fotoğraf no: 111

Katalog no	: 53
Fotoğraf no	: 112, 113
Çizim no	: 53
Envanter no	: 3113
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Büyük kâse
Ölçüleri	: A.Ç. : 30 cm., Y. : 10,5 cm., K.Ç. : 11,5 cm., C. : 6 mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Ayak kısmı uzundur. Şişkin gövdeli ve ağız kenarı dışa taşkındır. Dışa taşkın ağız kenarının zemine doğru sarkan kısa bir çıkıntısı vardır.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Rodos işi seramik grubundandır.
Bezeme	: Kâsenin merkezinde muhtemelen bir madalyon yer alıyordu. Bu madalyonun etrafında stilize edilmiş yeşil renkli yapraklar vardır. Her yaprağın arasında kırmızı çiçek motifi yer alır. Kâsenin dışa taşkın ağız yüzeyinde kırmızı, mavi ve türkuaz renklerle doldurulmuş yaprak biçimleri yer alır. Ağız kenarının zemine doğru sarkan yüzünde stilize edilmiş çiçek motifleri sıralanmıştır. Kâsenin dışında iki ince bordür yer alır. Ayağa yakın olan bordürden ağız kısmına doğru yükselen, merkezinde kırmızı etrafında mavi olmak üzere stilize edilmiş çiçekler yerleştirilmiştir. Dekorda kırmızı, türkuaz, mavi ve yeşil renkler kullanılmıştır, şeffaf sırlıdır.
Tarihlendirme	: 17. yüzyıl

Çizim no: 53

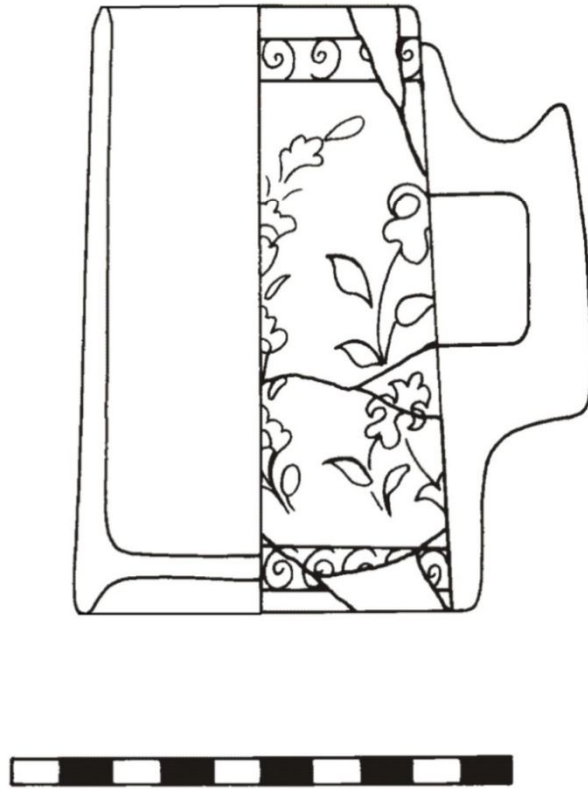

Fotoğraf no: 112

Fotoğraf no: 113

Katalog no	: 54
Fotoğraf no	: 114, 115
Çizim no	: 54
Envanter no	: 3116
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Kupa
Ölçüleri	: A. Ç. : 6,4 cm., Y. : 12 cm., K.Ç. : 7,5 cm., C. : 4 mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Ağız kısmına doğru daralan silindirik biçimdedir. Kulp kısmı formun ağız kısmından dip kısmına kadar uzanır.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Rodos işi seramik grubundandır.
Bezeme	: Ağız ve taban kenarlarında siyah spirallerden meydana gelmiş birer bordür vardır. Gövdede siyah konturlu sapsar üzerine yeşil yapraklar ve içleri kırmızı sümbüller vardır.
Yayın	: Çorum, Bengi, "1974" Yılında Bursa Müzesi Tarafından Müsadere Edilen İznik Keramikleri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Yıllığı VI., İstanbul, 1976, s.293
Tarihlendirme	: 17. yüzyıl

Çizim no: 54

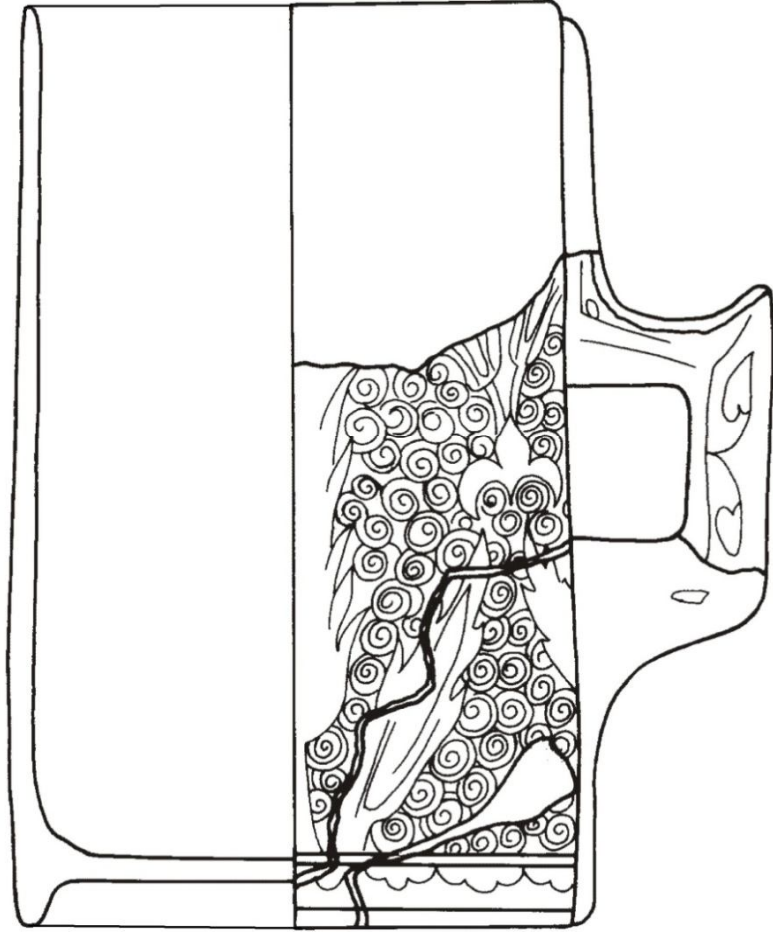

Fotoğraf no: 114

Fotoğraf no: 115

Katalog no	: 55
Fotoğraf no	: 116, 117
Çizim no	: 55
Envanter no	: 3115
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Muzaffer Arslan, Bursa, 17 / 04 / 1974)
Buluntu yeri	:
Türü	: Kulplu büyük kupa
Ölçüleri	: A.Ç. : 10,6 cm, Y. : 18,5 cm, K.Ç. : 11 cm, C. : 4 mm
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Ağız kısmına doğru daralan silindirik biçimdedir. Kulp kısmı formun ağız kısmından dip kısmına kadar uzanır.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Rodos işi seramik grubundandır.
Bezeme	: Beyaz zemin üzerine ve çaprazlama birbirleri ile birleşen dört hançer yaprağın kenarları mavi, ortası kırmızı renklidir, konturları siyahtır. Bunların birleştiği yerde yeşil bir lotus vardır. Zemin tamamen siyah spiral çizgilerle doldurulmuştur.
Yayın	: Çorum, Bengi, "1974" Yılında Bursa Müzesi Tarafından Müsadere Edilen İznik Keramikleri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Yıllığı VI., İstanbul, 1976, s.293
Tarihlendirme	: 17. yüzyıl

Çizim no: 55

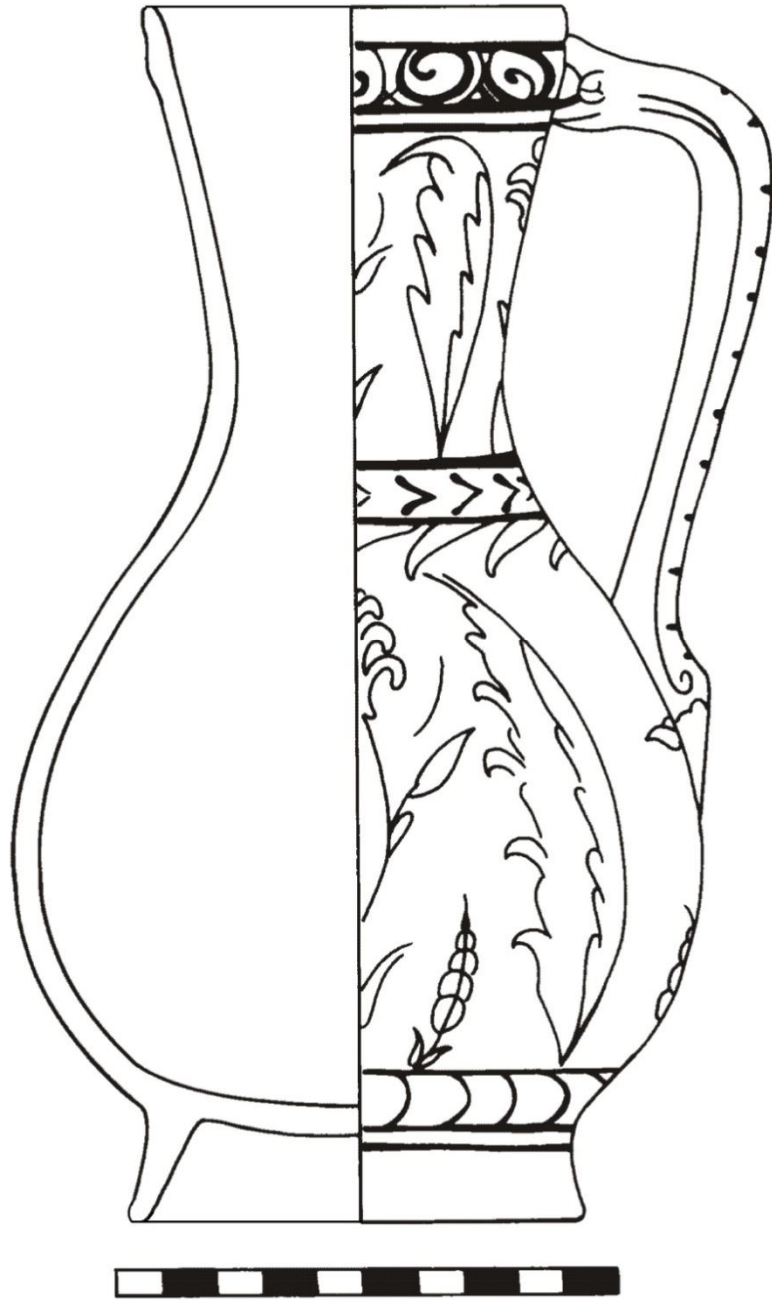

Fotoğraf no: 116

Fotoğraf no: 117

Katalog no	: 56
Fotoğraf no	: 118, 119
Çizim no	: 56
Envanter no	: 3373
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (Hibe, Joseph Sourtiel, Paris, 18 / 05 / 1977)
Buluntu yeri	:-
Türü	: Sürahi
Ölçüleri	: A.Ç. : 8,5 cm., Y. : 24 cm., K.Ç. : 9,1 cm., C. : 5 mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Ayak kısmı kısadır. Gövdesi şişkin, boynu dar ağza doğru genişleyen formdadır. Kulp kısmı ağızdan başlar gövdede sonlanır.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Rodos işi seramik grubundandır.
Bezeme	: Dışta, ağız kenarında, boyunda ve ayakta bordürler yer alır. Ağız kenarındaki bordürün içinde spiral çizgilerle oluşturulmuş düz bir desen dolaşır. Boyundaki bordürün içinde “>” biçiminde şekiller birbirini izler. Ayaktaki bordürün içinde “C” biçiminde desenler vardır. Her iki bordürün dışında kalan yüzey penç yaprakları ve stilize edilmiş sümbüller ile oluşturulmuş hatai motifi ile süslenmiştir. Kulpun da her iki yanında yukarıdan aşağıya uzanarak inen ve bitti yerde hafif kıvrılan çizgiler yerleştirilmiştir. Kulpun üst kısmından gövdeye doğru uzanan yüzeyinde kesik çizgiler yerleştirilmiştir. Dekorda kırmızı, mavi ve yeşil renkler kullanılmıştır, şeffaf sırlıdır.
Tarihlendirme	: 17. yüzyıl

Çizim no: 56

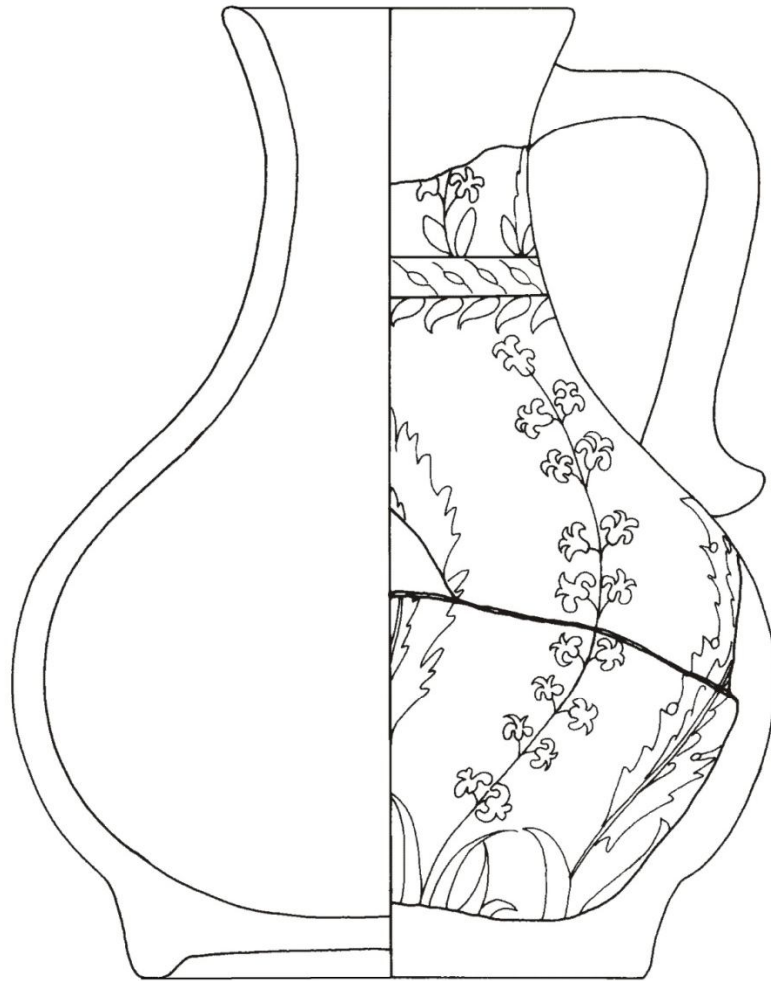

Fotoğraf no: 118

Fotoğraf no: 119

Katalog no	: 57
Fotoğraf no	: 120, 121
Çizim no	: 57
Envanter no	: 3591
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma (10 / 10 / 1979)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Sürahi
Ölçüleri	: Ağız:7,7cm., Yükseklik:23cm., Dip:12,7cm., Kalınlık:8,5mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form	: Şişkin karınlı ve kısa boğazlıdır. Kulp ağız kenarından gövdenin üst kısmında sonlanır. Kısa kaidelidir. Gövdenin büyük bir kısmı, kaide ve kulp kısmı alçı ile tamamlanmıştır. Esas kısmı yapıştırılmış iki parçadan meydana gelmektedir.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Rodos işi seramik grubundandır.
Bezeme	: Gövdede, siyah saplar üzerine mercan kırmızısı kabarık sümbül motifleri ve etrafı yeşil, mavi renklerle doldurulmuş büyük hançer yaprakları kaideden boyuna doğru eğri biçimde uzanır. Boynun en dar kısmında, içinde ve dışında yaprak desenleri olan bir bordür vardır. Bordürden sonra ağız kenarına çıkan bölümde gövdedeki düzenlemenin aynısı görülmektedir. Dekorda kırmızı, firuze ve mavi renkler kullanılıp, desenler siyah ile konturlanmıştır.
Tarhlendirme	: 17. yüzyıl

Çizim no: 57

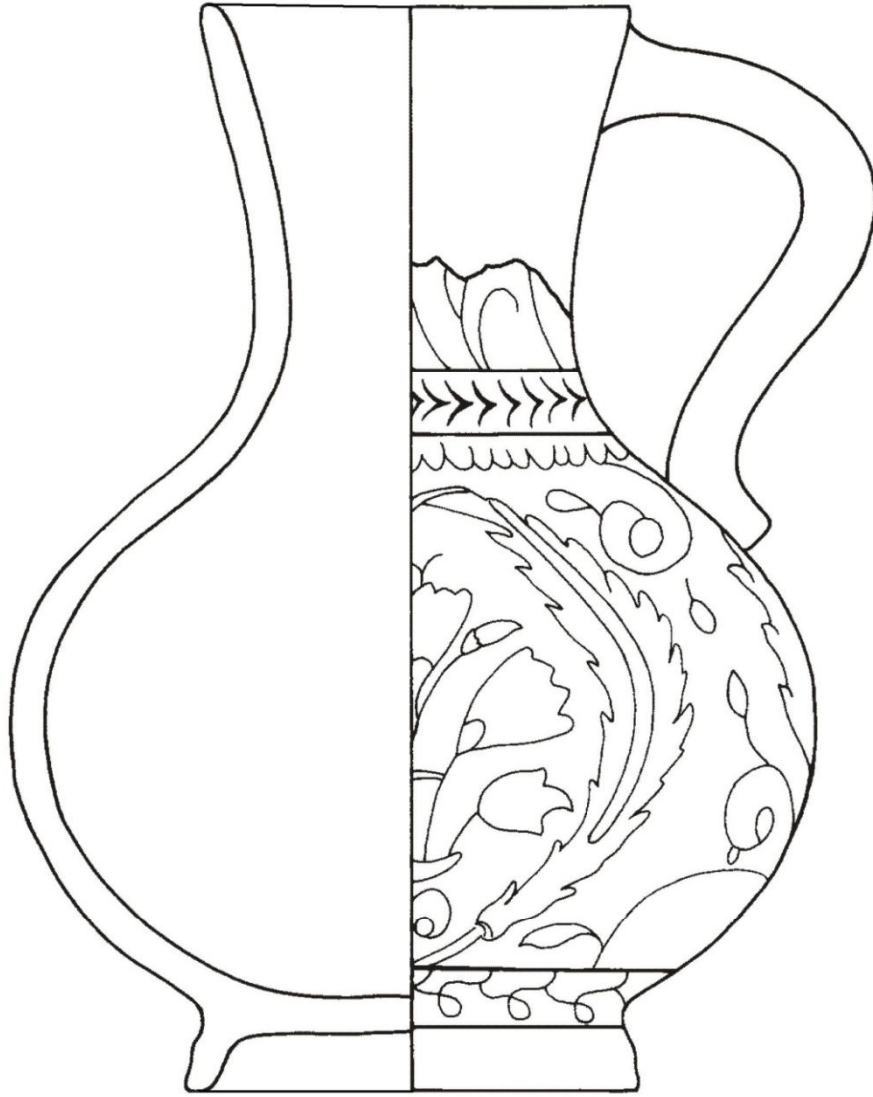
Fotoğraf no: 120

Fotoğraf no: 121

Katalog no	: 58
Fotoğraf no	: 122, 123
Çizim no	: 58
Envanter no	: 4336
Müzeeye geliş şekli	: Satın alma(Aysel Arslan 15 / 03 / 1990)
Buluntu yeri	: -
Türü	: Sürahi
Ölçüleri	: A.Ç. : 7,8 cm., Y. : 19,6 cm., K.Ç. : 8,2 cm., C. : 6,5 mm.
Hamur rengi	: Beyaz hamurludur.
Yapım tekniği	: Tespit edilememiştir.
Form özellikleri	: Şişkin gövdeli ince boyunlu ve tek kulpludur. Boynun üst kısmı ve kulp eksik olup alçı ile tamamlanmıştır.
Bezeme tekniği	: Sıraltı tekniği. Rodos işi seramik grubundandır.
Bezeme	: Kaidenin üstünde siyah konturlu bir bordür içinde siyah çizgilerle yapılmış örgü motifi vardır. Gövdede kenarları siyah konturlu, ortası koyu kırmızı şeritli, grimsi yeşil ikişer saz yaprağının alt ve üst uçlarından birleşerek meydana getirdikleri dört çelenk motifi görülür. Bunların üç tanesinin ortasında koyu kırmızı üç çiçek motifinden oluşan demet, bir tanesinde kobalt mavisi iri bir çiçek motifi vardır. Aralarındaki boşlukları siyah helezonik saplar ve ucundaki koyu kırmızı çiçekler ile kobalt mavisi küçük yapraklar doldurur. Gövdeden boyuna geçişte mavi yarım daire biçimli bir bordür, üzerinde siyah “>” biçimli çizgilerden oluşan ikinci bordür vardır. Boyunda da gövdedeki saz yapraklarının ve siyah çiçek saplarının alternatif olarak sıralandığı görülür. Kırmızı, firuze ve mavi renkler kullanılıp, desenler siyah ile konturlanmıştır.

Tarhlendirne : 17. yüzyıl

Çizim no: 58

Fotoğraf no: 122

Fotoğraf no: 123

DEĞERLENDİRME – SONUÇ

Bu çalışmanın ana konusunu oluşturan seramikler arasında Bizans, Selçuklu, Osmanlı dönemine ait eserler yer alır. Seramikler müzeye “satın alma” yolu ile gelmişlerdir. Seramiklerden birinin (Kat. no:2) envanter defterinde geliş yeri İznik olarak kayıtlıdır. Diğer eserlerin buluntu yerleriyle ilgili kayıtlı bilgi yoktur.

Müzedeki Bizans Dönemi seramiklerinden biri sırlı bir kâse, diğeri ise sırsız bir testidir. Testi (Kat. no: 1) Adramytteion kazısında ortaya çıkarılan 10- 11. yüzyıla tarihlenen kilisede ele geçmiştir. Testi 9.-10. yüzyıllara tarihlendirilmektedir¹¹⁷. Sırlı kâse (Kat. no:2) üzerindeki kuş desenine benzer teknik ve kompozisyona sahip örnekler, yayınlarda 13-14. yüzyıllara tarihlendirilmektedir ve eserde İslam sanatı etkisi görülmektedir¹¹⁸.

Selçuklu dönemi seramikleri arasında kâse, kürevî konik kap, testi, adet kandil, biblo, fincan, tabak ve benzer örneklerine göre kazıyıcı olduğunu düşündüğümüz bir hamam malzemesi yer alır. Kazıyıcı İran kökenli olup üzerinde hayat ağacı ve kuş kabartmaları bulunur. Benzer örnekleriyle 12. yüzyıla tarihlenir.

Sır akıtma ile bezeli kâselerden ikisinde (Kat. no: 11, 12) sırın bozulduğu gözlenir. Bu akma, sırın kalın sürülmüş olması ya da fırın sıcaklığının yüksekliğiyle ilgili olabilir. Sır akarken mavi renklerle de etkileşime girerek renk değiştirmiştir. Üzerinde bazı kazıma izleri görülen kâsenin yüzeyi astar ve sır ile kapanmıştır (Kat. no 12). Bu işlem, kâsenin sgraffito için hazırlanmış, daha sonra desenden vazgeçilerek sırlanmış olduğunu düşündürür. Kabın dış yüzeyinde baskı dekoru yapılmak istenmiş ancak hamurun cidar kalınlığı incelerken desen anlaşılabilir hale gelmiştir. Çift kulplu oluşuyla diğer kâselerden farklılık gösteren ve çift kulplu kâse olarak tanımladığımız bir örnek bulunur (Kat.no: 15). Minai, tekniği ile süslenmiştir. Bezemede yan yana bağdaş kurarak oturur biçimde gösterilmiş kaftan giymiş figürler yer alır. Olasılıkla bir eğlence sahnesi tasvir edilmektedir. Katalogda “kürevî konik” olarak tanımlanan kapların iki örneği yer almaktadır (Kat. no: 4-5). Bu kapların kullanımı hakkında çeşitli teoriler öne sürülmüştür. Araştırmacıların incelediği bazı buluntular üzerindeki yazılar ya da buluntulara yapılan

¹¹⁷ Bkz. Tülin Çoruhlu. a.g.e., s. 477

¹¹⁸ Bkz. Lale Doğer. a.g.e., s.15

analizler bu teorileri yönlendirmiştir. Bu durumda incelediğimiz eserlerden (Kat. no: 4)'ün sırlanmış olması özel bir kullanım amacına işaret edebilir.

Kandillerin her ikisi de tek renk sırlıdır. Firuze renkli sır kullanımıyla benzer örneklerine göre 13.- 14. yüzyıl Selçuklu dönemine tarihlenir.

Selçuklu dönemine tarihlenen heykelcik biçimindeki seramik parçasına (Kat. no: 16) en benzer örnek “Çinili Köşk Koleksiyonu’nda Figürlü Seramikler” arasındadır, grimsi renk hamurludur. Heykelin kaftanında sgraffito tekniğinde baklava biçimli desenler oluşturulmuştur. Açık yeşil zeminde, sarı yeşil ve kahverengi sırlıdır. Bu heykelin de kafası ve kolları kırıktır. Her iki heykel de müzeye satın alma yoluyla gelmiştir. Buluntu yerleri belli değildir. Her iki heykelciğin boyutları da birbirine yakındır. Bibloya benzeyen bu heykelcikler biçimlenişi bakımından Büyük Selçuklu alçı heykellerine¹¹⁹ ve balballara¹²⁰ benzerlik gösterirler. Balbal, Orta Asya Türk kültüründe, Şamanizm’in geçerliliğini koruduğu dönemlerde, ölen savaşçıların kurgan denilen mezarlarının etrafına dikilmiş, savaşçının öldürdüğü düşmanları simgeleyen, genellikle bir taş parçasının üzerine yontulmuş bir elinde çeşitli objeler tutan (kılıç, çiçek v.b.) figürlerden oluşan heykellere verilen isimdir. Bu taşların sayısının fazlalığı, ölen kişinin sağ iken sahip olduğu gücünün, cesaretinin, kahramanlığının da simgesidir. İslam öncesi dönemde yaygın olan balballar, İslam dininin kabulünden sonra yerini mezar taşlarına bırakmıştır. Balbalların 6. yüzyılda dikildiği tahmin edilir. Kırgızistan içindeki ve tüm Orta Asya'daki bu mezar işaretleri, göçebe Türk boyları tarafından dikilmiştir.

Heykelcik; gerek üzerlerindeki kaftan ve motiflerden gerekse bezeme tekniği ve kompozisyonu açısından farklı örneklerle¹²¹ kıyaslanmış olup bezerlikler ortaya konmuştur. Eser benzer örneklerle 12-13. yüzyıl Selçuklu dönemine tarihlendirilebilir.

Katalogda yer alan Selçuklu Dönemi testilerinden (Kat no: 6)'nın parçanın birden fazla aşamada yapıldığını söyleyebiliriz. Gövdedeki muntazam kabartma desen için kalıp, boyun için çark kullanılmış olabilir. Kulp elle biçimlendirilip gövdeye sonradan

¹¹⁹ Alçı heykeller için bkz. <<http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/67.119> > (13.03.2010); > Riefstahl, Rudolf M., “Persian Islamic Stucco Sculptures”, <http://www.jstor.org/stable/3050811>>(13.03.2010)

¹²⁰ Bkz. Ahmet Taşagil, “İslam Öncesi Devrede Orta Asya’da Yaşayan Türk Boyları”, Türkler Ansiklopedisi, II. Cilt, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002

¹²¹ Karşılaştırma örnekleri için bkz. Rüçhan Arık. Kubad Abad, İş Bankası yayınları, İstanbul, 2000, s.132; Özlem Duran, a.g.e. ,s.33; Özden Süslü, “Tasvirlerle Göre Anadolu Selçuklu Kıyafetleri”, *Atatürk Kültür Merkezi Yayınları Sayı 35*, Ankara, 1989,s.71; Güner İnal, Türk Minyatür Sanatı (Başlangıcından Osmanlılara kadar), Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Sayı: 63, Ankara, 1995

eklenmiştir. Eser üzerinde yer yer sarı renk görülmektedir. Diğer bir testi örneği olan (Kat no:7) de birden çok aşamayla yapılmış olmalıdır. Bu esere benzer örneklerden biri Konya İplikçi Cami'nin (12.yy. sonları) güneybatısındaki temel kazısında kırık olarak bulunmuştur. Büyük ölçüde tamamlanabilen örnek, gövdenin alt ve üst bölümü ile boyun kısmı olmak üzere üç parça halinde kalıplanarak yapılmıştır. Kulp ayrıca birleştirilmiştir. Selçuklu sırsız seramiklerinde bu uygulamayla sıkça karşılaşıldığı söylenebilir¹²². Dolayısıyla (Kat no: 7)'ninde aynı biçimde yapılmış olma ihtimali yüksektir.

Müzedeki Osmanlı Dönemi seramik grubunu, tek renk sırlı, Milet işi, Mavi- Beyaz, Şam işi, Rodos işi seramik örnekleri oluşturur.

Osmanlı Döneminde İznik'in, yapılan araştırmalar sonucunda çini, seramik ana üretim merkezi olduğu, bilinmektedir¹²³. Müzedeki Osmanlı Dönemi eserlerinin de, benzer örnekler incelendiğinde, üretim yerlerinin İznik olduğu söylenebilir. İznik'te üretilen seramikler ticaret yoluyla olasılıkla büyük bir coğrafyaya dağılmıştır. Hatta farklı ülkelerdeki seramik üretimini etkilemiştir. Müzedeki bir eseri (Kat. no: 46) buna örnek olarak verebiliriz. Eser Haliç işi denilen üslupta bezenmiştir ve benzer bir örnek İtalya'da görülmektedir¹²⁴. İtalya'da domates sosu ya da çorba için kullanılan "Tondino tabağı" adı verilen tabak, Anadolu'da "Leğen" ya da "El leğeni" olarak kullanılmış olabileceğini düşündüğümüz bir eserdir ve daha çok metal malzemeden yapılmış olanlarıyla karşılaşılır¹²⁵. İtalyan atölyelerinde biçim ve dekor taklidi yapılarak ürünün işlevselliği değiştirilmiştir. Benzer örneklerin taklit oldukları üzerindeki haliç dekorundan anlaşılabilir; İznik üretimi olanlar eşmerkezli spiral dallardan oluşurken, İtalyan taklitlerinde ise spiral dalların aralıkları düzensizdir.

Çalışmadaki Milet tipi seramikler, 9 adettir. Üzerindeki boyaların büyük bir kısmı dökülmüş olan ve yüzeyinde uçayak izi görülen örnek (Kat. no: 23) fırınlama şekliyle ilgili bilgi edinebilmemizi sağlar.

¹²² Ali Osman Uysal, a.g.e.711-722

¹²³ İlgili olarak bkz. Oktay Aslanapa, Şerare Yetkin, Ara Altun, a.g.e.; Nurşen Özkul Fındık, İznik Roma Tiyatrosu Kazı Buluntuları 1980-1995 Arasındaki Osmanlı Seramikleri, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001, Bedri Yalman, "İznik Tiyatro Kazısı Erken Osmanlı Seramik Buluntuları" *Şerare Yetkin anısına çini yazıları*, İstanbul, 1996, s.179-186, Belgin Demirsar Arlı, Ara Altun, Anadolu Toprağının Hazinesi Çini Osmanlı Dönemi, Kale Grubu Kültür Yayınları, İstanbul, 2008

¹²⁴ Liguira'da taklit edilmiş olan benzer bir örnek için bkz. Rosamond E. Mack, Doğu Malı Batı Sanatı, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2005, s. 178 ve James W. Allan, Islamic Ceramics, Ashmolean Museum Oxford, 1991, s. 68

¹²⁵ <www.okd.gazi.edu.tr/okd/sayi612007/mehmetd_berberlikmeslegi.ppt>(12.04.2010)

Mavi Beyaz Seramik örnekleri, kataloğun en geniş kısmını oluşturan gruptur. Eserlerin süslemesinde bitkisel bezeme hâkim olmakla birlikte, bitkisel ve geometrik motiflerin bir arada kullanıldığı örnekler de mevcuttur (Kat no: 29, 31). Hayvan motifinin işlendiği tek örnekte tavşan figürü vardır (Kat no: 43). Bu örneğin dışında mavi ile yapılmış bir marka işareti vardır¹²⁶.

Katalogda bazı Osmanlı dönemi seramiklerinin yüzeyinde dekorda dağılma görülür. Bunun nedeni sırlama ya da fırınlamada oluşan bir sorundan kaynaklanıyor olması akla yatkındır (Kat. no: 38, 45, 46).

Müzedde, Şam işi seramikler grubundaki eserlerde mor, mavi, yeşil, kırmızı, siyah renkler kullanılmıştır.

Rodos işi seramiklerin hepsinde kabarık kırmızı renk kullanımı ve stilize edilmiş bitkisel bezeme vardır. Dönemde karakteristik olan kıvrımlı hançer yapraklar (Kat no: 52, 54) dışındaki eserlerin hepsinde görülmektedir. Hançer yapraklar (Kat no: 53, 50)'te ulama, (Kat. no:51)'de serbest kompozisyon, (Kat. no:55, 56, 57, 58) 'de tek yaprak şeklinde kullanılarak diğer bezeme öğeleriyle bir araya getirilmiştir.

Bursa Müzesi'ndeki bu seramik grubu bazı araştırmacıların dikkatini çekmişse de şimdiye kadar eserlerin üzerinde ayrıntılı bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışma ile söz konusu seramikler form, teknik, desen, dönem açısından incelenmiş, aynı zamanda tarihlendirme konusunda öneriler getirilmiştir. Öte yandan karışık bir grup oluşturan bu seramikler dönemlere göre bir ayrıma gidilerek değerlendirilmiştir. Özellikle, eserlerden bazıları bu çalışmada ilk kez ele alınıp incelenmiştir.

¹²⁶ Bengi Çorum, “ 1974 Yılında Bursa Müzesi Tarafından Müsadere edilen İznik Keramikleri”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Yıllığı VI.*, İstanbul, 1976, s. 284

KAYNAKÇA

- Akalın, Şebnem. Hülya Yılmaz Bilgi. Suna ve İnan Kıraç Koleksiyonunda Kütahya Seramikleri Yadigâr-ı Kütahya, İstanbul, 1997
- Allan, James W. Islamic Ceramics, Ashmolean Museum Oxford, 1991
- Anılanmert, Beril; Z.Rona. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, III. Cilt, İstanbul, 1997, s.1634-1641
- Ara, Altun. “İznik Kazıları Işığında Osmanlı Çini ve Seramikleri” *Anadolu’da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2007, s.309-325
- Arık, Rüçhan, Oluş Arık. Anadolu Toprağının Hazinesi Çini Selçuklu ve beylikler Çağı Çinleri, Kale Grubu Kültür Yayınları, İstanbul, 2007
- Arık, Rüçhan. Kubad Abad, İş Bankası yayınları, İstanbul, 2000
- Arlı, Belgin Demirsar; Ara Altun. Anadolu Toprağının Hazinesi Çini Osmanlı Dönemi, Kale Grubu Kültür Yayınları, İstanbul, 2008
- Arseven, Celal Esad. Keramik, *Sanat Ansiklopedisi III. Cilt*, M.E.B, İstanbul, 1965, s.1027
- Aslanapa, Oktay. Anadolu’da Türk Çini ve Keramik Sanatı, İstanbul, 1965
- Aslanapa, Oktay. Türk Sanatı El Kitabı, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 1993
- Aslanapa, Oktay. Yüzyıllar Boyunca Türk Sanatı (14.yüzyıl), M.E.B. Yayınları, İstanbul, 1977
- Aslanapa, Oktay; Ş. Yetkin; A. Altun. İznik Çini Fırınları Kazısı II. Dönem 1981-1988, İstanbul, 1989
- Atasoy, Nurhan; Julian Raby. İznik, London, 1989
- Ayönü, Yusuf. “ Selçuklu- Bizans İlişkileri”, *Türkler Ansiklopedisi*, 6. Cilt, Yeni Türkiye Yayınları, Semih Ofset, Ankara, 2002, s. 598
- Ayverdi, Ekrem Hakkı. *Osmanlı Mimarisinde Çelebi ve II. Sultan Murad Devri 806 – 855 (1403 - 1451) II Cilt*, İstanbul Fetih Cemiyeti İstanbul Enstitüsü no:65, Damla Ofset, İstanbul, 1989, s. 94 – 99
- Bakır, Sitare Turan. “Osmanlı Sanatında Bir Zirve İznik Çini ve Seramikleri”, *Anadolu’da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı*, İstanbul, 2007, s. 279- 328

- Barışta, Örcün. Türk El Sanatları, Sanat Eserleri Dizisi: 11, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988
- Barışta, Örcün. "Eyüpsultan'dan Ebru Desenli Seramik ve Çiniler", *Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla 3. Eyüpsultan Sempozyumu*, 28-30 Mayıs 1999, İstanbul, 2000, s.156-164.
- Bayram, Sadi. "Mührü Süleyman ve Türk Kültüründeki Yeri", *Sanat Tarihinde İkonografik araştırmalar Güner İnal'a Armağan*, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Armağan Dizisi: 4, Ankara, 1993,s. 61- 63
- Bilici, Sema. Akdeniz Bölgesi Örneklerine Göre Ortaçağ Anadolu Sgraffito Seramikleri Materyal, Biçim, Teknik ve Stilistik Açından Bir Yaklaşım, Tarihlendirme ve Tipoloji Denemesi, Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Ankara, 1992
- Bilici, Sema. Sırlı Seramik Sanatı Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi Uygarlığı 2, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Desen Ofset A.Ş., Ankara, 2006
- Bulut, Lale, A. Demir, Y. Demiralp. *Sultanlar Kenti Bursa Akdeniz' de İslam Sanatı Erken Osmanlı Sanatı Beyliklerin Mimarisi*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2000,s.102-103
- Bulut, Lale, Samsat Ortaçağ Sgraffito ve Champleve Seramikleri, *Prof Dr. Şerare Yetkin Anısına Çini Yazıları, Sanat Tarihi Derneği Yayınları 1*, İstanbul, 1996, s.31-46
- Carswell, John. Iznik Pottery, The Trustees of the British Museum, London, 1998
- Çağman, Filiz. "Osmanlı Sanatı Sergisi", *V. Kazı Sonuçları Toplantısı*, İstanbul, 1983, s.37
- Çeken, Muharrem. "Minai Tekniği Üzerine Bir Değerlendirme", *XII. Ortaçağ – Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu, Çanakkale, 2008, s. 374-379*
- Çeken, Muharrem. Hasankeyf 1991, 2001 – 2003 yılı Kazı Buluntusu Fırın ve Atölyeleri ile birlikte Seramik Malzemeleri, Doktora Tezi, 2005, Ankara Üniversitesi, Ankara
- Çoruhlu, Tülin. "2007 Dönemi Ören (Adramytteion Antik Kenti) Kazı Çalışmaları ve Ortaçağ Buluntularının Değerlendirilmesi", *XII. Ortaçağ Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu, Çanakkale, 15-17 Ekim, 2008, s. 473-477*
- Çorum, Bengi. "1974 Yılında Bursa Müzesi Tarafından Müsadere edilen İznik Keramikleri",

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Yıllığı VI., İstanbul, 1976, s. 279-294

Çorum, Bengi. “Balık Figürlü Milet İşi Keramikler”, *Sanat Tarihi Yıllığı XII*, 1982, s. 1-4

Doğer, Lale,. “İzmir Arkeoloji Müzesi’ndeki Kuş Figürlü Bizans Seramiklerine Üslupsal Açından Bir Yaklaşım”, *Sanat Tarihi Dergisi XI*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir, 2001, s.57-96

Doğer, Lale. “İslam Sanatı Etkisinde Kuş Figürlü Bizans Seramikleri” *Arkeoloji ve Sanat Dergisi, Sayı: 77*, İstanbul, 1997, s.15-17

Doğer, Lale. İzmir Arkeoloji müzesi Örnekleriyle Kazıma Dekorlu Ege Bizans Seramikleri, İzmir, 2000

Duran, Özlem. Çinili Köşk Koleksiyonunda Figürlü Seramikler, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Sanatı Anabilim Dalı, İstanbul, 2007

Fındık, Nurşen Özkul. “Osmanlı Devri Seramik Sanatı”, *Türkler Ansiklopedisi 12. Cilt*, Yeni Ankara, 2002, s.375-384

Fındık, Nurşen Özkul. İznik Roma Tiyatrosu Kazı buluntuları (1980- 1995) Arasındaki Osmanlı Seramikleri, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2001

Gürhan, Sevinç Gök. “Akşehir Kurtarma Kazısı Seramikleri”, *Anadolu’da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı*, İstanbul, 2007, s. 163-169

Gürhan, Sevinç Gök. “Selçuklu Dönemi Kazıları” *Anadolu’da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı*, T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2007, s.105-107

Gürhan, Sevinç Gök. “Manisa Gülgün Hatun Hamamında Bulunan Baskı Desenli Kuşlu Testiler”, *XII. Ortaçağ- Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu*, Çanakkale, 2008, s.206-216

İnal, Güner. Türk Minyatür Sanatı (Başlangıcından Osmanlılara kadar), Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Sayı: 63, Ankara, 1995

Karagül, M. Fatih. “Çanakkale Seramiği”, *Çanakkale Değerleri Envanteri*, Çanakkale, 2009, s.102

Keskiner, Cahide. Türk Süsleme Sanatlarında Çiçekler Hatai, Kültür Bakanlığı Yayınları,

Ankara, 2000

Ökse, A.Tuba. Önasya Arkeolojisi Seramik Terimleri Başvuru ve El Kitapları Dizisi: 1
Arkeoloji ve Sanat Yayınları İstanbul, 1999

Öney, Gönül. Türk Çini Sanatı, İstanbul, 1976

Öney, Gönül. “ İslam Süsleme ve El Sanatlarına Türklerin Katkısı” *İslam Sanatında Türkler*,
İstanbul, 1976, s. 119-129

Öney, Gönül. Türk Çini ve Keramik Sanatı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara,
1993

Öney Gönül. Anadolu Selçuklu Mimarisinde Süsleme ve El Sanatları, Türkiye İş
Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1978

Öney, Gönül. “1978-79 ve 1981 Yılı Samsat Kazılarında Bulunan İslam devri Buluntularıyla
İlgili İlk Haber”, *Arkeoloji- Sanat Tarihi Dergisi I*, Ege Üniversitesi Edebiyat
Fakültesi Yayınları, İzmir, 1982, s.7179

Öney, Gönül. Beylikler Devri Sanatı XIV.- XV. Yüzyıl (1300- 1453), Türk Tarih Kurum
Basımevi, Ankara, 1989

Paker, Mükerrerem. “Anadolu Beylikler Devri Keramik Sanatı” Sanat Tarihi yıllığı I, İstanbul
Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Enstitüsü, 1964-1965, Baha
Matbaası, İstanbul, 1965,s.155-180

Parman, Ebru. Bizans Keramik Sanatı ve Ayasuluk Tepesinde Bulunan Bizans Keramikleri,
Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1978

Rosamond E. Mack, “Doğu Malı Batı Sanatı” Kitap yayımevi, İstanbul, 2005

Salman, Fikri. “Büyük Selçuklu Dönemi Seramik Tabaklarındaki Figürlerde Selçuklu
Giysilerin Tahlili”, *X. Ortaçağ Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları
Sempozyumu Prof. Dr. H. Örcün Barışta 'ya Armağan Bildiriler*, Ankara, 2009, s. 623-
651

Sevgili, Mine. İznik'te Kullanım Amaçlı Üretilen (16.yy) Tabak ve Kâse Formalarının
Günümüzdeki Benzer Üretimleriyle Karşılaştırılması (Yayınlanmamış Yüksek
Lisans Tezi), T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2006

Soustiel, Laure. Suna- İnan Kıraç ve Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonlarından Osmanlı
Seramiklerinin Görkemi XVI. –XIX Yüzyıl, İstanbul, 2000

- Soyhan, Cihat. Türk Çini Sanatı Turkische Keramikkunst, Refioğlu Yayınları, İstanbul, 1990
- Sönmez, Erkan. Konya Karatay Müzesi'nde Bulunan Kürevî Konik Kaplar,(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale, 2006
- Süslü, Özden. Tasvirlere Göre Anadolu Selçuklu Kıyafetleri, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları Sayı 35, Ankara, 1989
- Şahin, Faruk. "Kütahya Çini- Seramik Sanatı ve Tarihinin Yeni Buluntular Açısından Değerlendirilmesi", *Sanat Tarihi Yıllığı X-XI*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul, 1981, s.259-286
- Taşagil, Ahmet. "İslam Öncesi Devrede Orta Asya'da yaşayan Türk Boyları", *Türkler Ansiklopedisi, II. Cilt*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.323-365
- Tuncel, Gül. "Sırsız Seramik Sanatı", *Anadolu Selçukluları ve Beylikler dönemi Uygarlığı 2*, TC. Kültür ve turizm Bakanlığı yayınları, Desen ofset Aş., Ankara, 2006, 525-531
- Tuncel, Gül. "XII-XIV. Yüzyıl Artuklu Kabartma Desenli Sırsız Seramikleri", *Türkler Ansiklopedisi 8.Cilt*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.114-124
- Türker, Ayşe Çaylak. Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi Bizans Dönemi Sırsız Seramikleri, Adalya Ek Yayın Dizisi 8, Suna- İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 2009, s.22-23
- Usta, Seval. "Selçuklu Çini Ve Keramik Sanatında İnsan Figürüne İkonografik Açıdan Bir Bakış" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2005. T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul, s. 249- 250
- Uysal, Ali Osman. "Konya'daki İnşaat Hafriyatlarında Ele Geçen Sırsız Selçuklu Seramikleri" *Konya Kitabı X Özel sayısı*, Konya Ticaret Odası Yeni İpek Yolu Yayını, Konya, 2007, s.711-722
- Vroom, Joanita. Byzantine to modern Pottery in The Aegean, Parnassus Press, 2005, s.117
- Watson, Oliver. Ceramics From Islamic Lands, New York, 2004
- Yenişehirlioğlu Filiz. "Tekfur Sarayı Çinileri ve Eyüp Çömlekçiliği", *Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı*, İstanbul, 2007, s. 349-361
- Yıldıztekin, Mürvet. Kubad- Abad Sarayı Kazılarında Ele Geçen Sırsız Seramik Buluntular

(1982-1990), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, 2006

Yalman, Bedri. "İzmit Tiyatro Kazısı Erken Osmanlı Seramik Buluntuları" *Şerare Yetkin Anısına Çini Yazıları*, İstanbul, 1996, s. 179-187

Yalman, Bedri. "İzmit Tiyatro Kazısı Erken Osmanlı Seramik Buluntuları" *Şerare Yetkin Anısına çini yazıları*, İstanbul, 1996, s.179-186

İNTERNET KAYNAKLARI

<www.okd.gazi.edu.tr/okd/sayi612007/mehmetd_berberlikmeslegi.ppt>(12.04.2010)

< <http://www.jstor.org/stable/3050811>>(13.03.2010)

<www.okd.gazi.edu.tr/okd/sayi612007/mehmetd_berberlikmeslegi.ppt>(19.06.2010)

<<http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/14.40.727#ixzz0nuAdIFoT> > (16.05.2010)

<http://www.pbase.com/dosseman/cinili_kosk> (14.05.2010)

<[metmuseum.org/toah/works-of-art/67.119](http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/67.119) > (13.03.2010)

<<http://www.yildirim.bel.tr/icerik.asp?Modul=Genel&id=12&tab=7>>(17 .09.2010)

<http://www.christies.com/LotFinder/lot_details.aspx?intObjectID=5248976>(7.08.2010)

<<http://www.asia.si.edu/collections/singleObject.cfm?ObjectNumber=F1908.125>>
(05.04.2010)

<<http://kvmgm.turizm.gov.tr/Genel/dg.ashx?DIL=1&BELGEANAH=200659&DOSYASIM=belge.doc> 24>(22.09.2010)

< <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/19.835.10576.pdf>> (24.09.2010)